

LUK

Nanusiən Təuvir Rəha İesu Kristo İətəm Luk Təmətei

Nəghatiən əkuəkir rəha nauəuə u Luk

?Pəh təmətei nauəuə u? Luk təmətei nauəuə u. Səniən mə in iətəmi tueləf kəti rəha İesu, mətəu in niəli kəti rəha Pol, in təman pək ilau Pol. In səniən mə in iətəm İsrəl, in İanihluə əmə kəti, mətəu in iəfəki kəti. In toktə kəti təmol pək skul. In təməhrun vivi natimnati e nəmiəgəhiən rəha İesu. In təmətei nauəuə mil u: Nanusiən Təuvir İətəm Luk Təmətei, mine Uək Mın Rəha Aposil Mın.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? Luk təmətei nauəuə u tatuvən kəm rəhan kəti niəli u Teofiləs. Nipəti nərgin u məmə, “İətəmimi iətəm tolkeikei Uhgın.” Luk təmətei nauəuə u tatuvən kəm suah u, mətəu in təhrun məmə Nanihluə* mın tepət okotafin.

?Natigiən təhro lanu nian təmətei? Nətəmimi tepət, nıkilah təhti məmə Luk təmətətig Rom uə Sisəriə nian təmətei nauəuə u. E nian əha, nəniən tepət o İesu təmitəlau-təlau.

?Təmətei nauəuə u o nak? Luk təmolkeikei məmə otətei nəniən kəti təm təhruahru kəni məhəgəhəg e nəmiəgəhiən rəha İesu. Kəni in təməghati ilah nətəmimi mın kəmotaliuək ilah İesu mauteruh rəhan mın nolien mine nəniən mın. Nian in təmos nəghatiən rəha İesu o lah kəni Luk təmətei nauəuə u. In tolkeikei məmə

* : Nanihluə, İanihluə – Afin-to e tiksineri.

otəgətun məmə İesu in iətəmi pəhriən kəti, mətəu in təməsoliən nati kəti tərəh. Kəni in Uhgın, mine in İosmiəgəh.

¹⁻² Teofiləs, ik iətəmi asoli katisiai ik, kəni iəkətei nauəuə u tatuvən kəm ik.

Aupən, Uhgın təməni natimnati nəuvein, kəni rəueiu e nian rəhatah, in tınol ilah kinəhuva minautol nıpətin. Nətəmimi tepət kəməutatig e nian əha, mauteruh natimnati min əha e nəhmtilah əhruahru, kəni məutəni. Kəni nətəmi nəuvein kəməutətəu rəhalah nəghatiən, kəni məutalkut pik məmə okotətei rəkis əhruahru natimnati min əha. ³ Kəni iəu iəmitəu vivi nəghatiən min əha məmə iəkəhrun əhruahru mə təmətuəuin əhro, kəni iəu rəhak nətəligiən məmə təuvir iəu min iəkətei rəkis əhruahru natimnati ərəfin min əha məmə onəkəfin. İətətei əhruahru natimnati min u nəukəti nəniən mine natimnati iətəm kautəhuərisig. ⁴ İəkolkeiki məmə iəkəni natimnati min əha kəm ik məmə nəkəhrun əhruahru məmə nəniən iətəm kəməni rəkis kəm ik, in nıpəhriəniən.

Agelo təməghati e nairiən rəha Jon Bəptais

⁵ E nian rəha suah kəti, nərgin u Herot Asoli, kig rəha Jutiə, e nian əha pris kəti nərgin u Səkarəea. In kəti min e pris min u kətəni nərgi lah məmə, Pris min rəha Apia. Aupən rəkis, suah u Apia tatsipən e pris u Eron. Rəhan pətauəhli nərgin u İlesəpet, kəni in min tatsipən e pris u Eron. ⁶ Kəni ilau kuəhruahru e nəhmti Uhgın, nian rəfin kətuitəu=pən vivi noliən rəha Lou rəhan mine nəghatiən min rəhan, kəni məsuəəkiniən kəti.

⁷ Nati əpnapin kuəhruahru, mətəu ilau nətilau tikə. Ilesəpet, in təseməkiən mətəuarus minəpətauəhli kəni ilau pəti kinuauəhli.

⁸ Kəni nian tinuva əhruahru, məmə pris min rəha Apia okəhuvən e Nimə Rəha Uhgın motol rəhalah natimnati min. Kəni Səkaraea, in min təmuvən mə tol pəsəpis rəha Uhgın.

⁹ E noliən rəha pris min, ilah kəmotatu e kəpiel əkəku min mə otəgətun pəh mə otol nati e Nimə Rəha Uhgın məmə otuvan nati pien-pien tuvən kəm Uhgın. E nian ilah kəmotol lanəha in təməgətun Səkaraea. ¹⁰ Kəni e nian in təmuvən imə mətuvan nati pien-pien, nətəmimi tepət kəmutəhtul ihluə mautəfaki.

¹¹ Kəni agelo kəti rəha Uhgın təmietigəm=pən ohni mətəhtul əha e nəven maru ikin, əha kətuvan nati pien-pien ikin. ¹² Kəni nian Səkaraea təmeruh, kəni narmın təmiuvig mətərəmrumın minəruru əfəməh nati, kəni nəginian təməriauəh e nikin.

¹³ Mətəu agelo təməni=pən kəm in məmə, “Səkaraea, səginian, mətəu rəueiu Uhgın tinətəu rəham nəfakiən. Kəni rəham pətauəhli Ilesəpet otos nətin kəti iərman. Kəni onəkəkeikei mauin e nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kəni onəkətəu təuvir magiən min, kəni nətəmimi tepət okotagiən o nairiən rəhan, ¹⁵ mətəu-inu in otuva iətəmi asoli e nəhmti İərməniğ. Kəni in otəsəmnim aginian wain mine nəmnimian əskasik min. Kəni Narmın Rəha Uhgın otəriauəh lan, nian otətətiğ əhanəh e nərfi rəhan mamə, matuvən əmə lanəha nian rəfin. ¹⁶ Kəni

in otiuvi=pa nətəm Isrel tepət okohtəlig=pa o Iərməniḡ, Uhgīn rəhalah.

17 “Uərisiḡ Iərməniḡ otuva, mətəu in otaupən muva mətān e narmīn mīne e nəsanəniān təhmen e Elaijə məmə in otəuhlin nətəligiān rəha tatə mīn kohtəlig=pən mīn o rəhalah kəlkələh mīn, kəni in otəuhlin mīn nətəm kəutəhti nəuia Uhgīn okotos mīn neinatigiān rəha nətəmi kotəhruahru. E nolīān əha, in otol əpenə-penə o nəmiəḡəhiān rəha nətəmimi o nuvaiān rəha Iərməniḡ.”

18 Kəni Səkaraea təməni=pən kəm agelo məmə, “?Oiakəhro lanu məhrun məmə nati u otuva mol nīpəhriāniān lan? Mətəu-inu iəu inauəhli rəkis, kəni rəhak pətan mīn tinəpətauəhli.”

19 Kəni agelo təməni=pən kəm in məmə, “Iəu, nərgək u Kapriel, kəni iəu iətəhtul e nəhmti Uhgīn e niān ərəfin. Kəni in təmahli=pa iəu məmə iəkuva məḡhati kəm ik, kəni məni=pinə nanusiān təuvir u. 20 !Ətəlig-to lak! Naməm otekəu kəni onəsəḡhatiān mətəuarus=pa nəkeruh nīpəti nəḡhatiān u, mətəu-inu nəməsəniān nīpəhriāniān e rəhak nəḡhatiān. Nati u in otuva mol nīpəhriāniān lan e niān əhruahru rəhan.”

21 Kəni e niān əha, nətəmimi kəməutəhtahnin Səkaraea, nikilah təhti məmə təhro tinan tinuvəh əha e Nimə Rəha Uhgīn. 22 Mətəu niān in təmuva ihluə, mətəu tinəruru nəḡhatiān, kəni ilah kəmotəhrun məmə in təmeruh nati kəti təhmen e nəməhlairiān əpəha imə. In təməḡhati əmə e nəhlmīn kəm lah, məsəḡhatiān mətəu namīn təmekəu.

²³ Nian rəhan uək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın təmol naunun, kəni in təmitəlig=pən lahuənu. ²⁴ Kəni təsuvəhiən, rəhan pətauəhli təməpəh məuiğ e iəpəou. Kəni e məuiğ faif, pətauəhli u in təmətəhluaig əmə lahuənu, ²⁵ kəni in təməni məmə, “Inu uək rəha İərməniğ. Aupən ikin, nətik tikə kəni iətaulis. Mətəu rəueiu u, Uhgın tinol təuvir kəm iəu, kəni nikin tagiən məmə iəkələs nətik, kəni iəu oiəsaulis minien e nəhmti nətəmimi.”

Agelo təməni pətiğəm mə İesu otair

²⁶ Nian İlesəpet iəpəou tinatig lan minos məuiğ sikis, Uhgın təmahli=pən rəhan agelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuvən e nitəni Kaləli e taun kəti nərgin u Nasərit. ²⁷ In təmos nəghatiən kəti matuvən rəha pətan mitə kəti iətəm təruru əhanəh iərman, mətəu kinəni rəkis məmə okitipən mə rəha suah kəti, nərgin u Josip. In mipi Kig Tefit tərəh. Kəni pətan əha, nərgin u Meri. ²⁸ Kəni agelo təmuvən miet=pən, kəni məni=pən kəm in məmə, “Təuvir, Meri. Uhgın təmələhu rəhan nəuviriən kəm ik, kəni in mətatig itəlau min.”

²⁹ Mətəu Meri tinəruru əfəməh nəghatiən əha, kəni nikin tinəhti pik məmə nipiəti nəghatiən əha təhro lanu. ³⁰ Kəni agelo təməni=pən kəm in məmə, “Səginien, Meri, mətəu-inu Uhgın təməni rəkis məmə in otətuati e rəhan nəuviriən kəm ik. ³¹ Kəni inəha, ik onəkəpəh məuiğ e nətim kəti, kəni onəkələs iərman. Kəni onakauin e nərgin mə İesu. ³² In otuva iətəmi asoli kəni in iətəmi keikei, kəni okauin lan məmə Nəti Uhgın İlis Agin. Kəni İərməniğ Uhgın otol in tuva Kig təhmen=pən əmə e

tipin tərəh Tefit. ³³ Kəni in otarmənig e nətəmimi mın rəfin nətəm kautsipən e Jekəp, kəni rəhan narmənigiən otatig itulin matuvən naunun tikə.”

³⁴ Kəni Meri təməni=pən kəm agelo məmə, “? İəsəhruniən məmə oiəkəhro lanu mələs suakəku kəti nəmə iəsitəu-pəniən iərman kəti?” ³⁵ Kəni agelo təməni=pən kəm in məmə, “Narmın Rəha Uhgın otuva matig lam, kəni nəsanəniən rəha Uhgın İlis Agın otəuveg ik. Kəni in ko, suakəku asim ko onəkələs, okauin lan məmə in nəti Uhgın. ³⁶ Kəni iətəni=pinə kəm ik məmə ik kəti İlesəpet tınamki-amki rəkis e nətın kəti iərman, nati əpnəpın in tınəpətauəhli rəkis. Kəmətəni lan məmə ko təseməkiən, mətəu rəueiu əha tınəpəh rəkis məuig sikis e nətın. ³⁷ Natimnati mın u tatitəu=pən əmə nəghatiən rəha Uhgın məmə, ‘Uhgın təhrun noliən natimnati ərəfin, kəni nati kəti təsiəkisiən ohni.’” ³⁸ Kəni Meri təməni=pən məmə, “Əuəh, iəu pətan iol əhruin əmə rəha İərmənig. Pəh in otol lak nati nak iətəm ik ninəni rəkis.” Kəni agelo təpəh in, kəni mitəlig.

Meri təmuvən məmə otəsalpən e İlesəpet

³⁹ Uərisig lan təsuvəhiən, kəni Meri təmiet iman ikın kəni maliuək uəhai mətuvən e taun e nitəuət e Jutiə mə otəsal=pən e İlesəpet, ⁴⁰ kəni in təmuvən e lahuənu rəha Səkarəea, kəni muvən imə mətəni təuvir kəm İlesəpet. ⁴¹ Kəni nian İlesəpet təmətəu nəghatiən rəha Meri, suakəku u iətəm tətatig e nərfın təmauit, kəni Narmın Rəha Uhgın təməri e niki İlesəpet. ⁴² Kəni in təmagət əfəməh məmə, “! Uhgın tınol təuvir ohnik tapirəkis niəpətan ərəfin,

1:33 2Saml 7:12,13,16; Aes 9:7 **1:37** Mat 19:26; Job 42:2; Jer 32:17

kəni in tinol təuvir mɪn kəm suakəku u onəkələs!
⁴³ Nɪkɪk tagiən. Kəni təhro Uhgɪn təmol nati təuvir
 asoli kəm iəu, məmə məmə rəha İərmənig rəhak
 tuva məsal=pa lak. ⁴⁴ İətəni lanu mətəu e nian
 iəmətəu rəham nəghatiən, kəni suakəku u e nərfək
 təmagiən mauit. ⁴⁵ Uhgɪn otol təuvir kəm ik mətəu-
 inu nəməni nɪpəhriənən e nəghatiən u İərmənig
 təməni tinuva lam məmə otol nɪpəhriənən lan.”

Nəpuən rəha Meri

- ⁴⁶ Kəni Meri təməni məmə,
 “E nəmiəgəhiən rəfin rəhak, iatləfəri nərgi İərmənig
 ilis,
⁴⁷ Kəni nɪkɪk tətəgiən pɪk o Uhgɪn İosmiəgəh rəhak,
⁴⁸ mətəu-inu iəu pətan iol əhrui əmə u iəu nati
 əpnəpɪn əmə, mətəu nɪkin tətəhti iəu.
 Kəni rəueiu mɪne matuvən, nətəmimi rəfin okotəni
 məmə Uhgɪn təmol təuvir kəm iəu;
⁴⁹ mətəu-inu Uhgɪn u nəsanənən rəhan in iahgin,
 in təmol nati apɪspɪs mɪn təuvir pɪk əgin kəm iəu,
 kəni in nərgin tasim.
⁵⁰ In tatolkeikei nətəmimi mɪn u kəutisiai in,
 inu nətəmimi e nəuaniləuis əpən ikɪn
 mətəuarus=pa nəuaniləuis mɪn nətəm
 kəutəhuva əhanəh.
⁵¹ In təmol nati apɪspɪs mɪn e nəsanənən e
 nəhlmɪn.
 In təməhgi-atiti nətəm kəutəfəri ilah e nətəligiən
 rəhalah.
⁵² In tatosiahu narmənig mɪn e rəhalah
 narmənigiən,

kəni in tətəfəri nətəmi mɪn u rəhalah nətəligiən teiuaiu.

⁵³ Nətəmi nəumɪs tatus ilah, in tətaugin ilah e nauəniən təuvir,

Kəni nətəmi rəhalah nautə tepət, in tahli pətigəm ilah, kəni nati tikə e nəhlmi lah.

⁵⁴ Uhgɪn təmasiru e nəuaniləuis mɪn rəha Isrel u rəhan iol əhrui n mɪn,

kəni təməsaluiən e rəhan nolkeikeiən e ⁵⁵ Epraham mɪne rəhan mɪn nəuaniləuis,

matuvən əmə lanko naunun tikə məmə inəha təməni kəm tipilah mɪn nuvəh.”

⁵⁶ Kəni Meri təmatig ilau llesəpet mətəuarus=pən məuig kisil, kəni in təmitəlig=pən əpəha iman ikɪn.

Nairiən rəha Jon Bəptais

⁵⁷ Kəni nian əhruahru rəha llesəpet tɪnuva məmə otemək lan, kəni təmələs nətɪn iərman. ⁵⁸ Kəni nətəmimi nətəm kəutatig iuəkɪr ohni mɪne rəhan mɪn nəuaniləuis, kəmotətəu nanusiən əha məmə lərmənig təmol nəuviriən asoli kəm in, kəni ilah kəməhuva motol kətɪəh ilah mɪn məmə okotagɪən pəti.

⁵⁹ Nian suakəku əha tɪnos nian eit, ilah kəməhuva məmə okotəhgi=pən. Kəni iuəkɪr kotauɪn e nərgɪn məmə iahuni rəhan tatə Səkaraea, ⁶⁰ mətəu rəhan məmə tənɪ məmə, “Kəpə. Okauɪn e nərgɪn məmə Jon.”

⁶¹ Kəni ilah kəmotəni kəm in məmə, “? Onak? Rəham nərgɪn u Jon tikə.”

1:52 Job 12:19; 5:11; Sam 147:6 **1:53** Sam 34:10 **1:54** Sam 98:3 **1:55** Jen 17:7; Maeka 7:20 **1:59** Jen 17:12; Lev 12:3; Luk 2:21

⁶² Kəni kəmotəghati e nəhlmiləh məutətapuəh o Səkaræea mə in otəkeikei məni-to mə okauin e nərgin mə pəh. ⁶³ Kəni in təmətapuəh o nati kəti mə otətei rəkis nati kəti lan, kəni in təmətei=pən məmə, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotəh, narmiləh təmiuvig pik.

⁶⁴ Kəni e nian əmə əha, nami Səkaræea tinimətig kəni tinəhrun nəghatiən mətəni-vivi Uhgın. ⁶⁵ Kəni nətəmimi rəfin u kəutatig iuəkır kəmotəgin. Kəni nətəmimi kəmotəni pik natimnati min u titəlau-təlau əha ilis e nitəni Jutiə. ⁶⁶ Kəni nətəmimi min ərəfin nətəm kəmotətəu nanusiən əha, kəni məutətəlig lan, məutətapuəh məmə, “? Suakəku əha, otuva iətəmi əhrə?” Kəməutəni lanəha mətəu-inu kəmoteruh əmə məmə nəsanəniən rəha İərməniğ tətətig lan.

Səkaræea təməni pətigəm nəghatiən Uhgın təməfən kəm in

⁶⁷ Kəni Narmın rəha Uhgın təməri e niki Səkaræea, tatə rəha Jon, kəni in təməni pətigəm nəghatiən iətəm Uhgın təməfən kəm in. Kəni təməni lanu məmə,

⁶⁸ “Pəh kotəni-vivi İərməniğ, u in Uhgın rəha nətəm Isrel, mətəu-inu in təmuva məmə otasiru e rəhan min nətəmimi, kəni in təmos rəkis ilah e nəhlmi tikimir min rəhalah.

⁶⁹ Uhgın u təməfəri iosmiəgəh əsanən iətəm otosmiəgəh kitah.

Iosmiəgəh u təmsipən e nəuaniləuis rəha iol əhruin rəhan u Təfit.

- 70 Kəni in təhmen=pən əmə e nəghatiən iətəm Uhgın təməni rəkis kəm tah nəghatiən rəha iəni mın rəhan aupən.
- 71 In təməni-əskasik rəkis məmə otosmiəgəh itah o tikimır mın rəhatah mine nətəmimi rəfin nətəm kəutəməki e tah.
- 72 In tətłəfəri iosmiəgəh əha məmə otol nəuviriən u in təməni kəm kəha tərah mın, kəni təsaluiən e rəhan nəghatiən iətəm in aru təməni e rəhan nəniəskasikiən rəha nasiruiən,
- 73 inu nəniəskasikiən iətəm in təməni kəm kəha Epraham.
- 74 In təmləfəri iosmiəgəh əha məmə otosmiəgəh itah, kəni mələs rəkis itah e nəhlmi tikimır mın rəhatah məmə nian mın rəfin e nəmiəgəhiən rəhatah, kitah okotəhrun nolien rəhan uək e nəhmti Uhgın, kəni məsotəginien,
- 75 kəni kitah okotasim, kəni nəmiəgəhiən rəhatah otəhruahru e nian mın rəfin.
- 76 “Kəni ik, nətik, okauin lam məmə ik iəni rəha Uhgın İlis Agın, mətəu-inu ik onəkaupən e İərməniğ məmə onəkol əpenə-penə rəhan suaru.
- 77 Ik onəkəni pətiğəm kəm rəhan mın nətəmimi məmə Uhgın otosmiəgəh ilah nian in otafəl rəkis rəhalah təfagə tərah mın.
- 78 In otol mətəu-inu, in tolkeikei itah matol təuvir kəm tah.

E nolkeikeiān rəhan, Kristo otuva o tah
 təhmen=pən e mītigar tətəri e neai,
 79 mətasiəgəpīn itah nətəmimi kəutatig e
 napinəpuian mine əpəha ikin nīmisiān tatoh
 itəmi ikin,
 kəni matit vivi nəhlkitah e suaru rəha
 nəməlinuiān.”

80 Kəni suakəku təmepət e nīpətīn, kəni narmin
 rəhan təsanən. Kəni nian rəfin in tətətig əpəha ikin
 təpiə-məpiə ikin mətəhtahnin nian rəhan otuva
 iətəm otətuəuin uək lan kəni nətəm Isrel okoteruh.

2

Nairiān rəha Iesu *(Mat 1:18-25)*

1 E nian mīn əha uərisig Iesu tair, suah kəti
 iətəm Rom, nərgin u Sisə Okastas, in iətəmi
 asoli təmətarmənig e nītənimtəni mīn rəfin rəha
 Rom. In təmələhu lou kəti məmə okafin rəfin
 nətəmimi iətəm kəutatig rəfin əha ikin. 2 Inu
 nafiniān nətəmimi kəmaupən kol, kəni Kuarinias
 in kəpmən rəha Siriə. 3 E nian əha, nətəmimi
 rəfin okotəkeikei mohtəlig=pən imalah mīn ikin
 kəmotair ikin məmə okafin ilah, kəni kətei rəkis
 nərgilah e nauəuə rəha kəpmən. 4 Kəni Josip mine
 Meri kəmiaiet e nītəni Kaləli e taun kəti, nərgin u
 Nasərit, mian əpəha nītəni Jutiə e taun kəti, nərgin
 u Petlehem, ima Kig Tefit aupən. Ilau kəmian ikin
 əha mətəu-inu Josip in mipi Tefit tərāh.

5 Ilau Meri kətian məmə okos nərgilau. Kinəni
 rəkis mə Meri otitəu=pən Josip, kəni Meri in namki-
 amki rəkis e iəpəou. 6 Nian ilau əpəha Petlehem,

nimə tikə məmə okuapili ikin, kəni kətuapili e nimə rəha natimiəgəh min. Kəni nian rəha Meri tinuva məmə otemək e nətin. ⁷ Kəni iəpəou iətəm in təmaupən mair, in iərman. Kəni in təuveg e napən, mələhu=pən e bokis kəti iətəm kətələhu=pən manvehli u natimiəgəh min kəutauən=pən ikin.

*Nətəmini rəha sipsip min
mine nagelo min*

⁸ Kəni e nikali Petlehem, nətəmini rəha sipsip min kəməutəsəl o rəhalah min sipsip min lapin. ⁹ Kəni agelo kəti rəha İərməniğ təmietetigəm=pən o lah, kəni nəhəgəhəgiən asoli rəha İərməniğ təmasiəgəpən ilah, kəni kəmotəgin pik. ¹⁰ Mətəu agelo tənı=pən kəm lah məmə, “Sotəginian, mətəu-inu iəu iətuya məmə iəkəfinə nəniən təuvir kəti iətəm otol niki nətəmini kotəgiən pik, kəni nəniən u in rəha nətəmini ərəfin. ¹¹ Əpəha e taun rəha Kig Tefit, suakəku kəti təmair=pa u rəueiu. In İosmiəgəh, kəni in Krısto iətəm Uhgın təməni aupən məmə otahli=pa o təmah, kəni in İərməniğ. ¹² İnu nəmtətian rəhatəmah: onəkoteruh suakəku kəməuveg e napən, kəni kələhu=pən e bokis kətaugin=pən nati miəgəh min ikin.”

¹³ Kəni rəueiu ağin, nagelo min tepət kəməhietigəm=pa məutəhtul ilah min, məutəni-vivi Uhgın, məutəni məmə,

¹⁴ “Kətəni-vivi Uhgın əpəha ilis ilis ağin e neai.

Kəni əpəha ləhtəni e nəhue nitəni u, nətəmini iətəm niki Uhgın tətəgiən o lah, ilah okotətiğ e nəməlinuən.”

*Nätəmimi min rəha sipsip min
kəməhuvən moteh Iesu*

¹⁵ Nian nagelo min kinotəpəh nätəmimi rəha sipsip min minotohtəlig=pən e negəu e neai, kəni nätəmimi rəha sipsip min kəmotəni kəm lah min məmə, “Pəh kəhuvən Petlehem moteh-to nati u Iərməniḡ təməni=pa kəm tah.”

¹⁶ Kəmotəhrəmlin uəhai əmə məhuvən moteh Meri mine Josip mine suakəku iətəm kəmələhu=pən e bokis iətəm kətaugin=pən nati miəḡəh min ikin. ¹⁷ Nian kəməhuvən rəkis moteh suakəku u, kəni kəmotanus nəghatiən e suakəku u iətəm kəmos o agelo. ¹⁸ Kəni nätəmimi rəfin nätəm kəmotətəu nəghatiən əha rəha nätəmimi rəha sipsip min, ilah kəmotəuit, narmilah təmiuvig pik. ¹⁹ Mətəu Meri təmatos əmə e nikin natimnati rəfin min u, kəni mətətəlig lan nian min. ²⁰ Kəni nätəmimi rəha sipsip min kəmohtəlig, məutəfəri nərgi Uhg'in məutəni-vivi in o natimnati rəfin iətəm kəmotətəu kəni moteh, təhmen=pən əmə e nati u agelo təməni=pən kəm lah.

Kəmauin e nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku təmair minos nian eit, kəni kəhgi=pən titəu=pən Lou rəhalah, kəni kauin e nərgin məmə Iesu, nərgin u iətəm agelo təməni=pən kəm Meri aupən rəkis, nian in təməsəpəh əhanəhiən məuig lan.

Josip mine Meri kəmuos Iesu mian e Nimə Rəha Uhg'in

²² Kəni tinuva əhruahru e nian rəha Josip mine Meri məmə okuələs suakəku u mian əpəha

Jerusiləm məmə okuəfən kəm İərmənig. Kəni ilau kəmian. ²³ Inu tatitəu=pən əhruahru Lou rəha İərmənig u tətəni məmə, “Suakəku iərman mın u kəmaupən kələs ilah, okəkeikei kətəfən ilah kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kəni ilau kəmian Jerusiləm o nati kəti mın, məmə ilau okuos mak keiu uə iəuein keiu, kəni miohamu mətuəfən kəm Uhgın o nafəliən namıkmikiən rəha Meri, tatitəu=pən əmə Lou rəha İərmənig u Mosis təmətei.*

Simion təmeruh İesu

²⁵ Kəni inu iətəmiimi kəti əha Jerusiləm nərgin u Simion. Rəhan nəmiəgəhiən təhruahru, kəni nian rəfin tatitəu=pən nəghatiən rəha Uhgın. Kəni in tətəhtahnin nuvaiən rəha Kristo iətəm otuva mosmiəgəh mol nəunəhmtilah nətəm Isrel. Kəni Narmin Rəha Uhgın təmuva məriauəh e nikin. ²⁶ Narmin Rəha Uhgın tinəni rəkis kəm in məmə otəsimisiən mətəuarus in oteh Kristo iətəm İərmənig təməni mə otahli=pa. ²⁷ Narmin Rəha Uhgın təməuhlin nikin məmə in otuvən e Nimə Rəha Uhgın. Kəni Josip mine Meri kəmuələs suakəku u İesu mian e nimə Rəha Uhgın məmə ilau okuol natimnati rəfin iətəm Lou tətəni. ²⁸ Kəni Simion təmeruh İesu, kəni in təmələs=pa e nərfın, kəni mətəni-vivi Uhgın, mətəni=pən məmə,

2:22 Lev 12:1-8 **2:23** Eks 13:2,12 * **2:24** Lou təməni məmə nian suakəku kəti otair, rəhan məmə nıpətin otamıkmik e nəhmti Uhgın o nian fote. Rəkis ko, rəhan məmə mine tatə okuəkeikei muol sakrifais rəha naruatəhiən tətəu=pən Lou rəha Mosis. **2:24** Lev 12:8

29 “Iərməniḡ, nəmol rəfin rəham nəghatiən o
nəniəskasikiən kəm iəu, iol əhruiḡn əmə
rəham.

Kəni rəueiu, inategəhan lak məmə iəkimiḡ-tə e
nəməlinuiən,

30 mətəu-inu ineruh e nəhmtək suakəku u iətəm
otosmiəḡəh nətəmimi.

31 Ik nəmol əpenə-penə məmə in Iosmiəḡəh, kəni
nətəmimi rəfin okoteruh.

32 In otuva nəhagəhagiən, kəni otəḡətun rəhan
suaru kəm Nanihluə† mīn,

kəni nətəmimi okotləfəri rəham mīn nətəm Isrel o
Iosmiəḡəh əha.”

33 Kəni tatə mīne məmə rəha suakəku u,
narmilau təmiuviḡ o nəghatiən mīn əha Simion
təməni lan. 34 Kəni Simion təməfaki məmə

nəuviriən rəha Uhgīn otuvən o lau. Kəni in
təməni kəm Meri u məmə rəha suakəku məmə,
“Onakateh, Uhgīn təməni rəkis məmə suakəku u
otol məmə nətəmimi tepət əpəha Isrel okoteiuaiu
motorin, kəni tepət mīn okotəri. Kəni in otuva
nəmtətiən kəti nətəmimi tepət okotəḡhati rah lan
məmə, 35 nətəmimi okoteruh nətəligiən mīn e niki
nətəmimi tepət.

“Kəni Meri, nīkim otitəḡit təhmen e suah kəti
təməu nīkim e nau asilə.”

Ana təmeruh Iesu

36 Kəni pətauəhli kəti əha ikin, nərgin u Ana,
kəni in iəni kəti. In nəti Fanuel, iətəmi kəti in
təmsipən e Aser aupən ikin. Pətauəhli u, rəhan
nu tepət. Nian in pətan mitə əmə kəti, kəni

2:30 Aes 52:10; Luk 3:6; Tait 2:11 † **2:32** Nanihluə, Ianihluə –
Afin-to e tiksinəri. **2:32** Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34** Aes 8:14;
Mat 21:42; 1Pitə 2:8

mitəu=pən rəhan iauəhli. Kəni ilau kəmuan o nu səp̄in əmə, kəni rəhan iauəhli timis. ³⁷ Kəni pətan u təmətətig əmə lanəha mətəuarus=pa in pətauəhli kəti. Kəni rəueiu minos nu eiti-fo. Nian rəfin in tətətig e Nimə Rəha Uhḡin mətəfaki, inəha ləplap̄in mine ləhnaiuv tətətuakəm mətəpəh nauəniən mətəfaki kəm Uhḡin. ³⁸ Kəni in təmuva ikin əha e nian əhruahru Simion tətəghati e suakəku. Kəni pətauəhli u tətəni-vivi Uhḡin ohni, kəni mətəghati e suakəku əha kəm nətəmimi rəfin u kəməutəhtahnin məmə Kristo in otitis nətəm Isrel.‡

Josip mine Meri kəmian Nasərit

³⁹ Nian Josip mine Meri, ilau kəmuol natimnati u lou rəha Iərməniḡ tətəni, kəni kəmlitəliḡ=pən niḡtəni Kaləli e taun Nasərit, imalahal ikin. ⁴⁰ Kəni suakəku təməpət muva məskasik, kəni in teinatig vivi, kəni nian rəfin nəuviriən rəha Uhḡin tətəriauəh e rəhan nəmiəḡhiən.

Iətəm aluə Iesu əpəha e Nimə Rəha Uhḡin

⁴¹ E nu min rəfin, tatə mine məmə rəha Iesu kətian Jerusiləm məmə okotol lafet rəha Pasova. ⁴² Nian Iesu tinos nu tueləf, in təmitəu=pən ilau miḡlɥvən əpəha ilis e lafet əha, təhmen=pən əmə e nolien rəha nətəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tinol naunun, kəni nətəmimi kinotohtəliḡ mautəhuvən imalah

‡ **2:38** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “Kristo in otitis Jerusiləm,” kəni Jerusiləm tatəpsen=pən nətəm Isrel ərəfin. Kəni nəghatiən u rəhan suaru keiu. Nətəmimi nəuvein iətəm kəutatig e nian rəha Iesu, nikilah təhti məmə Kristo otos rəkis nətəm Isrel e nəhlmi tikimir min u nətəm Rom. Mətəu niḡpətin asoli məmə Kristo otitis nətəm Isrel e təfəḡə tərəh min rəhalah. **2:39** Mat 2:23

2:41 Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

m̄in ikin, m̄æt̄au īæt̄əm aluə Iesu in t̄əm̄əs̄it̄əu-p̄ən̄iən r̄əhan tat̄ə m̄ine mam̄ə, in matol əmə əp̄əha Jerusiləm, m̄æt̄au ilau kuəruru. ⁴⁴ N̄ikilau t̄əhti m̄ə in t̄əmuv̄ən ilah n̄ət̄əm̄imi m̄in n̄əuvein motaup̄ən, k̄əni ilah k̄əmotaliuək o nian apīəpīə k̄ətīəh. K̄əni ilau k̄in̄ətuəs̄al lan o r̄əhalau m̄in n̄ət̄əm̄imi, m̄ine n̄ət̄əm̄imi īæt̄əm kuəhrun ilah. ⁴⁵ M̄æt̄au nian ilau k̄əməsueruhiən in, k̄əni k̄əmiat̄əlig muəs̄al lan mian Jerusiləm.

⁴⁶ K̄əni e nian k̄is̄il, k̄əni mueruh e Nim̄ə R̄əha Uhḡin, t̄ət̄əhar̄əg ilah n̄əḡət̄un m̄in mat̄ət̄əlig e lah, k̄əni m̄ət̄ətapuəh o lah o natimnati n̄əuvein.

⁴⁷ K̄əni n̄ət̄əm̄imi r̄əfin n̄ət̄əm̄ k̄əmot̄ət̄əu nati u, narmilah t̄əmiuv̄ig p̄ik o r̄əhan n̄əhruniən m̄ine r̄əhan nuhalp̄iniən n̄əghatiən m̄in.

⁴⁸ K̄əni nian r̄əhan tat̄ə m̄ine mam̄ə k̄əmueh, k̄əni narmilau t̄əmiuv̄ig p̄ik ohni. K̄əni r̄əhan mam̄ə t̄əm̄əni=p̄ən k̄əm in m̄əm̄ə, “N̄ət̄ik. ?N̄ək̄əhro matol lanu lan e t̄iml̄au. It̄iml̄au r̄əham tat̄ə n̄ikit̄iml̄au t̄əhti p̄ik ik, k̄əni īətuəs̄al p̄ik lam.” ⁴⁹ K̄əni in t̄əm̄əni=p̄ən k̄əm lau m̄əm̄ə, “?N̄ətuəs̄al lak onak? ? N̄əs̄uəhruniən m̄əm̄ə īəu īək̄əkeikei m̄ətuva e nim̄ə r̄əha r̄əhak Tat̄ə?” ⁵⁰ M̄æt̄au ilau k̄əs̄uəhruniən n̄ip̄əti n̄əghatiən t̄ət̄əni k̄əm lau.

⁵¹ K̄əni in t̄əm̄it̄əu=p̄ən ilau m̄ihleiuaiu m̄ihl̄uv̄ən əp̄əha Nas̄ərit. K̄əni in t̄əm̄isiai ilau matol n̄əuialau. M̄æt̄au nian r̄əfin r̄əhan mam̄ə t̄ət̄ət̄əlig e natimnati r̄əfin m̄in əha e n̄ikin. ⁵² K̄əni Iesu t̄əmatep̄ət e n̄ip̄ət̄in, k̄əni r̄əhan n̄əhruniən tatol iahgin, k̄əni e nian m̄in r̄əfin, Uhḡin m̄ine n̄ət̄əm̄imi n̄ikilah t̄ətagiən ohni.

3

*Jon Baptais tāmāni pätigām nəghatiän rəha Uhgīn
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)*

¹ Kəni e nian rəha iätəm Rom, nərgīn u Sisə Taipiriəs, in tāmətarməniḡ e nītəni mīn rəfin rəha Rom. Kəni e nian in tāmətarməniḡ mətəuarus=pa nu fiftin, kəni nətəmi asoli nəuvein mīn kəutarməniḡ ləhtəni e Sisə e niftəni əlkələh mīn rəha Rom, inu Herot tətarməniḡ əpəha Kaləli, mīne pian Filíp in tətarməniḡ əpəha Ituria mīne Trakonaetas, mīne Lisantias tətarməniḡ əpəha Apilin, mīne Pontias Pailət u iätəm Rom in kəpmən rəha Jutiə. ² Inu e nian əhruahru rəha Anəs mīne Kaiəfəs ilau pris asoli aḡin mil rəha Isrel.

E nian əha, Jon nəti Səkaraea, in tinepət rəkis, in mətən əpəha təpiə-məpiə ikin, kəni Uhgīn təməfən nəghatiän kəti kəm in. ³ Kəni in təmuvən mətən rəfin əha iuəkīr o nəhu Jotən mətəni pätigām nəghatiän rəha Uhgīn. In mətəni məmə nətəmimi okotəkeikei mohtəliḡ e nolian tərah mīn rəhalah, kəni məhuvən o Uhgīn, məmə in otafəl nolian tərah mīn rəhalah. Kəni nəmtətīən lanko, okol bəptais e lah. ⁴ In təhmen əmə e nəghatiän rəha iəni u Aisə iätəm təmətēi e nauəuə rəhan məmə, “Suah kəti tətəuin əpəha ikin təpiə-məpiə ikin mətəni məmə, ‘itəmah, nəkotol əpenə-penə e suaru rəha Iərməniḡ, kəni mautol rəhan suaru təhruahru. ⁵ Nipəḡləuahtəni mīn otirəuei vivi, kəni nītəuət mīn mīne narit mīn rəfin okosiahu, kəni suaru ekəu-ekəu mīn okəḡəhruahru, kəni suaru u tapəhri-

apəhri okol təpiə. ⁶ Kəni nətəmimi rəfin okoteh suaru rəha Uhgın o nosmiəgəhiən nətəmimi.’ ”

⁷ Kəni e nian əha, nətəmimi tərət kəməhuva o Jon məmə in otol bəptais e lah, mətəu in təməni=pən kəm lah məmə, “! Itəmah nəkohtəhmen əmə e təgəluə mın! ! Nikitəmah təsəhtiən məmə onəkotagım rəkis e niəməha mine nalpiniən rəha Uhgın iətəm tətəva! ⁸ Onəkotəkeikei motol nati kəti pəh kəhrun məmə ninotəpəh pəhriən nolien tərəh mın rəhatəmah kəni məhuva o Uhgın. Kəni sotəni aruiən kəm təmah e nəfəriən məmə itəmah nəkotəhruahru mətəu-inu itəmah namipi Epraham mın. !Kəpə! Inu nati əpnəpın əmə. İətəni kəm təmah məmə, Uhgın təhrun nolien kəpiel mın u kəhuva namipi Epraham mın. ⁹ Kəni rəueiu əha, Uhgın tinəhtul maru o nətəhli-pəniən nigı e nəukətin. Kəni nəmə nigı kəti təsəuəiən e nəuan iətəm təuvır, kəni in otəuahli məraki=pən e nigəm.”

¹⁰ Kəni nimənin nətəmimi kəmotətapuəh o Jon məmə, “? Kəni oiəkotol nak?” ¹¹ Kəni Jon təməni=pən kəm lah məmə, “Okəmə rəham napən keiu, əfən kəti kəm suah kəti u rəhan tikə. Nəmə nəgəm nauəniən tatig, əfən kəti kəm nətəmimi u niglah tikə.”

¹² Nətəmimi nəuvein rəha nosiən məni rəha takis kəməhuva məmə otol bəptais e lah, kəni motətapuəh o Jon məmə, “? Kəni oiəkotol nak?” ¹³ Kəni Jon təməni=pən kəm lah məmə, “Sotos əuəuiən məni o nətəmimi tapirəkis inu təhmen əmə mə onəkotos.”

14 Kəni soldia min nəuvein kəmotətapuəh min, “Kəni itimah? ? Itimah o iəkotəhro?” Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Sotoliən nəginiən kəm nətəmimi məmə, ‘Okəmə nəsotəfaiən məni, kəni iəkotol nahməiən kəm təmah.’ Kəni sotoliən nəginiən kəm nətəmimi məmə, ‘Okəmə nəsotəfaiən məni, kəni iəkotəni=pən kəm nətəmi asoli məmə nəmotol nati kəti tərəh.’ Nikitəmah otəkeikei magiən o nos əhruahruən nətəouiən rəhatəmah kəni in əmə ko.”

15 Kəni nətəmi u kəməutəhtahnin Krīsto u Uhgīn təməni məmə otahli=pa, nīkilah təhti mətə Jon in Krīsto. 16 Mətəu Jon təməni=pən kəm lah məmə, “İatol bəptais e təmah e nəhu, mətəu iətəmi kəti tətuvə rəhan nəsanəniən mine nepətiən tapirəkis iəu. Kəni iəu ləhtəni aɡin, iəsəhmenien məmə iəkuyə iəu iol əhruin kəti rəhan o nolien rəhan uək.* Kəni suah kəha, in otol bəptais e təmah e Narmin Rəha Uhgīn mine nigəm. 17 In tətəhtul maru o neruhien nolien rəha nətəmimi məmə otəuəri ilah, nətəm kotəuvir mine nətəm kotərah təhmen e iətəm tətəsum. Tətələs fok o nafəl rəkisiən nilosi wit məmə otos nīpətin iətəm təuvir. Nətəm kotəuvir kotəhmen e nīpəti wit, tatos ilah matuvən lahuənu. Mətəu nətəm kotərah kotəhmen e nilosi wit, tərəki=pən e lah e nigəm asoli iətəm tətəuə naunun tikə.”

18 Kəni Jon təməni pətigəm nəniən təuvir e nəghatiən tepət məmə otiuvi=pa nətəligiən rəha nətəmimi kəhuvən o Uhgīn.

Herot təmləfən Jon e kaləpus

* **3:16** Nəghatiən əhruahru rəha Jon tətəni məmə, “iəsəhmenien məmə iəkitis rəkis niləuis e rəhan put.” Uək u, in uək rəha slef.

3:16 Uək 13:25

¹⁹ E nian əha, Herot Antipas təmitirəkis Herotias inu pətan rəha pian, kəni in təmol natimnati tēpət tərāh. Kəni noliən mīn əha, Jon təməni əskasik mahi Herot Antipas o noliən tərāh mīn rəhan.
²⁰ Kəni Herot Antipas təmatig mol mīn noliən tərāh kəti mīn tapirəkis, in təmələs Jon muvən mahtipəsīg lan e kaləpus.

Jon təmol bəptais e Iesu
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Mətəu nian Jon təməsuvən əhanəhiən e kaləpus, kəni in təmatol bəptais e nətəmimi mīn, kəni Iesu mīn təmuva, kəni Jon tol bəptais lan. Kəni nian Iesu təmətəfaki, Uhgīn təmerəh e neai,
²² kəni Narmīn Rəha Uhgīn təmsipəri meiuaiu, nīpətīn təhmen e mak muva məharəg pəri e Iesu, kəni nəuia Uhgīn təmsipəri e negəu e neai mətəni məmə, “Ik nətik keikei, iəkolkeikei pīk ik, kəni nīkik tagiən pīk agīn ohnik.”

Kəha tərāh mīn rəha Iesu
(Mat 1:1-17)

²³ Nian Iesu təmətuəuin rəhan uək, rəhan nu təhmen=pən e tate.

Nətəmimi nīkilah təhti məmə in nəti Josip.

Kəni Josip in nəti Heli,

²⁴ Heli in nəti Matat,

Matat in nəti Lifai,

Lifai in nəti Melki,

Melki in nəti Janae,

Janae in nəti Josip,

²⁵ Josip in nəti Matatias,

Matatias in nətɪ Amos,
Amos in nətɪ Neham,
Neham in nətɪ Esli,
Esli in nətɪ Nagae,
²⁶ Nagae in nətɪ Mahat,
Mahat in nətɪ Matatias,
Matatias in nətɪ Semein,
Semein in nətɪ Josek,
Josek in nətɪ Jota,
²⁷ Jota in nətɪ Joanan,
Joanan in nətɪ Resa,
Resa in nətɪ Serupapel,
Serupapel in nətɪ Sealtiel,
Sealtiel in nətɪ Neri,
²⁸ Neri in nətɪ Melki,
Melki in nətɪ Ati,
Ati in nətɪ Kosam,
Kosam in nətɪ Elmatam,
Elmatam in nətɪ Er,
²⁹ Er in nətɪ Josuə,
Josuə in nətɪ Eliesa,
Eliesa in nətɪ Jorim,
Jorim in nətɪ Matat,
Matat in nətɪ Lifai,
³⁰ Lifai in nətɪ Simion,
Simion in nətɪ Juta,
Juta in nətɪ Josip,
Josip in nətɪ Jonam,
Jonam in nətɪ Eliakim,
³¹ Eliakim in nətɪ Melea,
Melea in nətɪ Mena,
Mena in nətɪ Matata,
Matata in nətɪ Natan,
Natan in nətɪ Tefit,

³² Tefit in nətɪ Jese,
Jese in nətɪ Opet,
Opet in nətɪ Poas,
Poas in nətɪ Salmon,
Salmon in nətɪ Nason,
³³ Nason in nətɪ Aminatap,
Aminatap in nətɪ Atmin,
Atmin in nətɪ Ani,
Ani in nətɪ Hesron,
Hesron in nətɪ Peres,
Peres in nətɪ Juta,
³⁴ Juta in nətɪ Jekəp,
Jekəp in nətɪ Aisək,
Aisək in nətɪ Epraham,
Epraham in nətɪ Tera,
Tera in nətɪ Nahor,
³⁵ Nahor in nətɪ Seruk,
Seruk in nətɪ Rehu,
Rehu in nətɪ Pelek,
Pelek in nətɪ Eper,
Eper in nətɪ Sela,
³⁶ Sela in nətɪ Kaenan,
Kaenan in nətɪ Apaksat,
Apaksat in nətɪ Sem,
Sem in nətɪ Noa,
Noa in nətɪ Lamek,
³⁷ Lamek in nətɪ Metusela,
Metusela in nətɪ Inok,
Inok in nətɪ Jaret,
Jaret in nətɪ Mahalalel,
Mahalalel in nətɪ Kenan,
³⁸ Kenan in nətɪ Enos,

Enos in nətı Set,
 Set in nətı Atəm,
 kəni Atəm in nətı Uhgın.†

4

Setən təməfən-əfən kəm Iesu (Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmin Rəha Uhgın təmərıauəh e nəmiəgəhiən rəha Iesu, kəni nian in təmsipən e nəhu Jotən, kəni Narmin Rəha Uhgın təməghati=pən e niki Iesu məmə in otuvən əpəha təpiə-məpiə ikın. ² Kəni e nian fote, Setən təməfən-əfən kəm Iesu. E nian min rəfin əha, in təsauəniən, kəni e naunun nian min əha, nəumis təmus agın in. ³ Kəni Setən təni=pən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nətı Uhgın, əni=pən kəm kəpiel u məmə otəuhlin mol pıret lan.” ⁴ Kəni Iesu təmuhalpın nəghatiən rəha Setən məmə, “Kəmətəi e Nauəuə Rəha Uhgın məmə, ‘Nətəmimi ko kəsotəmiəgəhiən e nauəniən əmə.’ ”

⁵ Kəni Setən təmit Iesu mian əpəha e nıtəuət əfəməh kəti, kəni məgətun uəhai əmə in e nıtənımtəni min rəfin, mine e nəuviriən rəhalah, ⁶ kəni in təməni=pən kəm in məmə, “İəu o iəkəfinə e nəhlməm narmənigiən min mine nepətiən min rəfin, mine nəmemtəhiən rəhalah, mətəu-inu natımnati rəfin tətətig e nəhlmək, kəni iəkəhrun negəhan-pəniən kəm iətəmi-pəh iəkolkeikei məmə iəkəfən kəm in. ⁷ Mətəu nəmə nəkəfəki=pa kəm iəu, kəni natımnati min rəfin u rəham.”

⁸ Kəni Iesu təni=pən kəm in məmə, “Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, ‘Onəkotəfəki əmə kəm

† **3:38** Kətəni mə Atəm in nətı Uhgın mətəu-inu, Uhgın in təmol Atəm. **3:38** Jen 4:25-26 **4:4** Dut 8:3

rəhatəmäh İərmənig Uhgın, kəni in əmə, onautol əmə rəhan nətəligiən.’ ”

⁹ Kəni Setən təmit in mian əpəha Jerusiləm e nəhue nimə əpəha ilis ağın e Nimə Rəha Uhgın. Kəni məni=pən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, iuvig-to u ikinu, ¹⁰ mətəu-inu kəmətəi e Nauəuə Rəha Uhgın məmə, ‘In otahli=pa nagelo mın rəhan kəhuva motəsal vivi ohnik, ¹¹ kəni ilah okotos əmə ik ilis e nəhlmiləh məmə onəsoriniən nəhlkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kəni İesu təmuhalpın nəghatiən rəha Setən məmə, “Nauəuə Rəha Uhgın tətəni mın məmə, ‘Onəsotoliən nəfən-əfəniən kəm rəhatəmäh İərmənig Uhgın məmə otol nati kəti, məmə nəkoteruh məmə in tətətig itəmäh mın, uə kəpə.’ ”

¹³ Nian Setən təmol naunun e nəfən-əfəniən rəhan, in təmagım muvən isəu o İesu mətəhtahnin mə nian təuvir kəti mın rəhan otəpanuva mın.

İesu təmatuəuin rəhan uək əpəha Kaləli

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Kəni İesu təmitəlig=pən nitəni Kaləli, kəni nəsanəniən rəha Uhgın təməriəuəh e nəmiəgəhiən rəhan. Kəni nəghatiən ohni təmitəlau-təlau e lahuənu mın tepət e nitəni əha. ¹⁵ Kəni İesu in təmətəgətun e nimə rəha nuhapuminiən mın, kəni nətəmimi mın rəfin kəmətəni-vivi in.

*Nətəm Nasərit
kəmotəpəh İesu*

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Kəni İesu təmuvən Nasərit, ikın əha in təməpət ikın aupən. Kəni e nian rəha Sapət, in təmuvən

4:8 Dut 6:13 **4:11** Sam 91:11-12 **4:12** Dut 6:16; 1Kor 10:9

4:13 Hip 2:18; 4:15

e nimə rəha nuhapuminiən təhmen əmə mə in tatol nian mīn. Kəni in təməhtul məmə otafin Nauəuə Rəha Uhgīn. ¹⁷ Kəni kəməfən nauəuə iətəm kəmaiu-aiu rəha iəni u Aiseə. Kəni in təmuahru=pən e iətəm Aiseə təmətei tətəni lanəha məmə, ¹⁸ “Narmīn Rəha Uhgīn tətətig lak mətəu-inu təmitəpīn iəu məmə iəkəni pətīgəm nəniən təuvīr kəm nanrah mīn. Kəni təmahli=pa iəu məmə iəkuvən məni=pən kəm nətəmi kəutətig e kaləpus məmə iəkītis ilah, kəni mahli pətīgəm ilah, kəni məni=pən kəm nətəmimi mīn nəhmtilah təpis məmə okoteruh nati. Kəni təmahli=pa iəu məmə iəkuvən mītis niki nətəmimi, ¹⁹ kəni məni pətīgəm məmə nian tinuva rəkis məmə İərməniğ otəgətun rəhan nəuviriən kəni mosmiəgəh nətəmimi.”

²⁰ Nian təmafin rəkis nauəuə u, kəni maiu-aiu mīn məfən nauəuə u kəm iətəm tətələhu nauəuə u, kəni mətəharəg məmə otəgətun nətəmimi. Kəni nəhmti nətəmimi rəfin əha imə təməhtul əmə lan. ²¹ Kəni in təmətəghati kəm lah mətəni məmə, “Rəueiu u e nian u nəutətəlig lan e Nauəuə Rəha Uhgīn, Uhgīn tinol əpu nəghatiən mīn əha tinuva matol nīpəhriənən lan.”

²² Nətəmimi rəfin kəmotəni-vivi in, kəni narmilah təmiuvig o nəghatiən təuvīr mīn in tətəni, kəni məutəni kəm lah mīn məmə, “?Nəti Josip u, uə kəpə?”

²³ Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “İəkəhrun məmə onəkotəni=pa nəghatiən əuas u kəm iəu u tətəni məmə, ‘Toktə, ol vivi aru-to nīpətim,’ u nīpətin məmə, ‘Natimnati mīn əha u kətəni mə nəmol rəkis ilah əpəha Kapeniəm, təuvīr

məmə nəkuva mol mīn ilah u ikīnu imam ikīn.’
²⁴ Pəhriən, iəkəni kəm təmah məmə ko nətəmimi
 kəsotisiaiən iəni kəti iətəm tatsipən e lah. ²⁵ E nian
 rəha Elaijə, nuhuən təməsəfuvian o nu kisil mine
 məuig sikis, nəumis təman kəni nauəniən tikə.
 Kəni iətəni pəhriən kəm təmah məmə, e nian əha,
 pətəlimis mīn tepət u ikīnu Isrel, ²⁶ mətəu Uhgīn
 təməsahli-pəniən Elaijə məmə otuvən masiru e lah.
 Kəpə. In təmahli-pən məmə otasiru e pətəlimis
 kəti əpəha Saedon e taun Sarefat, kəni pətan u
 in pətan Ianihluə kəti. ²⁷ Kəni e nian rəha iəni
 Elisa, nətəmimi tepət kəməutatig Isrel u kəmautos
 nīmisiən u leprosi e nīpəti lah, kəni Elisa təməsol
 vivian kəti mine. Mətəu in təmol vi əmə Neman u
 iətəm Siriə, in iətəm Ianihluə kəti.”

²⁸ Kəni e nian nətəmimi u e nīmə rəha nuha-
 puminiən kəmotətəu nəghatiən əha niəməha təmol
 pik ilah. ²⁹ Kəni kəmotəhtul uəhai əmə motaskəlim
 Iesu, motələs mohiet itaun, məhuvən əpəha e kiəkis
 e nikalī taun məmə kotəraki pətigəm lan. ³⁰ Mətəu
 Iesu təmaliuək rəkis e lah miet e nəlugin e lah kəni
 matuvən.

*Iesu təmahli pətigəm
 narmīn tərah e iətəmimi kəti
 (Mak 1:21-28)*

³¹ Kəni Iesu təmeiuaiu muvən əpəha Kapeniəm,
 taun kəti mīn rəha Kaləli. Kəni e nian rəha Sapət
 in təmətəgətun nətəmimi. ³² Kəni nətəmimi iətəm
 kəmotətəu rəhan nəghatiən, narmilah təmiuvig pik
 ohni mətəu-inu rəhan nəghatiən təfigəm, nepətiən
 tatig lan.

³³ Kəni in əpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən, kəni suah kəti əha ikin iətəm narmin tərəh kəti tətatiğ lan. Kəni in təmagət əfəməh məmə, ³⁴ “!Ei, Iesu iətəm Nasərit! ?Təhro? ?Nəmuva məmə nəkol nərahien kəm timah? Inəhrun rəkis ik. Ik iətəmi Asim rəha Uhgın!” ³⁵ Mətəu Iesu təmagət əskasik lan məmə, “!Aaah, sagətiən! !Iet magim rəkis e suah u!” Kəni narmin tərəh əha təmol suah u tişipəri morin e niftəni e nəlugilah, əmeiko magim rəkis lan, mətəu təməsərekiniən suah u.

³⁶ Kəni nətəmimi rəfin ikin əha narmilah təmiuvig kəni məutəni=pən kəm lah min məmə, “Ei! ?Nəghatiən nak u? Suah u, təmagət əskasik e narmin tərəh min e nəghatiən rəha nepətiən mine nəsanəniən, kəni ilah kəmoħiet e nətəmimi.”

³⁷ Kəni nəniən rəha Iesu təmaiu miətəlau e niətəni əha.

*Iesu təmasiru
e nətəmimi tepət*

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Iesu təməhtul kəni miet e nimə rəha nuhapuminiən muvən əpəha e nimə rəha Saimon.* E nian əha, uhu Saimon tatimis matətəpu-ətəpu pik, kəni ilah kəmotəni=pən kəm Iesu məmə oteruh.

³⁹ Kəni Iesu təməhtul=pən iuəkir ohni kəni magət əskasik e nimisiən, kəni pətan u təsanən. Əmeiko in təhtul kəni mol nauəniən niğlah.

⁴⁰ Nian miətiğar tiniuvig rəkis, nətəmimi kəmos nətəmimi min rəfin u nətəm kətohmis e nimisiən pişin pişin min məhuva o Iesu. Kəni in təmələhu=pən nəħlmın e lah kətiəh kətiəh, kəni ilah

* **4:38** Nian min nəuvein, kətauin e Saimon Pitə məmə, “Saimon,” kəni nian nəuvein, kətauin lan məmə, “Pitə.”

rəfin kəmotəsanən.† 41 Kəni iərmis min kəmoɦiet motagim e nətəmimi tepət məutagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uɦgin!” Mətəu Iesu təmagət əskasik e lah mahtipəsik e lah o nəghatiən mətəu-inu ilah kotəhrun məmə in Kristo iətəm Uɦgin təmahli=pa.

42 Kəni kəməni lauig lan, Iesu təmiet əha ikin əha muvən əpəha ikin kəti iətəm nətəmimi kohkə ikin. Mətəu nətəmimi kəmotəsal lan, kəni nian kəmoteruh in, ilah kəməhuva ohni məutalkut məmə okotəniəhu məmə in təsagimian məpəh ilah.

43 Mətəu in təməni=pən kəm lah məmə, “Kəpə. İəu iəkəkeiki muvən lahuənu pisin min nəuvein, məni pətigəm nəniən təuvir rəha Narməniɡiən Rəha Uɦgin, mətəu-inu Uɦgin təmahli=pa iəu məmə iəköl lanu.”

44 Kəni in təmatuvən mətan e nitəni Jutiə mətəni pətigəm nəghatiən rəha Uɦgin e nimə rəha nuha-puminiən min.

5

Natətəlig min iətəm Iesu təmaupən mauin e lah (Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Nian kəti, Iesu təmətəhtul e nikali nəhu asoli, nərgin u Lek Kaləli.* Kəni nimənin nətəmimi kəməhuva motəhtul motohtəlau lan məutatətə kəni məutəhgi ilah min məmə okotətəu nəghatiən rəha Uɦgin. 2 Kəni in təməh bot keiu rəha nətəm

† 4:40 Lou kəti rəha nətəm İsrəl tətəni məmə iətəmimi ko təsələsiən iətəm tatimis e nian rəha Sapət. Mətəu nian mițigar tiniuvig rəkis, kəni Sapət tinol naunun, kəni nətəmimi kotəhrun nələsiən nətəmimi. 4:41 Mat 8:29; Mak 3:11-12 4:44 Mak 1:35-39; Mat

4:23 * 5:1 Nəghatiən Kris əhruahru təni məmə, “Lek Kenesəret” u nərgin kəti min rəha Lek Kaləli. 5:1 Mat 13:1-2; Mak 3:9-10

kautos nəmu e nɪpəkɪl mətəu ilah kəutafəl nopɪn mɪn rəhalah. ³ Kəni Iesu təmuvən e bot rəha Saimon,† kəni mətapuəh ohni məmə otiuvi-pah bot tuvən ihluə nəuvetɪn. Nian Saimon təməharəg pətigəm e bot, kəni Iesu təməharəg lan mətəgətun nətəmimi.

⁴ Nian Iesu təməghati rəkis kəm nətəmimi, kəni mənɪ=pən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasua kotəsəu-pah lokamnɪm, kəni ko motəraki e nopɪn motos nəmu nəuvein.” ⁵ Kəni Saimon tənɪ məmə, “Iətəmi asoli, iəmotalkut pɪk lapɪn mətəuarus=pa u, məsotosiən nəmu kəti mɪne. Mətəu ik nɪnəni mɪn mə okəhuvən, təuvɪr pəh kəhuvən motəraki mɪn e nopɪn.”

⁶ Kəni nian ilah kəmotol, kəmos pɪk nəmu tepət e rəhalah nopɪn, kəni nopɪn mɪn rəhalah kəmotəri kəni motasisi e nəmu mɪn, kəni nopɪn mɪn təsuvəhiən kotəhapu. ⁷ Kəni ilah kəmotauɪn=pən mɪn e nətəmimi e bot pɪsɪn mə kəhuva motasiru e lah. !Kəni ilah kəməhuva motəmki=pən nəmu e bot pəti mil kuəri muəriauəh e nəmu, kəni iuəkɪr bot mil kuamnɪm!

⁸ Nian Saimon Pitə təmeruh nati u, kəni təmasiəulɪn=pən kəm Iesu e nɪsiaiən mətəni məmə, “!Iərmənɪg, uvən isəu ohniəu, iəu iəsəhmenɪən, iəu iol təfagə tərəh!” ⁹ In təməghati lanu mətəu-inu in mɪne nətəmi mɪn əha e bot mil, kəmotauɪt pɪk narmɪlah təmiuvɪg o nəmu mɪn u tepət lanəha. ¹⁰ Kəni Jemɪs mɪne Jon, nətɪ Səpəti mil u katiavi nəmu mɪn ilahal Saimon, ilau mɪn kəmuauɪt pɪk narmɪlau tiuvɪg o nəmu mɪn u.

† 5:3 Inu Saimon Pitə. 5:5 Jon 21:3-8

Mətəu Iesu təməni=pən kəm Saimon məmə, “Səginiən. Ik iətəm rəha niuviən nəmu, mətəu rəueiu əha matuvən, ik onəkiuvi=pa nətəmimi.”
 11 Kəni nian ilah kəmotiuvi-pari rəhalah bot mın, kəni motəpəh ərəfin natimnati kəni məhuərisig e Iesu, kəni məhuva rəhan mın nətəmimi.

*Iesu təmol vivi iətəm tatos nimisiən u leprosi
 (Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

12 Nian Iesu təmətaliuək e taun kəti, suah kəti iətəmi təmos nimisiən u leprosi‡ təmaliuək muva. Nimisiən u leprosi təmaiu ərəfin e niṗətın. Kəni nian in təmeruh Iesu, təmeiuaiu masiəulin=pən niṗənəgın e niṗtəni mətəfən nisaiəin kəm in, mətəsək mətəkeikei kəm in mətəni kəm in məmə, “Tərmənig, okəmə nəkolkeikei, kəni nəkəhrun nol vivian iəu, kəni mafəl rəkis namikmikiən lak.”

13 Kəni Iesu təmuahru e nəhlmin mələhu=pən lan məni məmə, “Əuəh. İəkolkeikei. !Əuvir-tə!” Əmeiko rəueiu agın, nimisiən u leprosi tikə lan.

14 Kəni Iesu təməniahu məmə otəsəni pətigəmiən natimnati mın u kəm nətəmimi, mətəu təməni kəm in məmə, “Uvən meruh pris kəti pəh in oteh məmə niṗətım tinol lanko, kəni ko ik mol sakrifais kəm Uhgın iətəm Lou rəha Mosis tətəni məmə nəmə suah kəti iətəm rəhan leprosi tinikə, kəni nətəmimi okotəhrun məmə ninəuvir pəhriən, kəni rəham namikmikiən tinikə.”

5:11 Mat 19:27 ‡ **5:12** E Nauəuə Rəha Uhgın, nəghatiən u “leprosi” tətəghati e nimisiən pişin pişin mın e nilositəmi. Nimisiən mın u tətərkın nilositəmi, kəni Lou rəha Mosis tətəni məmə iətəmi kəti tamos nimisiən lanəha, in tamikmik e nəhmti Uhgın. Afın Levitikas iətəm tepət 13-14. **5:14** Lev 14:1-32

¹⁵ Mətəu nanusiən rəha Iesu təmietet muvən ikin min rəfin, kəni nətəmimi tepət kəməhuva məmə okotətəlig e rəhan nəgətuniən, kəni məmə in otol vivi nımisiən min rəhalah. ¹⁶ Mətəu nian tepət, in tatuvən tərpiə-məpiə ikin, in pisin əmə, məmə otətəfaki.

Iesu təmol vi iətəmi nıpətin nəuветin təmimis
(*Mat 9:1-8; Mak 2:1-12*)

¹⁷ Nian kəti, Iesu təmətəgətun əpəha ima e nımə kəti, kəni Farəsi min, mine nəgətun min rəha Lou, ilah min əpəha ikin kəutəharəg, kəmotsipən əpəha lahuənu min e nıtəni Kaləli, mine nıtəni Jutiə, mine taun Jerusiləm. Kəni nəsanəniən rəha İərməniğ tətətiğ o Iesu məmə in otol vi nətəmimi min u kautohmis. ¹⁸ E nian əha, nətəmimi nəuvein kəmotələs suah kəti məhuva, in tətəpili əmə e nımahan rəhan mətəu-inu nıpətin nəuветin təmimis. Kəni ilah kəmotolkeikei məmə okotələs məhuva motələhu=pən e nəhlki Iesu. ¹⁹ Mətəu ilah kotəruru nuvəniən ima mətəu nətəmimi tepət əha ikin. Kəni kəməhuvən əpəha ilis e nəhue nımə motos rəkis nəhgi nımə nəuветin,§ kəni motəhlman-əhlman e suah u teiuaiu e nımahan rəhan muvən iuəkir əmə o Iesu.

²⁰ Nian Iesu təmeruh rəhalah nəhatətəiən, kəni təni məmə, “Niəli. Rəham nolrahien min, iəu inos rəkis rəkis.”

²¹ Kəni nəgətun min rəha Lou mine Farəsi min nıkilah təhti məmə, “?İətəmi nak u tətəghati əuvsan

§ **5:19** E nian əha, kəmol nəhgi nımə nəuvein e tael. Kəni nətəmi min u kəmos rəkis tael min nəuvein məmə otol nıpəg təhmen e suah u iətəm in tatimis. **5:20** Aes 43:25; Luk 7:48

māmə in Uhgīn? Uhgīn əmə in təhrun nos rəkisiən noliən tərəh mīn rəha nətəmimi.”

²² Iesu in tinəhrun rəkis rəhalah nətəligiən, kəni in təməni=pən kəm lah māmə, “? Təhro nəutətəlig lanko? ²³ ? Nikitəmah təhti māmə nəghatiən u timətig o nəniən, ‘Iəkos rəkis rəham təfagə tərəh mīn,’ uə nəghatiən u, ‘Əhtul maliuək’?”

²⁴ Kəni rəueiu onəkoteruh māmə Nəti İətəmimi in tatos nepətiən o nos rəkisiən təfagə tərəh mīn u ikīnu e nəhue nītəni.” Kəni in təməni=pən kəm suah u təmatimis māmə, “Əhtul, mos rəham nīmahan maliuək matuvən imam ikīn.” ²⁵ Kəni əmeiko təsuvəhiən agīn, suah u təhtul mələs rəhan nīmahan mīnətaliuək mətəni-vivi Uhgīn matuvən.

²⁶ Kəni ilah rəfin kəmotauit pīk ohni narmilah təmiuvig, kəni mautəni-vivi nərgi Uhgīn, kəni mautərəmrumin kəni mautəgīn nəuvetīn mautəni māmə, “Nəman, rəueiu kitah kauteruh nati apīspis agīn.”

Iesu təmauīn e Lifai

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uərisig e natimnati mīn u, Iesu təmīet maliuək matuvən, kəni in təmeruh suah kəti iətəm tatos məni rəha takis, nərgīn u Lifai, tətəharəg ikīn kətətəou=pən takis ikīn. Kəni Iesu təməni=pən kəm in māmə, “Va, muərisig lak muva rəhak iətəmimi.”

²⁸ Kəni in təməpəh natimnati mīn rəfin rəhan, məhtul muərisig e Iesu.

²⁹ Kəni Lifai təmol nauəniən asoli kəti rəha Iesu əpəha e rəhan nīmə. Kəni nətəmimi tepət nətəm kautos məni rəha takis, mīne nətəmi əpnəpīn mīn kəməhuva mautəharəg pəti ilah

min ilah mēmā okotauən. ³⁰ Kəni Farəsi min mine nətəmimi nəuvein min u rəhalah nəgətun min rəha Lou, nīkilah təsagiənian kəni məutəni=pən kəm nətəmimi rəha Iesu mēmā, “?Təhro itəmāh nəutauən pəti əmə itəmāh nətəmi kautos məni rəha takis mine nətəm nol təfagə tərəh?”

³¹ Kəni Iesu təmāni=pən kəm lah mēmā, “Iətəmimi u in təsimisiən, təsarəriən e toktə. Mətəu iətəm tatimis, in otarəriə e toktə. ³² Iəu iəməsuvaiən mēmā iəkauin e nətəmimi min u kotəni mēmā kinotəhruahru rəkis. Mətəu iəmuva mēmā iəkauin e nətəmimi min u kotəhrun əmə mēmā ilah kautol nolien tərəh min, mēmā okotəuhlin rəhalah nətəligiən.”

*Nolien rəha nəpəhian nauəniən o Uhgīn
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)*

³³ Kəni ilah kəmotəni=pən kəm Iesu mēmā, “Nətəmimi rəha Jon Bəptais, nian rəfin kəutəpəh nauəniən məutətuakəm o nəfakiən kəm Uhgīn, kəni nətəmimi rəha Farəsi min ilah min kautol əmə nati kətiəh, mətəu rəham nətəmimi min kəutauən əmə katilpin. ?Təhro?” ³⁴ Kəni Iesu təmāni=pən kəm lah mēmā, “?Nian itəmāh nautol nauəniən rəha iətəm təmol əmə marit, mətəu okotəni kəm rəhan min mēmā okotəkeikei motəpəh nuniən nauəniən, uə kəpə? !Kəpə! ³⁵ Mətəu nian tətuvā nətəmimi okotələs rəkis suah u təmol əmə marit motələs məhuvən isəu o rəhan min nətəmimi. Kəni e nian əha, ilah okotəpəh nauəniən lan.”*

³⁶ Kəni Iesu təmāni min nəghatiən əuhlin kəti tol lanu mēmā, “Ko suah kəti təsosien napən vi

5:30 Luk 15:1-2 **5:34** Jon 3:29 * **5:35** “Iətəmimi iətəm təmol əmə marit” tətəgətun=pən Iesu, kəni “rəhan min nətəmimi” tətəgətun=pən nətəmimi min rəha Iesu.

rəhan məhapu nəuветin, kəni məhli=pən e napən əmnəmit məmə otol pəsīg e iətəm tərəh. Mətəu tənī məmə otol lanəha, kəni otərəkin rəhan napən vi, kəni napən vi nəuветin ko təsəməhli vivian ilau napən əuas.

³⁷ “Kəni ko suah kəti təsosiən wain vi miuvi=pən e pətəl əuas u təskasik, pətəl u kəmol e nilosi nəni.† Nəmə suah kəti tol lanəha, kəni wain vi otahlifu kəni mīməhrehreh, kəni wain taiəh rəfin, kəni pətəl min, otərəh. ³⁸ Mətəu wain vi okəkeikei kiuvi=pən e pətəl vi ətmətig. ³⁹ Kəni iətəmi iətəm təməmnim rəkis wain əuas, ko in təsolkəikeiən məmə otəmnim min wain vi, mətəu in otəni məmə, ‘Wain əuas in təuvir.’ ”

6

*Nətəmimi rəha Iesu kəməutəhli wit
e nian rəha Sapət*

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kəti e Sapət, Iesu mine rəhan min nətəmimi kəməutaliuək məutohapumin e nasumiən min rəha wit, nati kəti təhmen e rais, kəni rəhan min nətəmimi kəutəhli wit nəuvein məutauig rəkis nilosin, kəni mautun.

² Mətəu Farəsi min nəuvein kəmotagət məmə, “! Ei! Sapət u rəueiu, kəni noliən u nautol təsəhmen-pəniən e Lou. ?Təhro itəmah nautol lanko?”

† **5:37** E nian əha, kəmol pətəl rəha wain e nilosi nəni. Pətəl vi in timətmətig o nahgigən. Mətəu pətəl əuas in təskasik ko təsahgigən. Nian nəhu krep tuva mol wain lan, kəni nahgin tətəlifū pətəl tətəsisī.

6:1 Dut 23:25 **6:2** Jon 5:10

³ Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Itəmah nəsofaniən e Nauəuə Rəha Uhgın, natim-nati min əha Kig Tefit təmol aupən? İlah rəhan min nətəmimi nəumis təmus ilah. ⁴ Kəni in təmuvən imə e Nima Tapolin rəha Uhgın, təmos pıret u iətəm pris min kınətəfən rəkis kəm Uhgın. Kəni Lou tətəni məmə pris min əmə kotəhrun nunian, mətəu Tefit in təmun kəni məfən nəuvein kəm rəhan min nətəmimi məmə okotun.” ⁵ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “İəu, Nəti İətəmimi, iəu iətərməniğ e nian rəha Sapət.”

*Iesu təmol vi iətəmimi
e nian rəha Sapət*

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kəni e nian pisin kəti min rəha Sapət, Iesu təmuvən əpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən, mətəgətun nətəmimi. Kəni ikin əha, suah kəti əha ikin nəhlmin maru təmimis, ko təsegaruiən lan. ⁷ Kəni nəgətun min rəha Lou, mine Farəsi min, ilah kəutəsal məmə okoteruh mə Iesu otol vi suah u e nian rəha Sapət, pəh ilah kotəhrun nəniən mə Iesu təmatgəhli Lou.

⁸ Mətəu Iesu təməhrun əmə nətəliğin rəhalah, kəni təməni=pən kəm suah u nəhlmin təmimis məmə, “Va, məhtul aupən.” Kəni tuvən məhtul=pən əha aupən. ⁹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “İəkölkeikei məmə iəkətapuəh nati kəti o təmah. ?Təhro? ?E nian rəha Sapət, noliən nak in təhruahru e Lou məmə okol, kəhrun noliən nati təvır uə kəhrun noliən nati tərəh? ? Okosmiəgəh iətəmi, uə okuhamu itəmi?” ¹⁰ Kəni Iesu təməsal=pən meruh nətəmimi mıtəlau, kəni

məni=pən kəm suah u nəhlmin təmimis məmə, “Uahru-to e nəhlməm.” Kəni in təmuahru e nəhlmin, kəni nəhlmin təuvir. ¹¹ Mətəu Farəsi min mine nəgətun min rəha Lou, nikilah nərah pik aɡin, kəni məutəghati-əghati kəm lah min məmə okotəhro e suah kəha Iesu.

*Iesu təmauin
e tueləf aposil min rəhan
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Kəni e nian min əha, Iesu təmuvən əpəha ilis e nitəuət məmə otəfaki, kəni mətəfaki lapin mətəuarus tian. ¹³ Kəni tinian, in təmauin e rəhan min nətəmimi məmə okəhuva moteruh in. Kəni in təmitəpin rəkis tueləf, mauin e nərgin lah məmə aposil min. ¹⁴ Nərgi aposil min u tol lanu: Saimon iətəm Iesu təmauin e nərgi vi mə Pitə, mine pian Antiru, mine Jemis mine Jon, mine Filip, mine Patolomiu, ¹⁵ mine Matiu, mine Toməs, mine Jemis nəti Alfəs, mine Saimon u kətauin lan məmə Selot,* ¹⁶ mine Jutəs nəti Jemis, mine Jutəs Iskariot u iətəm təmegəhan e Iesu kəm rəhan min tikimir min.†

*Iesu təməgətun nətəmimi kəni mosmiəgəh
nətəm kautohmis
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Kəni Iesu mine rəhan aposil min kəmotəiuaiu e nitəuət məhuva ikin kəti təməhli ikin, ilah

* **6:15** Afin-to futnot e Mat 10:4. † **6:16** Iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Saimon, ilau u Saimon Pitə mine Saimon u kətauin lan məmə Selot. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Jemis, ilau u Jemis nəti Səpəti mine Jemis nəti Alfəs. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Jutəs, inu Jutəs Iskariot mine Jutəs nəti Jemis u kətauin pisin məmə Tateas e nauəuə rəha Matiu.

nətəmimi rəhan mīn tepət, mīne nətəmimi əpnarın mīn tepət, kəmətsipən nītəni Jutiə, mīne Jerusiləm, mīne nikalkali nītəhi Taea mīne Saedon. ¹⁸ İlah kəməhuva məmə okotətəu nəghatiən rəha İesu, kəni məmə otol vi nīmisiən mīn rəhalah. Kəni in təmol vi nīmisiən mīn rəhalah. Kəni in təmol vi mīn nətəmimi narmin tərəh mīn kəmotərəkin ilah. ¹⁹ Kəni nətəmimi nətəm kəməutəhtul təlau-təlau lan, kəmotalkut məmə okotek mətəu-inu nəsanəniən tatsipən lan matol vi ilah rəfin.

Nagiəniən mīne nərahian
(Mat 5:1-12)

²⁰ Kəni İesu təməsal=pən meruh rəhan mīn nətəmimi, kəni təni=pən kəm lah məmə,

“İtəmah u nanrah mīn, nəutatig e nəuviriən pəhriən. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu, itəmah nətəmimi rəha Uhgın, kəni in otarməniğ e təmah.

²¹ İtəmah nətəm nəumis tatus itəmah rəueiu, nəutatig e nəuviriən pəhriən. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu, onəkotəni məmə, ‘Əuəh, təhmen.’

İtəmah nətəm nəutasək u rəueiu, nəutatig e nəuviriən pəhriən. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu onəkotaləh.

²² Onəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nətəmimi kəutəməki e təmah, kəni kəsegəhaniən e təmah məmə onəkotol nati kətiəh itəmah mīn ilah, kəni kətəni rah itəmah, kəni kətərəkin nərgi təmah məmə itəmah rəha iərmis mīn, kəni ilah kautol nolien mīn əha

kəm təmah mətəu-inu iəu Nəti iətəmimi, kəni itəmah rəhak mīn.

23 E nian mīn əha, nəkotagiən, kəni motəmako e nagianian mətəu-inu nətəouiən asoli rəhatəmah rəha natimnati mīn əha tətatiḡ e negəu e neai. Nikitəmah otagiən mətəu tipilah mīn kəmotol nolian kətiəh əmə kəm iəni mīn aupən ikin.

24 Mətəu, kəsi, nərahiən asoli otuva o təmah u rəhatəmah nautə tepət rəueiu mətəu-inu, nīnotos rəkis nagianian rəfin iətəm onəkotos,

25 Kəsi, nərahiən asoli otuva o təmah nətəm nəutəuən pik məutətəu təuvir lanəha rəueiu mətəu-inu, nəumis otəpanus itəmah.

Kəsi, nahməiən asoli otuva o təmah nətəm nəutələh əha rəueiu mətəu-inu, onəpanotasək aḡin.

26 Kəsi, nərahiən asoli otuva o təmah nian nətəmimi mīn kautləfəri nərgi təmah mətəu-inu, tipilah mīn kəməutləfəri lanəha nərgi iəni eiue mīn aupən ikin.”

*Otolkeikei rəhatəmah mīn tikimīr mīn
(Mat 5:38-48; 7:12)*

27 Kəni təməni mīn məmə, “Mətəu iətəni kəm təmah nətəm nəutətəlig lak motəhrun məmə, onəkotəkeikei məutolkeikei rəhatəmah tikimīr mīn, kəni məutol təuvir kəm nətəm kəutəməki e təmah, 28 kəni nian nətəmimi kəutəuiakən e təmah, mətəu itəmah onəkotəni=pən kəm Uhgīn məmə otəfən rəhan nəuviriən kəm lah, kəni onəkotəfaki o nətəmimi u kautol tərah e təmah.

29 “Okəmə suah kəti tem nikapim, əfən mīn nəven tem. Okəmə suah kəti tos rəham kot, kəni ətəhtul

maru m̄in o n̄af̄an m̄inīan r̄aham sot. ³⁰ K̄eni əf̄an m̄in nati nak k̄əm īət̄əmimi k̄əti n̄əm̄ə teasīə lam, k̄eni īət̄əmimi k̄əti t̄əmos r̄aham n̄əuvein natim-nati, əp̄əh əmə, m̄əs̄ətapūəhīan lan. ³¹ K̄eni otol t̄əuvir k̄əm n̄ət̄əmimi r̄əfin e nolīan m̄in r̄əfin īət̄əm n̄əkotolkeikei m̄əm̄ə n̄ət̄əmimi okotol k̄əm t̄əmah.

³² “Nikit̄əmah t̄əs̄əhtīan m̄əm̄ə okl̄əf̄əri it̄əmah n̄əm̄ə it̄əmah nautolkeikei əmə n̄ət̄əmimi m̄in u kotolkeikei əmə it̄əmah m̄ət̄əu-inu, n̄ət̄əmi kot̄ərah m̄in, ilah m̄in kotolkeikei ilah m̄in. ³³ Nikit̄əmah t̄əs̄əhtīan m̄əm̄ə okl̄əf̄əri it̄əmah n̄əm̄ə it̄əmah nautol t̄əuvir əmə k̄əm n̄ət̄əmi m̄in u kautol t̄əuvir əmə k̄əm t̄əmah. M̄ət̄əu-inu n̄ət̄əm kot̄ərah m̄in kautol m̄in nati k̄ətīəh. ³⁴ Nikit̄əmah t̄əs̄əhtīan m̄əm̄ə ok̄əni-vivi it̄əmah n̄əm̄ə nauteḡəhan e natimnati k̄əm n̄ət̄əmi n̄əuvein n̄ət̄əm ilah kot̄əhrun nalp̄in-p̄in̄əīan nit̄ain k̄əm t̄əmah. M̄ət̄əu-inu n̄ət̄əmimi kot̄ərah, ilah m̄in k̄əuteḡəhan e natimnati k̄əm lah m̄in m̄əm̄ə nian k̄əti k̄əpanos=p̄ən m̄in nit̄ain.

³⁵ “M̄ət̄əu on̄əkot̄əkeikei m̄əutolkeikei r̄əhat̄əmah m̄in tik̄imir m̄in, k̄eni mautol t̄əuvir k̄əm lah, k̄eni mauteḡəhan=p̄ən e natimnati u k̄əmos m̄əm̄ə ok̄əsotalp̄inīan. Ok̄əm̄ə onautol lan̄əha, r̄əhat̄əmah n̄ət̄əouīan asoli t̄ət̄atig, k̄eni n̄ək̄əhuva nen̄əti Uhḡin Ilis Aḡin, m̄ət̄əu-inu in tatol t̄əuvir k̄əm n̄ət̄əm k̄əutaumis m̄in, k̄eni matol t̄əuvir m̄in k̄əm n̄ət̄əmi u k̄əsot̄ənīan m̄əm̄ə nikilah tagīan o natimnati t̄əuvir u in tatol k̄əm lah. ³⁶ M̄ət̄əu on̄əkotolkeikei n̄ət̄əmimi t̄əhmen əmə e r̄əhat̄əmah Tat̄ə tatolkeikei n̄ət̄əmimi.”

*S̄ənīan nolīan r̄əha īət̄əmimi
(Mat 7:1-5,17-27; 12:34-35)*

³⁷ K̄eni Iesu t̄əm̄əni m̄əm̄ə, “On̄əs̄ənīan nolīan r̄əha īət̄əmimi m̄əm̄ə t̄ərah, p̄əh k̄əs̄ənīan r̄əham

noliən məmə tərəh; onəsəniən məmə suah kəti otəkeikei mos nalpiniən o təfagə tərəh rəhan, kəni pəh okəsəniən məmə ik onəkəkeikei mos nalpiniən o təfagə tərəh kəti rəham; salpiniən malu e noliən tərəh rəha iətəmi u tatol kəm ik, kəni pəh kəsəlpiniən kalu e noliən tərəh rəham. ³⁸ Ətuati, məfən kəm nətəmi, kəni Uhgın otəfinə natimnati tepət tepət kəm ik, təhmen e kətim u təməri kasin-
asin kargin təri məriauəh kəni mətəuvəregın u okəfinə e nəhlməm. Okəmə nəkəfən tepət, okəfinə tepət kəm ik, mətəu nəmə nəkəfən təkəku əmə, okəfinə əmə təkəku kəm ik.”

³⁹ Kəni in təməni nəghatiən əuhlin kəti kəm lah məmə, “İətəmi nəhmtin təpis ko təsitiən iətəmi kəti min u nəhmtin təpis min. !Kəsi, okiauvig=pən e nıpəg asoli! ⁴⁰ İətəm kətəgətun, in təsapirəkisiən rəhan iəgətun, mətəu iətəmi u tətətəlig vivi mətitəu=pən iəgətun e nətəligiən min rəfin, in otuva məhmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Təhro nətəni nıpispisi nigı e nəhmti piam, mətəu nikim təsəhtiən nigı asoli ağin e nəhmtəm?
⁴² ?Nəmə nəsəhrunien nigı asoli e nəhmtəm, kəni onəkəhro mos rəkis nıpispisi nigı e nəhmti piam? !İtəmah nəfaki eiuə min! Aupən mos rəkis nigı asoli e nəhmtəm, kəni məhrun neruhien niftəni e nəhmti piam kəti.”

⁴³ Mətəu İesu təkeikei mətəni məmə, “Ko nigı katun kəti kotəsəuəiən e nigı kəsuniən, təhmen=pən əmə e nigı kəsuniən ko təsəuəiən e nigı katun, ⁴⁴ mətəu kəhrun neruhien nigı e nəuan. Ko iətəmi təsəhliən nəua nigı katun e nigı akonə, kəni

ko iətəmi təsəhliən nəua niği ətəhiən e nəuaniləuis arfu. ⁴⁵ Iətəmi təuvir, nikin tərıauəh e natimnati təuvir. Kəni iətəm tərāh, nikin tərıauəh əmə e noliən tərāh mın, kəni in tatol əmə noliən tərāh; mətəu-inu e nian in tətəghati, kəni natimnati mın əha e nikin kautohiet.”

⁴⁶ Kəni İesu təməni məmə, “?Təhro nəutauın lak məmə ‘İərməniğ, İərməniğ,’ mətəu nəsotoliən nati iətəni? ⁴⁷ Pəh iəkəğətun itəmāh e noliən rəha suah kəti iətəm təmuva ohniəu, kəni mətətəu nəghatiən mın rəhak, kəni matol natimnati mın iətəm iətəni ilah.

⁴⁸ “Kəni in təhmen əmə e iətəmimi u təmol rəhan nimə. Təmaupən mel niftəni meıuıuı muvən mafəl vivi kəpiəl əpəha ləhtəni, kəni mol pən rəhan nimə ikin. Nian nuhuən təməfuv maiu mahruəh muva mələs pikin, mətəu təsələuəliən lan, mətəu-inu təmol təskasik. ⁴⁹ Mətəu iətəmi iətəm tətətəu nəghatiən rəhak kəni məsoliən, in təhmen=pən e iətəm təmol pəri rəhan nimə əmə e niftəni. Nian nuhuən təməfuv maiu mahruəh muva mələs pikin nimə, kəni əmeiko təmei morin məhapu-əhapu.”

7

Nəhatətəiən rəha iətəmi asoli kəti rəha soldia mın (Mat 8:5-13)

¹ Nian İesu təməghati rəkis kəm nətəmimi, kəni in təmuvən əpəha e taun Kapeniəm. ² Kəni ikin əha, iətəmi asoli kəti rəha soldia mın rəha nətəm Rom tətətiğ, kəni slef kəti əha ikin rəhan iətəmimi in tolkeikei pik, mətəu slef əha tatimis pik, rəhan nahməiən tepət. ³ Kəni e nian iətəmi

asoli əha təmətəu nəniən rəha İesu, kəni in təmahli rəkis nətəmi asoli nəuvein rəha nətəm İsrəl məmə okəhuvən motəni=pən kəm İesu məmə otuvən mol vi rəhan slef. ⁴ Kəni nətəmi asoli mən əha kəməhuva moteh İesu, məutətapuəh əskasik ohni maütəni məmə, “İərmənig, təhruahru əmə məmə nəkasiru e suah kəha, ⁵ mətəu-inu in tolkeikei pik kitah nətəm İsrəl, kəni in təmasiru mol nimə rəha nuhapuminiən.”

⁶ Kəni İesu təmitəu=pən ilah. Kəni nian kənəhuva iuəkir o nimə, iətəmi asoli rəha soldiə mən tahli=pən rəhan mən nətəmimi kəhuvən moteruh İesu məutəni rəhan nəghatiən u məmə, “İərmənig, suvaiən nahgim təsikəiən, mətəu-inu iəu iəsəhmenien məmə nəkuva imak ikin. ⁷ Kəni tol lanu, iəu iəsəhmenien mə iəkuva meh ik. Ik iətəmi asoli kəti, mətəu iəu iətəmi əkəku əmə. Mətəu əghati əmə, kəni rəhak iol əhrui, in otətəu təuvir mən. ⁸ İəkəhrun məmə ik natos narmənigiən məmə nimisiən otəkeikei mol nəuiam. İəkəhrun mətəu-inu iəu mən, rəhak nətəmi asoli mən kəutarmənig lak, kəni iatol nəuialah. Kəni soldiə mən nəuvein əha ikin nətəm iəu iətarmənig e lah. Nəmə iəkəni kəm kəti məmə, ‘Uvən,’ kəni tuvən. Kəni nəmə iəkəni kəm kəti məmə, ‘Va,’ kəni tuva. Kəni nəmə iəkəni kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nati u,’ kəni tol nati əha.”

⁹ Nian İesu təmətəu nəghatiən u, narmin təmiuvig pik o nəghatiən rəha suah u. Kəni in təmeirair məni=pən kəm nəhlin nətəmimi u kəutəhtul uərisig lan məmə, “İəkəni kəm təmah məmə, suah u səniəmə in iətəm İsrəl. Kəni nati əpnəpən nətəm İsrəl, mətəu iəseruhiən ilah kəti rəhan nəhatətəiən iahgin təhmen=pən lan.”

¹⁰ Kəni e nian iahlirəkis mɪn rəha iətəmi asoli kəmohtəlig=pən imə, kəni moteruh iol əhruiŋ əha tinasənən rəkis.

Iesu təmosmiəgəh nəti pətəlimis kəti

¹¹ Kəni təsuvəhiən e natimnati mɪn u, Iesu təmuvən e taun kəti nərgin u Nain, ilah rəhan mɪn nətəmimi mine nımənin nətəmimi tepət kautəhuərisig lan. ¹² Kəmol nıpai e kəpiel titəlau e taun əha, kəni nian Iesu təmuva iuəkır o namtiəluə rəha taun, meruh nətəmimi kautsıpən e taun mautələs iətəm təmimis kəti. In iətəm aluə iərman, nəti pətəlimis kəti in kətiəh əmə. Kəni nımənin nətəmimi tepət e taun əha kəutaliuək pəti ilah pətəlimis əha.

¹³ Mətəu nian Iərmənig təmeh pətəlimis əha, nıkin tahmə pık ohni, kəni məni=pən kəm in məmə, “Sasəkiən.” ¹⁴ Kəni in təmuvən mek uvləuvlə u kətəlis suah u təmimis lan, kəni kəmotəhtul. Kəni Iesu təməni=pən məmə, “!Iətəm aluə! !Iətəni kəm ik məmə, əhtul!” ¹⁵ Kəni iətəm təmimis təməmiəgəh kəni məhtul, kəni mınətəghati. Kəni Iesu təfən iətəm aluə əha kəm rəhan məmə.

¹⁶ Nətəmimi rəfin kəmotəgin məutərəmrumin, kəni məutəni-vivi Uhgın məmə, “!Iəni asoli kəti tınuva u rəueiu kəutatig kitah mın!” Kəni məutəni mın məmə, “!Uhgın təmuva məmə otasiru e rəhan mın nətəmimi!” ¹⁷ Kəni nanusiən rəha Iesu təmai u mıtəlau ikın mın rəfin e nıtəni Jutiə kəni e nıftəni mın rəfin mın iuəkır ohni.

*Iesu mine Jon Bəptais
(Mat 11:2-19)*

18 Nətəmimi rəha Jon Bəptais kəmotəni=pən kəm in natimnati rəfin iətəm Iesu təmol ilah. Kəni Jon Bəptais təmauın e rəhan keiu iətəmimi mil kiəuva ohni, 19 kəni tahli rəkis ilau məmə okian mueruh İərmənig muətapuəh ohni məmə, “?Təhro? ?Ik u iətəm kəmətəni əpən məmə suah kəti otuva, uə itimah iəutəhtahnin iətəmimi kəti mın məmə otəpanuva mın?”

20 Kəni nian suah mil kəmiəuva mueruh Iesu, kəmuəni=pən kəm in məmə, “Jon Bəptais təmahli=pa itımlau iəkiəuva məmə iəkuətapuəh ohnik məmə, “?Təhro? ?Ik u iətəm kəmətəni əpən məmə suah kəti otuva, uə itimah iəutəhtahnin iətəmimi kəti mın məmə otəpanuva mın?” ”

21 Kəni e nian əmə əha ilau kəmiəuva mueruh Iesu lan, mətəu Iesu tatol nımisiən tepət kotəuvır. Nəuvein kautos nımisiən pisin pisin mın, nəuvein narmın tərəh tətətig e lah. Kəni nətəmimi tepət nəhmti lah tərəh, mətəu Iesu təmol vivi ilah. 22 Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “İatəlig mian muəni=pən natimnati mın ərəfin u kəm Jon, nati iətəm nəmuətəu kəni mueruh. Nətəmi nəhmtilah təpis kınauteruh nati. Kəni nətəmimi nətəm nəhlikilah tərəh kınotətəu təuvır kəni mınəutaliuək. Kəni nətəmimi mın u kəmosos nımisiən leprosi, nilosilah tinəuvır. Kəni nətəmimi mın u nıpəgtəlgilah təmalu, rəueiu əha kınautətəu nati. Kəni nətəmimi mın u kəmoħmis, kınotəmiəgəh mın. Kəni rəueiu, iətəmi kəti tinatəni pətigəm nanusiən təuvır kəm nanrah mın. 23 İətəmimi otətig e nəuviriən pəhriən nəmə

in tāsəhlmanian e nəhatətəian lak o natimnati min iətəm iəu iatol uə iəsolian.” *

²⁴ Nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig min, kəni Iesu tinətuəuin mətəghati e Jon kəm nətəmimi min u kəutəharəg əha ikin, mətəni məmə, “?Aupən, nəmutəhuvən ikin təpiə-məpiə ikin məmə nəkotəh nak? ?Nəməhuvən məmə nəkotafu iətəmi əpnəpin əmə kəti təhmen e nimanuvehli əfəməh iətəm nīmətəgi tətəlifū alifū əpnəpin əmə? Kəpə. ²⁵ ?Kəni təhro itəmah nəmohiet, məmə nəkotafu iətəmi kəti iətəm tatuvən e napən təuvir nəhmtin tiəkis? Kəpə. Nətəmimi kəutəhuvən e napən təuvir, məutəgiən əmə o rəhalah nautə, ilah kəutatig e nimə təuvir min təhmen e rəha kig. ²⁶ ?Mətəu nati nak əha nəməhuvən məmə nəkotəruh, iəni kəti, uə? Əuəh, pəhriən, mətəu iətəni kəm təmah məmə in ilis tapirəkis iəni. ²⁷ Suah u inu Nauəuə Rəha Uhgīn təmətəghati lan. Uhgīn təməni məmə, ‘Otafu-to. Iətəhli=pinə iahləpis iətəm otos rəhak nəghatian. In otaupən lam məmə otol əpenə-penə e rəham suaru.’

²⁸ Iətəni kəm təmah məmə, nətəmi u kəmotair e niftəni u, kəti təsapirəkisiən suah kəha Jon. Kəni mətəu iətəmi in ləhtəni agīn e Narmənigiən Rəha Uhgīn, in ilis tapirəkis Jon.”

²⁹ Nian nətəmi əpnəpin, mine nətəmimi rəha nosiən takis kəmotətəu nəghatian rəha Iesu, ilah kəmotəni məmə suaru rəha Uhgīn in suaru əhruahru. Kəutəni lanəha mətəu-inu Jon təmol

* **7:23** E nian rəha Iesu, nətəmimi tepət kəutəsəl=pən o Kristo iətəm otəpanuva. Mətəu nikilah təhti məmə in otol nolian pisin e nolian rəha Iesu. Nikilah təhti məmə Kristo otos nəsanəniən o nəluaginien o kəpmən rəha Rom. **7:26** Luk 1:76 **7:27** Mal 3:1

bəptais rəkis e lah. ³⁰ Mətəu Farəsi min mine nəgətun min rəha Lou, ilah kəməsotosiən bəptais rəha Jon, kəni inəha ilah kəmotəpəh suaru rəha Uhgīn e nəmiəgəhiən rəhalah.

³¹ Kəni Iesu təməghati min məmə, “? Oiəkəni nolian rəha nətəmimi u rəueiu, məmə təhmen e nak? ? Kəni rəhalah nətəligiən təhro? ³² Ilah kotəhmen=pən e kəlkələh min kəutəharəg ikin katol makit ikin məutəhkul məutəuin e lah min nəuvein məmə, ‘Itimah iəmotahli nau kəm təmah məmə onəkautol danis rəha nagiənian lan, mətəu itəmah nəsotolien danis. Kəni itimah iəməutasək eiue rəha nimisiən, mətəu nəsotasəkiən kitah min itəmah.’

³³ “Iatəni lanu mətəu-inu nian Jon Bəptais təmuva, mətətuakəm məsunian nauənian nian tēpət o nəfakiən, məsəmnimian wain. Kəni itəmah nəutəni məmə, ‘Suah kəha, narmin tərāh kəti tətətig lan.’ ³⁴ Mətəu iəu, Nəti Iətəmimi, iəmuva mətəuən mətəmnim wain, kəni itəmah nəutəni məmə, ‘! Otəfu-to, suah kəha in iətəmimi rəha nauən pikien mine iətəmimi rəha napisiən, kəni mətān pəti ilah nətəmimi rəha nosiən məni rəha takis, mine nətəmimi nətəm nol təfagə tərāh!’ ³⁵ Mətəu neinatigian rəha Uhgīn mine nəlpəkəuiən rəhan in təhruahru məmə itimlau Jon iatuol nati in tolkeikei. Kəni nəmiəgəhiən rəha nətəmimi u kəutəhatətə lanəha tətəgətun məmə inu nīpəhriənian.”

Pətan tərāh kəti təməueiu nəhłkī Iesu e səntə

³⁶ Kəni Farəsi kəti, nərgin u Saimon, in təmauin e Iesu məmə otuvən mauən e rəhan nimə. Kəni Iesu

təmuvən lahuənu, kəni muvən imə e nimə rəha Farəsi u mətəharəg məmə otəuən.[†]

³⁷ Kəni pətan kəti e taun əha in iol təfagə tərəh, təmətəu məmə Iesu tətəuən əpəha ima Farəsi ikin. Kəni in təmos səntə kəti muva iətəm nəhmtin tiəkis. Səntə u e pətəl kəmol e kəpiel iətəm nəhmtin tiəkis, kətəni kəmə aləpastə. ³⁸ Kəni in təmuva iuəkir o Iesu məhtul e nikali nəhlikin mətəsək, nəhu nəhmtin təhli=pən e nəhlik Iesu mol nəhlikin təpirig. Kəni təmafəl nəhu nəhmtin e nəhlik Iesu e nəuanun, kəni mətək nəhlik Iesu e nikəpən mətəfən nisialən kəm in,[‡] kəni mol=pən səntə e nəhlikin.

³⁹ Kəni Farəsi u təmeh nati u, kəni məni aru e nikin məmə, “Nəmə suah u in iəni pəhriən, ko in təhrun əmə nolən rəha pətan əha iətəm tətək nəhlikin, məmə in iol təfagə tərəh.”

⁴⁰ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Saimon, iəkolkeikei məmə iəkəni nati kəti kəm ik.”

Kəni Saimon təni məmə, “Əuəh, iəgətun, nati nak?”

⁴¹ Kəni Iesu təni məmə, “Suah keiu, rəhaləu məni təsəhmenian, kəni iərməniig kəti təməfən məni nəuvein kəm lau, mə nian kəti kəmənualpən rəhan məni. Kəti təmos faif-hanrit tənariəs, kəni

[†] **7:36** Nian min nəuvein, nətəm Isrel kəutohtəu=pən nolən rəha nətəm Kris mine nətəm Rom nian kəutəuən. Mətəu tepil rəhalah in ləhtəni agin, kəni nətəmiimi kəutəməhli e nikali lah motol nəhlmiləh tatəu pəri kəugə lah, kəni nəhlmiləh lah maru tatos nauəniən mautun. Kəni mautuahru əmə e nəhlikiləh kəteruh əmə. Inu Iesu təmol lanu nian pətan əha təmuva məueiu nəhlikin. Eruh narmin e Mat 26.

7:37 Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 [‡] **7:38** Nəghatian Kris əhruahru tətəni məmə, pətan əha təmek nəhlik Iesu e nohlin, kəni inu nəmtətian rəha nisialən, kəni nikin tagiən o natimnati iətəm Iesu təmol kəm in.

kæti tos fifti tənariəs. § 42 Nian ilau kinuæruru nalpiniən, kæni iærmæniḡ tæmæni mæmæ, ‘uæpæh æmæ nalpiniən mæni u næmuos.’ ?Kæni suah mil u in pæhruvæn lan otolkeikei pik iærmæniḡ?”

43 Kæni Saimon in tæni mæmæ, “Nikik tæhti mæmæ iætəm u in tæmos mæni tepæt, iærmæniḡ in nikin tæmepæt ohni, in otolkeikei pik iærmæniḡ.” Kæni Iesu tæmæni mæmæ, “Næmæni pæhriæn.”

44 Kæni Iesu tæmeirair meruh pætan u, kæni mæni=pæn kæm Saimon mæmæ, “?Saimon, næmeh pætan u, uæ kæpæ? Nian iæmuva imam ikin, ik næsæfaiæn næhu kæti o næueiuiæn næhlkæk, mætəu pætan u, in tæmæueiu næhlkæk e næhu næhmtin mafəl e næuanun. 45 Nian iæmuva, kæni Saimon, ik næmæsoliæn næmtætiæn kæti mæmæ nækolkeikei iəu. Mætəu pætan u, tatek æmæ næhlkæk e nikapin lanko, kæni noliæn rəhan tətəḡætun mæmæ in tolkeikei iəu.

46 Saimon, ik næmæsæueiuiæn rəhk-kapə e kaliku næuuetin, mætəu pætan u, in tæmæueiu næhlkæk e səntə iætəm nati kæti næhmtin tiækis. 47 Kæni tol lanu iætəni kæm ik mæmæ, inafəl rækis rəhan tæfagə tərah min u tepæt pik, kæni tol lanu, noliæn min əha iætəm tæmol, tətəḡætun mæmæ tolkeikei pik iəu. Mætəu nian iətos rækis tæfagə tərah rəha iætəmimi næuan næuuetin æmæ, kæni kæsi, rəhan nolkeikeiæn in natiækəku ohniəu.”

48 Kæni Iesu tæmæni=pæn kæm pætan u mæmæ, “Rəham tæfagə tərah min, iəu inafəl rækis.”

49 Kæni nætəmimi næuvein min iætəm kæməutauæn ilah min, kæutəni kæm lah min mæmæ, “?Iætəmimi

§ 7:41 “Tənariəs,” inu mæni rəhalah, təhmen e vatu rəha Vanuatu. Ræueiu, faif-hanrit (500) tənariəs təhmen e faif-hanrit-tausin vatu (500,000 vatu), kæni fifti (50) tənariəs təhmen e fifti-tausin vatu (50,000 vatu).

naku tæni mæmæ tatos rækis tæfagæ tærah ræha iætæmimi?”

⁵⁰ Mætæu Iesu tæmæni=pæn kæm pætan u mæmæ, “Uhgîn tinosmiægæh ik mætæu-inu næmæhatætæ lak. Kæni uvæn, pæh næmælinuian ræha Uhgîn tætætig ohnik.”

8

Nipætan min u kæmautasiru e Iesu

¹ Uærisig e natimnati min æha, Iesu in tætalieuæk matuvæn e taun min næuvein mine lahuænu min næuvein. In mætæni pætigæm næghatiæn ræha Uhgîn kæni mætanus pætigæm nanusiæn tæuvir ræha Narmænigiæn Ræha Uhgîn. Kæni e nian æha, tuelæf aposil min ræhan kæmæutohtæu=pæn. ² Kæni nipætan næuvein min kæmautuærisig e Iesu, inu aupæn ilah kæmautohmis, uæ kæmautos narmin tærah min e lah, mætæu Iesu in tæmæhgi pætigæm narmin tærah min kæni mol vi ræhalah nimisiæn. Nærgi nipætan min u Meri u kætæni mæmæ Maktælæ u Iesu tæmæhgi pætigæm narmin tærah sæpin lan; ³ mine Joana pætauæhli ræha Jusa iætæm in tepæt e nætæmimi nætæm kautol uæk e nimæ ræha kig Herot Antipas; mine Susana; mine nipætan tepæt min. Nipætan min u kætæfæn ræhalah mæni o nosiæn næhmti natimnati o nasiruiæn e Iesu mine ræhan tuelæf nætæmimi min.

Næghatiæn æuhlin e niftæni (Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nætæmimi min tepæt kæmotsipæn e taun min tepæt mæhuva o Iesu. Nian kæmæhuva

məutəhtul titəlau lan, kəni təməni nəghatiən əuhlin u kəm lah, ⁵ “Suah kəti, rəha nərfeian nikitī wit, təmuvən mətearəgrəg e nikitī wit əpəha e nasumiən. Kəni nəuvein timəarəgrəg e suaru, mətəu nətəmimi kəməhuva motaliuək lan, kəni mənig min kəməhuva motun rəkis ilah. ⁶ Kəni nikitin nəuvein kohməarəgrəg=pən e niftəni nəuan nəuветin iətəm kəpiel əha ləhtəni lan. Nian koteviə, kəni motaukei mətəu-inu nəhu tikə ləhtəni ikin. ⁷ Kəni nikitī wit nəuvein kəmotəmei=pən e niki niləuis u tol nihlin, kəni nian nikitī wit min koteviə mətəu niləuis tətatu-atu ilah kəni kohmis. ⁸ Mətəu nikitī wit nəuvein kəmotəmei=pən e niftəni təuvir kəni moteviə kəni motəuə e nəua lah tepət pik təhmen=pən e uan-hanrit.”

Nian Iesu təməni rəkis nəghatiən u, kəni məghati, mənī kəm lah məmə, “Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən min u.”

⁹ Kəni nətəmimi rəha Iesu kəmotətapuəh ohni məmə, “Əni=pa nīpəti nəghatiən u kəm timah.”

¹⁰ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah, Uhgīn tinerəh rəkis e rəhatəmah suaru məmə itəmah onəkotəhrun nəghatiən rəha Narməniğiən Rəha Uhgīn iətəm tətəhluaig. Mətəu nətəmimi min nəuvein, ilah kautos əmə e nəghatiən əuhlin min, məmə ilah okoteh, mətəu kotəruru, kəni ilah okəutətəu, mətəu ko kəsotəhruniən.”

¹¹ Kəni Iesu in təməni məmə, “Nīpəti nəghatiən u tol lanu. Nikitī wit tətəgətun=pən nəghatiən rəha Uhgīn. ¹² Nikitī wit iətəm təməmei e suaru tətəgətun=pən nətəmimi min u kəutətəu nəghatiən

rəha Uhgín, mətəu Setən tatos rəkis nəghatiən rəha Uhgín e rəhalah nətəligiən məmə okəsotosiən nípəhriəniən lan, mə Uhgín otəsosmiəgəhiən ilah.

¹³ “Níkiti wit mìn u kəmotəmei=pən niftəni u təkəku kəpiel əha ləhtəni, kəutəgətun=pən nətəmimi u kəutətəu nəghatiən rəha Uhgín, nīkilah tətəgiən ohni. Mətəu nokilah təseiuaiuiən isəu, ilah kəutəhatətə e nian əkuəkír əmə. Mətəu nian nəfeifeiən tuva, uə nərahien tuva e nəmiəgəhiən rəhalah, kəni ilah kotəmei e rəhalah nəhatətəiən.

¹⁴ “Kəni níkiti wit mìn u kəmotəmei=pən e niki nīləuis, kəutəgətun=pən nətəmimi u kəmotətəu nəghatiən rəha Uhgín, mətəu natimnati tepət tətatu-atu=pən e nəmiəgəhiən rəhalah, mətəu ilah kəutətəlig pik e natimnati rəha nəmiəgəhiən rəhalah, uə ilah kotolkeikei nautə tepət, uə ilah kotolkeikei məmə okotətəu təuvir e rəhalah nəmiəgəhiən. Kəni nəmiəgəhiən rəhalah təsəuəiən e nati təuvir kəti e nəghatiən rəha Uhgín.

¹⁵ “Mətəu níkiti wit mìn u kəmotəmei e niftəni təuvir, kəutəgətun=pən nətəmimi u kəmotətəu nəghatiən rəha Uhgín, kəni nīkilah təhruahru kəni məuvir, kəni ilah kəmotaskəlim nəghatiən rəha Uhgín tiəkis e nīkilah. Kəni ilah kotəuə e nəmiəgəhiən təuvir.”

*Otəharu pəri lait e tepil
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “?Pəh tətasiəpən e lait kəni masuəpəpim lan e bəkít, uə taharu=pən e nípəg pet? !Kəpə! Kəsoliən lanəha. Nian nəkotasie e lait, kəni motəharu pəri e tepil məmə nətəmimi okoteruh nati lan. ¹⁷ Kəni tol mìn

lanəha, nəmə suah kəti tətəhluaig e nati kəti, mətəu Uhgın in otol əpu in, kəni nəmə suah kəti tatos oneuən nəghatiən kəti, mətəu Uhgın in otəni əpu. ¹⁸ Nəghatiən u nəutətəu, otətəlig vivi lan. İətəmi u in tınəhrun rəkis nıpəti nəghatiən rəhak, in təhrun nosiən tepət təhmın. Mətəu iətəmi u təsəhruniən, in otəmkarəpən e nati iətəm nıkin tətəhti məmə tatos.”

*Mamə rəha İesu mine pian mın
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ Kəni e nian əha, mamə rəha İesu mine pian mın kəməhuva məmə okoteh, mətəu ko kəsəhuvəniən iuəkır moteh mətəu nətəmimi tepət kəutətəlig lan. ²⁰ Kəni nətəmimi kəmotəni=pən kəm in məmə, “Mamə rəham mine piəm mın ilah əpəha ihluə kəutəhtul, ilah kotolkeikei məmə okoteruh ik.”

²¹ Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “Nətəmimi rəfin u nətəm kəutətəu nəghatiən rəha Uhgın kəni məutohtəu=pən, ilah u rəhak nətəmimi mın, ilah rəhak mın mamə mın mine piak mın.”

*İesu təmənihu nımətəgi asoli e nəhu Lek Kaləli
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Nian kəti İesu mine rəhan mın nətəmimi kəməhuvən e bot kəti, kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Pəh kəhuvən e nıkalı lek e nıtəni=pən.” Kəni kəmotiuvı nivən mohiet. ²³ Nian bot tınətəiu, kəni İesu təmuvən mətapılı. Kəni nımətəgi asoli kəti təmeiuaiu=pən e nəhu əha, kəni nəhu tınatuvən e nıpəgnəua bot, kəni iuəkır əmə bot tamnim. ²⁴ Kəni kəmotəhgi-pəri İesu kəni motəni,

“!Ei, Iətəmi asoli! !Ei, Iətəmi asoli! Air-tə, okohmīs rəueiu!”

Kəni Iesu təmair magət məniahu nīmətagi mīne peau-peau asoli mīn. Kəni nīmətagi təmohrahli nəhlmīn, kəni təməməlinu. ²⁵ Kəni Iesu təməni kəm lah məmə, “Təhro? ?Rəhatəmāh iə nəhatətəiən?”

Mətəu ilah kīnotəgin, kəni narmilah təmiuvig mīn, kəni mīnautəni=pən kəm lah mīn məmə, “! Ei! ?Iətəmimi nak u? Nati əpnəpīn nīmətagi mīne nəhu, mətəu kətuətəlig e rəhan nəghatīən matuol.”

*Iesu təmāhgi pətīgəm
narmīn tərāh e suah kəti
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Kəni ilah kəməhuva mohietīgəm=pa ima nətəm Kerasa ikin, inəha e nītəni=pən e nəhu u, kəni məhuvāri. ²⁷ Nian Iesu təmuvari, kəni əmeiko iətəmimi kəti əha ikin təmuva meh. Suah u, narmīn tərāh mīn kəutətig lan, kəni in əupən in təsuvəniən e nəpən, kəni in təsapīliən imə, mətəu in tətətig əmə əha e nīpəg kəpiel mīn, ikin katitənim nətəmimi ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tēpət, narmīn tərāh əha tatol in tətəlməli pīk, kəni nətəmimi kəutəlis nəhlkīn mīne nəhlmīn e sen məmə otaskəlim tiəkīs mauteh məmə otəsərəkiniən natimnati. Mətəu nian rəfīn tətəatuv-eatuv sen mīn əha, kəni narmīn tərāh tətəkeikei kəm in məmə otiet magīm muvən əpəha ikin tēpiə-məpiə ikin.

Mətəu nian ialməli u təmeh Iesu, tēmearəg əfəməh, muva morin=pən e nəhlkī Iesu, kəni mətəgət məmə, “! Iesu, Nəti Uhgīn Ilīs Agīn! ? Nəmə nəkəhro lak? !Əui, iətətapuəh ohnik məmə onəsoliən nalpīniən asoli kəti kəm iəu!” Narmīn

tərah u təməni lanu mətəu-inu Iesu təməni rəkis məmə in otiet magim e suah u.

³⁰ Kəni Iesu təmətapuəh ohni məmə, “?Nərgəm pəh?” Kəni in təməni məmə, “Nimənin Təpət.” Təməni lanəha mətəu-inu narmin tərah min təpət kəməutatig lan. ³¹ Kəni narmin tərah min kəmotətapuəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahli-pəniən itimah e nıpəg iətəm naunun tikə tapinəpu ikin, u imə nalpiniən.”

³² Kəni ikin əha e nikali nitəuat, pikəh min təpət kəutauən məutan əha ikin. Kəni narmin tərah min kəməutasək=pən məutəni=pən kəm Iesu məmə, “Əui, egəhan e timah iəkəhuvən e pikəh min əha.” Kəni Iesu təmegəhan e lah kəhuvən. ³³ Kəni narmin tərah min u kəməhiet e suah u məhuvən e pikəh min, kəni pikəh min ilah rəfin kəmotaiu məuteiuaiu e nıpatu, kəni motiuvig=pən e nəhu motammim.

³⁴ Nian nətəmimi nətəm kəutaugin pikəh min kəmotəh nati u, kohiet motagim məhuvən məutəni pətigəm nanusiən rəha natimnati min u e taun rəhalah mine ikin min rəfin titəlau-təlau. ³⁵ Kəni nətəmimi kəməhiet e taun məhuvən məmə okoteruh natimnati min əha. Kəni kəməhuva moteruh Iesu, kəni motəh min suah u narmin tərah min kəməhiet rəkis lan, in tətəharəg e nəhlki Iesu kəni nəpəh nalməliən, kəni minəfən rəkis rəhan napən. Kəni nətəm e taun u kəmotəgin.

³⁶ Kəni nətəmimi u kəmotəh əhruahru nati u e nəhmtilah, ilah kəmotanus tatuvən kəm nətəmimi nəuvein min məutəni pətigəm məmə Iesu təməhrol lanu mol vivi suah kəha, u aupən narmin tərah min kəməutatig lan. ³⁷ Kəni nətəmimi rəfin u kəutatig iuəkir o Kerasa, kəmotəni=pən kəm

Iesu mämə otiet əha imalah ikin mətəu-inu ilah kinəutəgin pik. Kəni əmeiko in təmuvən e bot mämə okotasuə məhuvən nəve nəhu=pən.

³⁸ Mətəu suah u narmin tərəh min kəməhiet lan, in təmətapuəh o Iesu mämə, “!Pale, pəh iəkuvnə kitah!” Mətəu Iesu təni=pən kəm in mämə, ³⁹ “İtəlig muvən imam ikin, muvən məni pətigəm natimnati min u Uhgın təmol kəm ik.” Kəni suah u təmuvən ikin rəfin e taun u iman ikin mətəni pətigəm natimnati min iətəm Iesu təmol kəm in.

Pətauəhli kəti iətəm tatimis mine pətan kəti iətəm təmimis

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Nian Iesu təmitəlig=pa min e nitəni=pa e nəhu u, nətəmimi nıkilah təmagiən mämə koteruh min Iesu, mətəu-inu ilah kəməutəhtahnin.

⁴¹ Kəni iətəmi kəti təmuva meh, nərgin u Jaerəs, suah u in iətəmi asoli kəti rəha nimə rəha nuhapuminiən. Təmuva meiuaiu misin nəulın e nisiaiən, mətəkeikei e nətapuəhiən kəm Iesu mämə in otuvən əpəha iman ikin, ⁴² mətəu-inu nətin pətəkəku tatimis pik rəhan nahməiən tepət, kəni təsuvəhiən rəueiu timis. In nəuan kətiəh əmə, rəhan nu tueləf.

Kəni Iesu təmalıuək matuvən o pətəkəku əha, kəni nımənin nətəmimi tepət kəmətəhtul təlau lan məutatətə əmə e lah min. ⁴³ Kəni pətan kəti təmuva o Iesu iətəm tatos nımisiən rəhalah nıpətan nian rəfin əmə minos nu tueləf, kəni in təmuvən o nətəmimi tepət iətəm kəutol mərsin, mətəu ko kəti təsol viən. ⁴⁴ Kəni pətan əha in təmsipən e nəmtah Iesu ikin, kəni meapən mek nıfifi napən rəha Iesu, kəni əmeiko rəueiu agin min, rəhan nımisiən təmol

naunun. ⁴⁵ Kəni Iesu təni məmə, “?Ei, pəh təmek iəu?”

Mətəu nətəmimi kotəni məmə, “Kəti təsekian ik,” kəni Pitə təni məmə, “!Iətəmi asoli, nətəmimi tepət kəutələs pikin ik.”

⁴⁶ Mətəu Iesu təni məmə, “Kəpə. Iəkəhrun məmə iətəmi kəti təmek iəu mətəu-inu iəmətəu nəsanəniən təmiet lak.”

⁴⁷ Kəni nian pətan əha tənəhrun məmə ko təsəhluaigian, in təmuva mətəramrumin pik kəni misin nəulin mətəfən nisiaiən kəm Iesu. Kəni e nəhmti nətəmimi rəfin, təni pətigəm kəm Iesu məmə təmek in o nak, kəni mətəni pətigəm min məmə nian təmek in, kəni rəueiu agin min, rəhan nimisiən təmol naunun. ⁴⁸ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nəhatətəian lak, ninuva minəuvir. Kəni atuvən, pəh nəməlinuiən rəha Uhgın tətətig ohnik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmətəghati əhanəh, kəni iətəmi kəti təmsipən ima Jaerəs ikin tiet=pa, kəni məni kəm Jaerəs məmə, “Nətim pətəkəku tinimis rəkis. Mə iəgətun nahgin təsikəian məmə tuva.”

⁵⁰ Mətəu nian Iesu təmətəu nəghatian əha, in təməni=pən kəm Jaerəs məmə, “Səginian. Əhatətə əmə lak, kəni pətəkəku rəham, in otəmiəgəh min.”

⁵¹ Nian Iesu təmuvən mietigəm=pən lahuənu ima suah kəha, kəni mit rəkis əmə Pitə mine Jon, mine Jemis, mine məmə mine tatə rəha pətəkəku u iətəm təmimis, məmə ilah əmə okəhuvən imə.

⁵² Nətəmimi rəfin kəutasək əfəməh məutauin e pətəkəku əha, mətəu Iesu təni=pən kəm lah məmə, “Sotasəkian. Pətəkəku u in təsimisiən. In tətəpili əmə.”

⁵³ Kəni ilah kəmotələh əvvsan lan mətəu-
inu ilah kotəhrun məmə pətəkəku əha tinimis
rəkis. ⁵⁴ Mətəu Iesu təmuvən imə, kəni meapən
mos nəhlmi pətəkəku u kəni mauin lan məmə,
“Pətəkəku, əhtul.” ⁵⁵ Kəni əmeiko pətəkəku əha
təmamiəgəh min məhtul. Kəni Iesu təməni=pən
kəm lah məmə, “Otəfən nati kəti tun.” ⁵⁶ Kəni
rəhan mamə mine tatə, narmilau təmiuvig pik,
mətəu Iesu tənı=pən kəm lau məmə, “Onəsüəni
pətigəmiən natimnati min u kəm iətəmimi kəti.”

9

*Iesu təmahli pətigəm
rəhan nətəmi tuələf
məmə okotəni pətigəm
Narməniğian Rəha Uhgın*

(Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kəni Iesu təmoriarun rəhan min tuələf
nətəmimi, kəni məfən nəsanəniən kəm lah kəni
məteğəhan=pən e rəhan nepətiən kəm lah məmə
ilah kotəhrun nəhgi pətigəmiən narmin tərəh
min, kəni mə ilah okotol vivi nimisiən min. ² Kəni
Iesu təmahli pətigəm ilah məmə okotəni pətigəm
Narməniğian Rəha Uhgın, kəni məmə okotol vivi
nətəmimi iətəm kəutohmis.

³ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Nian
onəkəhuvən, məsotosiən natimnati nəuvein
rəha naliuəkian rəhatəmah, natimnati iətəm
təhmen e kasikin, uə kətim, uə nauəniən, uə
məni, kəni məsotosiən napən keiu. ⁴ Kəni nian
itəmah nəkəhuvən e lahuənu kəti məutatig
e nimə kəti, nimə u inu onəkotatig əmə lan
mətəuarus nian itəmah onəkohiet lan. ⁵ Kəni
ikin pəhruvən onəkəhuvən ikin, nəmə nətəmimi

nīkilah tāsəginiən məmə nəkəhuva motatig itəmah milah, kəni onəkotohrapispis rəkis nīməulul e nəhlki təmah kəni mohiet. Inu nəmtətian kəti tətəgətun məmə nəkotəpəh ilah, kəni niki Uhgın tərəh o lah.”

⁶ Kəni ilah kəmohtətə motaliuək mautəhuvən lahuənu min məutanus pətigəm nanusiən təuvir, kəni ikin min rəfin kautəhuvən ikin, məutəfaki kəm nətəmimi tətət, kəni kotəmiəgəh.

⁷ Kəni Kig Herot Antipas u in iərməniğ e nitəni Kaləli, in təmətəu nanusiən rəha natimnati min u iətəm Iesu tatol ilah. In təmətəliğ lan muvən, mətəu tinəruru əfəməh mətəu-inu nətəmimi nəuvein kəutəni məmə Jon Bəptais tinəmiəgəh min, ⁸ kəni nətəmimi nəuvein min kəutəni məmə Elaijə tinuva min, kəni nətəmimi nəuvein kəutəni məmə in iəni kəti rəha Uhgın aupən ikin iətəm təməmiəgəh min.

⁹ Kəni Herot Antipas təməni məmə, “Jon u, iəu iəməuahtuv rəkis rəhn-kapə. ?Mətəu iətəmi pəh u iətətəu rəhan nanusiən?” Kəni in mətəsal e Iesu məmə oteruh.

*Iesu təmaugın
nətəmimi faif-tausin*

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

¹⁰ Kəni aposil min rəha Iesu kəmohtətəliğ=pa min ohni, kəni motəni=pən kəm in natimnati rəfin iətəm kəmotol. Kəni in təmit ilah mohiet rəkis e nətəmimi, məhuvən əpəha taun pisin kəti min, nərgin u Petsaitə. ¹¹ Mətəu nian nətəmimi kəmotətəu nanusiən məmə Iesu tinuva, kəni kəməhuva mautəhuərisig e lah. Kəni Iesu nikin təmagiən əmə nian təmeruh ilah, kəni in

təmægətun ilah e Narmənigiən Rəha Uhgın, kəni mətol vivi nətəmi kautohmis kəutəmiəgəh mın.

¹² Kəni ləhnaiuv iuəkır tapınəpu, nətəmi tueləf rəha Iesu kəməhuva ohni məutəni məmə, “Tərmənig. Ahli=pən nətəmimi rəfin kəutəhuvən əpəha lahuənu mın məmə okotəsal ikin kəti o napilən kəni motəsal e nauəniən kəti kotun mətəu-inu, ikinu nətəmimi kohkə ikin, in liminan.”

¹³ Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Kəpə, itəmah əmə. Onəkotaugın nətəmimi mın əha.” Mətəu ilah kəmotəni məmə, “Itimah iəutos əmə pıret faif mine nəmu keiu. ?Təhro? ?Nəkolkeikei məmə iəkəhuvən motos nəhmti nauəniən kəti mın nig nımənin nətəmimi mın rəfin əha?”

¹⁴ Kəmotəghati lanəha mətəu nətəmimi tepət pik u kəməhuva ikin əha, nəmə kafın nəman əmə, kəni ilah rəfin faif-tausin.

Mətəu Iesu təni=pən kəm rəhan mın nətəmimi məmə, “Əhuvən mətəuəri ilah fifti fifti motəni məmə okotəharəg.” ¹⁵ Kəni rəhan mın nətəmimi kəmotəuəri ilah mın lanəha, kəni nətəmimi rəfin kəmotəharəg.

¹⁶ Kəni Iesu təmos pıret əha faif mine nəmu u keiu, məsal-pəri əpəha e neai, kəni məfaki=pən lan, kəni məmkəris məfən kəm rəhan mın nətəmimi məmə okotəfən kəm nətəmimi. ¹⁷ Kəni nətəmimi rəfin kəmotəuən məhuvən nərfilah tasisi. Kəni kotəpəh nıpıspısi nauəniən, kəni nətəmimi rəha Iesu kəmotəipei=pən e kətim asoli ilah tueləf kotəri vivi.

*Pitə təməni məmə
Iesu in Kristo
(Mat 16:13-20; Mak 8:27-9:1)*

18 Kəni nian kəti, Iesu mine rəhan mīn əmə nətəmimi kautatig, kəni Iesu tətəfaki kəm Uhgīn. Kəni in tətətapuəh e lah məmə, “? Nətəmimi kəutəni iəu məmə iəu pəh?” 19 Mətəu kotəni məmə, “Nəuvein kəutəni məmə ik Jon Bəptais. Kəni nəuvein kəutəni məmə ik iəni Elaijə. Kəni nəuvein kəutəni məmə ik iəni kəti rəha Uhgīn u aupən ikīn iətəm tīnəmiəgəh mīn.” 20 Kəni Iesu tətətapuəh e lah məmə, “? Mətəu itəmāh nəkotəni məmə iəu pəh?” Kəni Pitə təni məmə, “Ik Kristo iətəm Uhgīn təməni məmə otahli=pa.”

21 Mətəu Iesu təməniəhu əskasik ilah məmə okəsotəniən nəghatiən mīn əha kəm nətəmimi.

22 Kəni in təmatig məni mīn kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “Nati kəti otəkeikei muva mol nīpəhriəniən lan, məmə iəu, Nəti iətəmimi, oiəkətəu nahməiən e natimnati tēpət. Kəni nətəmi asoli u nəhlin rəha Isrel, mine pris asoli mīn, mine nəgətun mīn rəha Lou, ilah okotəməki lak, kəni motuhamu iəu, kəni iəkimis. Mətəu nian tatol kisil lan, Uhgīn otol iəkəmiəgəh mīn e nīmisiən.”

23 Kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “Iətəmi u tolkeikei məmə otuva muərisig lak, in otəkeikei məpəh natimnati mīn nīkin tolkeikei, kəni mələs rəhan nīgi kəməluau muərisig lak, 24 mətəu-inu nəmə iətəmimi tolkeikei məmə otosmiəgəh rəhan nəmiəgəhiən e niftəni u, in otəmkarəpən e rəhan nəmiəgəhiən itulīn. Mətəu iətəmimi u otimis o nərgək, kəni in otos nəmiəgəhiən itulīn. 25 ?Nəmə suah kəti otos rəfin

9:19 Luk 9:7-8 9:20 Jon 6:68-69 9:22 Luk 9:44; 18:32-33

9:23 Mat 10:38; Luk 14:27 9:24 Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33;

Jon 12:25

natimnati rəha niftəni u, kəni mīmīs ohni, in otos nati təuvir nak? ²⁶ Okəmə nəkaulis o nəniən nərgək mine rəhak nəghatiən, kəni Nəti İətəmimi in mīn otaulis mīn ohnik e nian in otuva e nepətiən əhagəhag mine nəsanəniən rəhan, mine e nepətiən əhagəhag mine nəsanəniən rəha Tatə rəhan mine nagelo mīn asim. ²⁷ Mətəu iətəni nīpəhriəniən kəm təmah məmə, itəmah nəuvein u nəutəhtul u ikīnu, onəkoteruh Narməniğiən Rəha Uhgīn uərisiğ nəpanohmīs.”

Iesu mine Mosis mine Elaijə
(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

²⁸ Nian Iesu təməghati rəkīs, iuəkīr o nəfakiən kətiəh, kəni Iesu təmit Pitə, mine Jon, mine Jemis kəməhuvən əpəha ilis e nitəuət məmə in otəfaki. ²⁹ Kəni nian in təmətəfaki, kəni rəhn-kapə təməuhlin muva mol pīsīn, kəni napən rəhan təmuva məruən matoraip-oraip. ³⁰ Kəni əmeiko Mosis mine Elaijə kəmiaiet=pa muəhtul məhləghati ilahal Iesu, ³¹ Kəni nəhagəhagiən asoli kəti təmasiə mītəlau e lau, ilahal kəməhləghati e nīmisiən rəha Iesu əpəha Jerusiləm iətəm otol nəghatiən rəha iəni mīn rəha Uhgīn mə tuva mol nīpəhriəniən lan.*

³² Mətəu Pitə mine suah mil, napīliən tinos rəkīs ilahal, kəni kəmhlapīli nəuветin. Mətəu nian kəmhlair, mīhlafulu nəhagəhagiən asoli titəlau e Iesu, kəni kəmhlərüh Mosis mine Elaijə kətuəhtul ilahal Iesu. ³³ Kəni nian suah mil kīnətuagim

9:26 Mat 10:33; Luk 12:9 * **9:31** Nəghatiən Kris əhruahru təni məmə, “kəni kəhləghati e nian in otiet magim əpəha Jerusiləm.”

9:31 Luk 9:22 **9:32** 2Pitə 1:16-18

rækis e Iesu, kəni Pitə təməni=pən kəm Iesu məmə, “Iərməniġ, təuvir məmə itimahal iəkluva məhlatiġ u ikinu. Pəh iəklol nimauvlubl kisil, rəham kəti, rəha Mosis kəti, kəni rəha Elaijə kəti.” Mətəu in tətəghati əpnapin əmə, məsəhruniən məmə nəghatiən nak u in tətəni. ³⁴ Mətəu nian tətəghati əhanəh, kəni nəpuə kəti təmuva məuveġ ilahal, nian kəmhleruh nəpuə təməuveġ ilahal, kəni kəmhləġin pik. ³⁵ Kəni ilahal kəhlətəu nəuia suah kəti təmsipən e nəpuə, mətəni məmə, “Inu nətik iətəm iəu iəmitəpin. !Əhlətəliġ vivi lan!”

³⁶ Nian kinotətəu rækis nəuia Uhgın təməghati, kəni Pitə mine Jon mine Jemis kəmleruh pisin əmə Iesu. Kəni e nian min əha, kəsləniən natimnati min əha kəm suah kəti min, kəməsləniən natimnati min u iətəm kəmhleruh.

Iesu təmahlī pətigəm
narmīn tərəh e suakəku kəti
(Mat 17:14-23; Mak 9:14-32)

³⁷ Kəni kəməni lauig lan, nian Iesu mine rəhan iətəmi milahal kəmotšipəri ilis e nitəuət moteiuaiu=pa, kəni motəh nətəmimi tepət kəməhuva ohni. ³⁸ Kəni nətəmimi min əha kəti təmauin əfəməh e Iesu məmə, “Iəkolkeikei məmə nəkuva masiru e rəhak suakəku iərman, mətəu-inu in nəuan kətīəh əmə. ³⁹ Nian tepət, narmīn tərəh kəti tətəva lan, kəni mol in tətəgət pik, kəni mol nipətīn tətəramrumīn pik, nəhun nəuan ruən tatiet, təhmen e nəuauī nitəhi. Narmīn tərəh əha tatorīn pik in, kəni mətəskəlīm in, kəni məsəpəhiən nian kəti. ⁴⁰ Kəni iəu iəmətapuəh o rəham min

nətəmimi məmə okotəhgi pətīgəm narmin tərəh u, mətəu ilah kotəruru nəhgi pətīgəmian.”

⁴¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah u nətəmi rəueiu mine, rəhatəmah nəhatətəian tikə. Kəni rəhatəmah nətəligian təsəhruahruian. Kərmə oiəkatiğ kitah min itəmah mətəuarus=pən nian nak nəmanotəhatətə lak. Kəni kərmə onəhgin iəpanəmeig e təmah. It nətim muva u ikinu.”

⁴² Nian suakəku u təmətuva əhanəh o Iesu, kəni narmin tərəh tətğəpis təmei morin=pən e niftəni, mol nıpətın tərəmrumin pık. Mətəu Iesu təmagət əskasik e narmin tərəh u, kəni məhgi pətīgəm narmin tərəh tiet, kəni mol vi suakəku. Kəni məfən suakəku u kəm rəhan tatə.

⁴³ Kəni ilah rəfin, narmilah təmiuvig o nəsanənian asoli rəha Uhgın. Mətəu nian nətəmimi narmilah təmiuvig o natimnati min rəfin u Iesu təmol ilah, kəni in təməni=pən kəm rəhan min nətəmimi məmə, ⁴⁴ “Otos nəghatian u teiuaiu mamnim e nikitəmah kəni məsotaluiən lan. İəu Nəti İətəmimi, suah kəti otegəhan=pən lak e nəhlmi tikimır min rəhak.” ⁴⁵ Mətəu rəhan min nətəmimi kəsotəhrunian nıpəti nəghatian u mətəu-inu Uhgın təməhluaig e nıpəti nəghatian u məmə ilah okəsotəhrunian, kəni ilah kinotəgin o nətapuəhian o nıpəti nəghatian u o Iesu.

?Pəh in tepət?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶ Kəni nətəmimi rəha Iesu kınautol nikilah min məmə pəh in otepət məpirəkis ilah rəfin. ⁴⁷ Mətəu Iesu təməhrun rəkis nati nikilah tətəhti, kəni in təmos suakəku kəti kəni mit muva kəni təhtul e

nīkali lah, ⁴⁸ kəni mənī=pən kəm lah məmə, “Nəmə iətəmi kəti, nīkin tagiən məmə otos suakəku kəti meruh vivi, kəni in tatol lanəha e nərgək, kəni in təhmen=pən məmə in tatos iəu, mateh vivi iəu. Kəni iətəmi tatos iəu e nīkin agiən, in tatos Uhgīn u iətəm təmahli=pa iəu. Nəniən pəhriən u mətəu-inu iətəmi tatosiahu in ləhtəni agin, in otuva iətəmi asoli.”

⁴⁹ Kəni Jon təməni məmə, “Iərmənig. Itimah iəmoteruh suah kəti tətəhgi pətigəm narmin tərəh min e nərgəm, kəni iəmotəniəhu məmə otəsoliən lanəha mətəu səniəmə in rəhatah kəti iətəmimi.” ⁵⁰ Mətəu Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Səniəhuiən mətəu-inu, nəmə suah kəti təsoliən tikimir itəmah min, kəni in tolkeikei itəmah.”

Nətəm Səmeriə nəuvein nīkilah təməsagiənian o Iesu

⁵¹ Kəni tīnuva iuəkīr o nian Uhgīn otos Iesu lan muvən əpəha e negəu e neai, kəni Iesu tīnolkeikei məmə otəkeikei muvən Jerusiləm. ⁵² Kəni in təmahli=pən nətəmimi nəuvein mə kotos rəhan nəghatiən motaupən məhuvən əpəha lahuənu kəti e nītəni Səmeriə məmə okotol əpenə-penə ohni. ⁵³ Mətəu nətəmi ikin əha, kəsotolkeikeiən məmə in otuvən matig əha imalah ikin, mətəu ilah kotəhrun vivi məmə in tatuvən Jerusiləm.† ⁵⁴ Kəni nian rəhan iətəmimi mil, Jemis mine Jon, ilau kəmueruh nati min u, kəni kəmuəni məmə, “? Iərmənig, nəkolkeikei məmə iəkuauin e nigəm

9:48 Mat 10:40 **9:50** Mat 12:30; Luk 11:23 † **9:53** Nətəm Səmeriə kəutəfaki e nītəuət Kerasim əpəha Səmeriə. Tol lanəha, ilah kəsotolkeikeiən nətəm Isrel u kautəhuvən=pən əha imalah ikin mautəhuvən Jerusiləm məutəfaki e Nimə Rəha Uhgīn.

tisipæn əpəha ilis e negəu e neai meiuaiu muva mus ilah?"‡ 55 Mətəu Iesu təmeirair mahi ilau. 56 Kəni ko məhuvən mīn lahuənu pīsīn kəti mīn.

Nətəmimi nəuvein kəmotəni mə okohuarisig e Iesu

(Mat 8:19-22)

57 Kəni e nian Iesu mīne rəhan mīn nətəmimi kəməutaliuək mautəhuvən e suaru, kəni suah kəti təməni=pæn kəm in məmə, "Onəkuvən=pæn iə ikin, iəkītəu=pæn ik."

58 Kəni Iesu təməni=pæn kəm in məmə, "Kuri rarpīn mīn, rəhalah nīpəg tatig məmə okotapīli ikin. Kəni mənīg mīn, nimaalah tatig məmə okotapīli ikin. Mətəu iəu Nəti Iətəmimi, nīmə rəhak tikə o napīliən."

59 Kəni Iesu təməni=pæn kəm suah kəti mīn məmə, "Va, kilau mīn ik, nəkuva ik rəhak iətəmimi." Mətəu suah u təni=pæn məmə, "Iərmənīg, əui. Oiəkītəu=pæn ik mətəu pəh iəkuvən pīpīm mītənim rəhak tatə." 60 Mətəu Iesu təməni=pæn kəm in məmə, "Kəpə, əpəh=pæn. Pəh nətəmi kinohmis rəkis e nīkilah, kohtənim aru ilah mīn. Mətəu ik, uvən mənī pətīgəm Narmənīgīən Rəha Uhgīn."

61 Kəni kəti mīn təni məmə, "Iərmənīg, iəkətəu=pīnə ik muva iətəmimi rəham, mətəu əui, pəh pīpīm iəkītəlīg=pæn imak ikin mauiəhruin rəhak mīn nətəmimi."

62 Mətəu Iesu təməni=pæn kəm in məmə, "Nəmə suah kəti tinətuəuin matol uək rəha Uhgīn, mətəu

‡ 9:54 E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestīmīn iətəm kəmətēi e nəghatīən Kris aupən, kətīlpīn nəghatīən u məmə, "təhmen e Elaijə."
Afin-to e 2King 1:9-16 9:54 2King 1:9-16 9:61 1King 19:20

rəhan nətəligiən tatuvən o natimnati pişin pişin
mın nəuvein, kəni suah u təsəhmen-pəniən məmə
Uhgın otarməniğ lan.”

10

Iesu təmahlipən

rəhan nətəmimi səpinte-tu

o nəniən nanusiən təuvir

¹ Uərisig e natimnati mın əha, İərməniğ təmitəpən
rəkis səpinte-tu nətəmimi nəuvein mın rəhan, kəni
mahli=pən ilah keiu-keiu kotaupən lan məhuvən e
taun mın, mine ikin mın nəuvein mın iətəm Iesu
təpanuərisig muvən ikin.

² Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “!Oteruh-to!
Nauəniən tepət əpəha e nasumiən tiniməhtə, mətəu
noluək mın təkəku əmə kəutəulək lan. Otətapuəh o
iətəmi asoli rəha nasumiən məmə otahli=pa noluək
mın tepət məmə okəhuvən motəulək e nasumiən
rəhan. ³ Əhuvən, mətəu onəkotəkeikei motəhrun
məmə iəu iətahli=pən itəmah nautəhuvən təhmen
e sipsip əlkələh mın məutaliuək mautəhuvən e
nəlugin kuri rarpin mın. ⁴ Kəni onəsotosiən kətim
əkəku rəha məni, mine kətim, mine put, kəni
məsotəmeigiən e suaru məutəghati kəm nətəmimi.

⁵ “Nimə nak o nəkəhuvən ikin, nəkotaupən
motəni pətiğəm məmə, ‘!Pəh nəməlinuiən otətətiğ
ikin!’ ⁶ Nəmə iətəmi rəha nəməlinuiən əha ikin,
kəni rəhatəmah nəfakiən otuva mol nıpəhriəniən
lan, kəni nəməlinuiən otətətiğ ohni. Mətəu nəmə
iətəmimi kəti tol lanəha tikə, kəni nəua nəfakiən
rəhatəmah otitəliğ=pa mın o təmah. ⁷ Kəni

10:1 Mak 6:7

10:2 Mat 9:37-38; Jon 4:35

10:3 Mat 10:16

10:4 Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5

onəkotatig əmə e nimə kətiəh, sotapiliən e nimə pişin pişin mın. Kəni nauəniən nak okotəfinə kəm təmah, nəkotun. Kəni nəmnimiən nak okotəfinə, nəkotəmnim. Mətəu-inu nəmə suah kəti tatol uək, kəni təhruahru məmə in otos nətəouiən lan.

⁸ “Nian itəmah nəkəhuvən e taun kəti, nəmə nıkilah tagiən o təmah, kəni nəkotun nauəniən nak kotəfinə kəm təmah, ⁹ kəni itəmah onəkotəkeikei motol vi nətəmi kəutohmis məutatig ikin, kəni motəni=pən kəm lah məmə, ‘Narməniğiən Rəha Uhgın tətuvə iuəkır o təmah.’ ¹⁰ Mətəu nəmə nəkəhuvən e taun kəti, kəni nətəmi nıkilah təsagiəniən o təmah, kəni əhuvən məutaliuək e suaru asoli mın, kəni motəni məmə, ¹¹ ‘Niməulul rəha niftəni e nəhlkitimah, iəkotohrapıspis rəkis, inu in nəmtətiən tətəgətun məmə nəmotol təsəhmeniən, kəni Uhgın təpəh itəmah. Mətəu onəkotəkeikei motəhrun məmə Narməniğiən Rəha Uhgın tinatuvə iuəkır rəkis.’ ¹² Kəni iətəni pəhriən kəm təmah məmə, Uhgın otəfən nalpiniən asoli kəm lah tapirəkis nalpiniən rəha taun əha Sotəm aupən.

¹³ “! Itəmah nətəm Korasin, kəsi, nahməiən asoli otuvə o təmah! ! Itəmah nətəm Petsaitə, kəsi, nahməiən asoli otuvə o təmah! Mətəu-inu iəmol pau nati apıspis tepət e taun mil rəhatəmah mətəu itəmah nəsotəuhliniən nətəliğiən rəhatəmah! Kəni nəmə iəmol natimnati mın əha əpəha Taea mine Saedon aupən, ko nətəmi əha ikin əha kəmotəuhlin rəhalah nətəliğiən e nolien tərəh mın, kəni ilah məhuvən e napən əuas

min məhuvən məutəharəg e nəhmtahu e nigəm məutəgətun məmə kautətəu tərəh agin o noliən tərəh min rəhalah. ¹⁴ Mətəu e nian əha iətəm Uhgın otol nalpiniən kəm nətəmimi, nalpiniən rəhatəmah in otəskasik, mapirəkis nalpiniən rəha nətəm Taea mine Saedon u aupən. ¹⁵ ?Kəni itəmah nətəm Kapeniəm, nikitəmah təhti məmə Uhgın otəfəri=pən itəmah əha ima nisiaiən əpəha e negəu e neai? !Kəpə! Mətəu Uhgın otəhlman e təmah nəkoteiuaiu ləhtəni agin, ima naulisiən.”

¹⁶ Kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan min nətəmimi məmə, “Nətəmimi u kəutətəlig e təmah, kəutətəlig lak. Kəni nətəmimi min u kəutəuhlin=pən nəmtahlah e təmah, kəutəuhlin=pa nəmtahlah kəm iəu, kəni məutəuhlin=pən nəhmtilah kəm suah u iətəm təmahli=pa iəu.”

Səpinte-tu nətəmimi rəha Iesu kəmohtəlig

¹⁷ Kəni nətəmimi min rəha Iesu ilah səpinte-tu kəmohtəlig=pa min, kəni nıkilah təmagiən məutəni kəm Iesu məmə, “!İərməniğ, nati əpnəpın narmın tərəh min, mətəu nian itəmah iəkotəghati e nərgəm, kəni ilah kautol nəuiatımah!” ¹⁸ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “İəu iəməh Setən təmsipəri ilis e neai meiuaiu təhmen=pən e noraipiən. ¹⁹ Otətəlig-to. İəu inəfinə rəkis nəsanəniən kəm təmah, u itəmah nəkotəhrun

nevig-ərainiən sineik mīn mīne skopion* mīn. Kəni nəsanəniən u iətəfinə kəm təmah, in tapirəkis nəsanəniən rəha tikimir rəhatah, Setən. Kəni ko nati kəti təsərəkiniən itəmah. ²⁰ Inu nīpəhriənīən. Mətəu onəsotagiənīən məmə narmin tərah mīn kautol nəuiatəmah, mətəu onəkotagiən əmə mətəu-inu Uhgīn tīnətei rəkis nərgitəmah əpəha e negəu e neai.”

²¹ Kəni e nian əha, Narmin Rəha Uhgīn təmol niki Iesu tətagiən pik, kəni in təməfaki məni məmə, “Tatə Uhgīn, ik Iərməniḡ rəha natimnati rəfin ilis e neai mīne ləhtəni e nəhue niftəni. Iətəni-vivi ik mətəu-inu nəməhluaig e nīpəti natimnati mīn u e nəhmti nətəmimi nətəm koteinatig motəhrun vivi nati. Kəni nəmol əpu kəm nətəmimi nətəm kotəhmen=pən əmə e kəlkələh mīn məmə okotəhrun vivi. Əuəh, Tatə, inu nati kəti iətəm ik nəkolkeikei.”

²² Kəni Iesu təkeikei mətəghati kəm lah məmə, “Rəhak Tatə təmegəhan=pə rəkis natimnati rəfin e nəhlmək. Kəni iətəmi kəti tikə iətəm təhrun vivi iəu u Nəti Uhgīn, məmə iəu pəh əhruahru. Mətəu Tatə Uhgīn əmə təhrun. Kəni iətəmi kəti tikə iətəm təhrun vivi Uhgīn, mətəu iəu pişin əmə u Nəti Uhgīn, iəkəhrun, mīne nətəmimi nətəm iəu iəmitəpin məmə iəkol pətigəm Tatə Uhgīn kəm lah.”

²³ Kəni Iesu təmeirair məghati əmə kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “! Onəkotatig e nəuviriən pəhriən mətəu-inu itəmah nauteh e nəhmtitəmah natimnati mīn u! ²⁴ Iətəni kəm təmah məmə,

* **10:19** Skopion in nati kəti təhmen e tupə əkəku kəti u tətəlkəu e niftəni. Tatus itəmi, kəni tətəhmə, tapirəkis nilpat uə pitimar.

10:20 Fil 4:3; Nəh 3:5 **10:22** Jon 3:35; 10:15

iāni mīn tepət aupən, mīne kīg mīn tepət, kāmōtolkeikei pīk māmā okoteh natimnati mīn u itāmāh nauteruh, mātəu kāmāsoteruhiən. Kəni ilāh kāmōtolkeikei māmā okotətəu natimnati mīn u itāmāh nautətəu, mātəu kāmāsotətəuiən.”

Iesu tāmāghati əuhlin e iətəmi təuvir kəti rəha Səmeriə

²⁵ Kəni e nian əha, ieinatīg kəti rəha Lou tāmāhtul meiuə əmə e nətapuəhiən kəti kəm Iesu māmā otehto māmā Iesu in teinatīg pəhriən uə kəpə. In tāməni māmā, “?Iəgətun, oiəkəhro lanu mos nəmiəgəhiən itulin?” ²⁶ Kəni Iesu tāməni=pən kəm in māmā, “? Lou rəha Mōsis tətəni māmā nak? ?Nian ik nətafin, nīpətīn tətəni nak kəm ik?”

²⁷ Kəni suah u tāməni=pən māmā, “Onəkəkeikei molkeikei Iərməniğ rəham Uhgīn e nīkim rəfin, mīne nəmiəgəhiən rəfin rəham, mīne nəsanəniən rəfin rəham, mīne nətəlīgiən rəfin rəham, kəni molkeikei mīn ik mīn nəuvein māmā natolkeikei aru ik mīne.”

²⁸ Kəni Iesu tāməni=pən kəm in māmā, “In əhruahru kō. Okəmā natol lanəha, kəni ik onəkōs nəmiəgəhiən itulin.”

²⁹ Mətəu suah kəha, in tolkeikei əmə māmā otəgətun rəhan nolīən māmā in iətəmi əhruahru, kəni in tāmətapuəh o Iesu māmā, “?Mətəu nīpəh mīn ilāh iəu mīn nəuvein?”

³⁰ Kəni Iesu tāməni=pən kəm in māmā, “Suah kəti təmsīpən Jerusiləm kəni maliuək meiuaiu matuvən əpəha Jeriko. Kəni e suaru, nakləh mīn nəuvein kəmotaskəlīm motəmki rəkis rəhan

10:24 Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25** Mat 22:35-40; Luk 18:18

10:27 Dut 6:5 **10:27** Lev 19:18 **10:28** Lev 18:5

napən, kəni motoh motələhu tımiseiah mətəmähli e suaru, kəni motagim motəpəh.

³¹ “Kəni əmeiko təuvir agin, pris kəti tatitəu min suaru əha mətuvə, mətəu nian in təmeruh suah kəha, in təmaliuək mos nıkali suaru matuvən. ³² Kəni Lifait† kəti titəu min suaru kətiəh muva, mətəu nian in təmeruh suah kəha in tətəmähli, təmol əmə nati kətiəh min maliuək mos nıkali suaru. ³³ Mətəu iətəm Səmeriə kəti, iətəm kautol tikimir ilah nətəm Isrel, in min tatitəu suaru əha mətuvə, kəni meruh suah kəha tətəmähli. Nian təmeruh, nıkin təmahmə ohni, ³⁴ kəni in təmaliuək muvən ohni, mafəl rəhan nıməgim e oiel mine wain, kəni məuveg vivi ilah. Kəni mıləfəri suah u maharu-pəri e rəhan togki, kəni mələs mian əpəha e hotel kəni mateh vivi. ³⁵ Kəni kəməni lauig lan, in təmos məni‡ muvən məfən kəm iətəmi rəha hotel, kəni məni=pən kəm in məmə, ‘Onateh vivi suah u, kəni nəmə nəkəraki e rəham kəti məni lan, kəni nian iəu iəkitalig=pa min, kəni nəkəni=pa, kəni iəu iəpanalpın.’ ”

³⁶ Kəni nian Iesu təmol naunun e nəghatiən u, kəni mətəpuəh o ieinatig e Lou məmə, “?E rəham nətəligiən, suah mıləhal əha, nəkəhrun məmə iləhal pəh təmol təuvir kəm suah kəha kəmoh, təhmen məmə in in kəti?” ³⁷ Kəni ieinatig e Lou təməni=pən məmə, “Iətəmimi iətəmi in təmolkeikei pik suah kəha.” Kəni Iesu təməni=pən kəm in

† **10:32** Lifait, ilah nətəmimi min u kətasiru e pris min e uək rəhalah, kəni kautol uək pisin pisin min əpəha e Nımə Rəha Uhgın.

‡ **10:35** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “Tənariəs keiu.” “Tənariəs,” inu məni rəhalah, təhmen e vatu rəha Vanuatu. Nian suah kəti tatol uək nian kətiəh, kəni kətətəu in tənariəs kətiəh.

məmə, “Intəh. Ik uvən mol mīn təhmen=pən əmə məmə inu suah kəha təmol.”

Iesu təmuvən e lahuənu rəha Matə mīne Meri

³⁸ Nian Iesu mīne rəhan mīn nətəmimi kəməutaliuək e suaru, kəni kəmohiet=pən lahuənu kəti. Kəni pətan kəti, nərgin u Matə, in təmos Iesu e nīkin agiən muvən əpəha e rəhan nīmə. ³⁹ Pətan əha, pian kəti əha ikin, nərgin u Meri. Kəni Meri təmuva məharəg iuəkir e nəhlki İərmənig mətətəlig e nəgətuniən mīn rəhan. ⁴⁰ Mətəu Matə, rəhan nətəligiən tatuvən pik o nolien nauəniən, kəni uək tīnatoh in. Kəni təmuvən o Iesu məni=pən kəm in məmə, “?İərmənig, təhro? ?Nīkim təhti məmə təhruahru əmə, uə kəpə, məmə pətan u piak təsasiruiən lak mīne o nolien uək u, kəni iəu pişin əmə iatol? Ahli=pa məmə otuva masiru lak.” ⁴¹ Mətəu İərmənig təməni=pən kəm in məmə, “Ei, Matə. Sətəlig pikien e natimnati mīn tepət lanko. ⁴² Mətəu nati kətiah əmə in nati agin, kəni Meri in tinitəpin rəkis nati u iətəm in təuvir tapirəkis, kəni ko iəu iəsos rəkisiən nati əha ohni.”

11

Iesu təmətəgətun rəhan mīn nətəmimi e suaru rəha nəfakiən kəm Uhgīn

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kəti, Iesu təmətəfaki kəm Uhgīn ikin kəti. Nian təmol naunun nəfakiən rəhan kəm Uhgīn, kəni rəhan kəti iətəmimi təmətapuəh ohni məmə, “İərmənig, əgətun-to itəmah e suaru rəha nəfakiən kəm Uhgīn, təhmen=pən e Jon Bəptais in təməgətun rəhan mīn nətəmimi.”

2 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Nian nəmə nəkotəfaki kəm Uhgın, nəkotəni məmə, ‘Tatə Uhgın, nərgəm ilis agın, pəh nətəmimi okotısiai.

Pəh rəham narməniğiən tuva mətətig.

3 Nian rəfin, onəkəfa nauəniən niğtəmah təhmen o nian rəueiu.

4 Kəni mafəl rəkis rəhatimah nolien tərəh min mətəu-inu itimah min iəsotapliniən motəpəh rəkis naskəlīm iəkisiən e nikitimah nolien tərəh min rəha nətəmimi iətəm kautol e timah.

Kəni məsegəhan-pəniən e timah iəkəhuvən ima nəfeifeiən, mətə iəkotəmkarəpən motol təfagə tərəh.’ ”

5-6 Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “?Nəmə suah kəti tuva imam ikin lapin, mətəu nauəniən tikə, kəni onəkəhro? Onəkuvən e nimə rəha ik kəti, kəni məni=pən məmə, ‘Pale, suah kəti əha təmsipən isəu muva imak ikin rəueiu lapin, mətəu nauəniən təmikə mə iəkəfən kəm in. Əfa nauəniən kəti, iəkos muvən məfən kəm in.’ 7 Kəni nəmə, in otəni=pinə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuvən, səhgi-pəriən itimah, inotapili rəkis itimah kəlkələh min rəhak. Ko iəsəhtul minien məfinə nauəniən kəm ik.’ 8 Iəkəni kəm təmah məmə, nati əpnəpin ik in kəti, mətəu suah u təsolkeikeiən məmə in otəfinə nauəniən kəm ik. Mətəu iətəni pəhriən, nian nətəkeikei mətətapuəh ohni, kəni in otəhtul məfinə natimnati min rəfin iətəm ik nəkolkeikei.

9 “Kəni tol lanu iəkəni kəm təmah məmə, otətapuəh=pən kəm Uhgın o natimnati, kəni in otəfinə kəm təmah. Kəni otəsal lan, kəni onəkoteruh. Kəni otəhti-əhti doə, kəni doə oterəh

o təmah. ¹⁰ Iəkəni lanu mətəu-inu nətəmimi rəfin nətəm kəutətapuəh, ilah okotos. Kəni nətəmimi mīn u nətəm kəutəsəl, ilah okoteruh. Kəni nətəmimi mīn u kəutəhti-əhti doə, kəni doə oterəh o lah.

¹¹ “Itəmah tatə mīn. ?Itəmah kəti, nian nətīn tətəpuəh o nəmu, kəni in otəfən sīneik? !Kəpə! ¹² ? Uə nian in tətəpuəh o nonalī mənīg, kəni in otəfən skopion?* !Kəpə! ¹³ Nati əpnəpīn itəmah nətəmimi nəkotərəh, mətəu nəutəfən natimnati təuvīr mīn kəm nenətītəmah mīn. Mətəu Tatə Uhgīn e negəu e neai, noliən rəhan in təuvīr pik mapirəkis agīn noliən rəhatəmah, kəni nīpəhriənīən, in otəfən Narmin Rəhan kəm nətəmimi mīn u ilah kəutətapuəh ohni.”

Nətəmimi nəuvein kəmotəni məmə Iesu tatol uək e nəsanəniən rəha Setən
(*Mat 12:22-30,43-45; Mak 3:20-27*)

¹⁴ Kəni e nian kəti, suah kəti əha ikīn iətəm narmin tərəh tətətig lan, kəni in təruru nəghatiən. Kəni Iesu təməhgi pətīgəm narmin tərəh əha, kəni suah kəha təmətuəuin məghati, kəni nətəmimi narmīlah təmiuvīg pik ohni. ¹⁵ Mətəu nətəmimi mīn əha nəuvein kəutəni məmə, “Pielsepul u in iətəmi asoli rəha narmin tərəh mīn, in əmə əha təməfən nəsanəniən kəm suah u məmə in otəhgi pətīgəm narmin tərəh mīn e nətəmimi.” ¹⁶ Kəni nətəpisīn mīn nəuvein kəmotətapuəh o Iesu məmə in otol-to nəmtətīən asoli kəti e nəsanəniən iətəm tatsīpən e negəu e neai mətəu-inu, ilah kotalkeikei məmə okotəhrun-to məmə Iesu in iətəmi pəh.

* **11:12** Skopion – afīn-to futnot e Luk 10:19 **11:15** Mat 9:34;
10:25 **11:16** Mat 12:38

¹⁷ Mətəu Iesu tinəhrun rəkis nətəligiən rəhalah, kəni təni məmə, “Nəmə nətəmimi e kəntri kəti kautəhapu ilah mīn, kəni okotərəkin rəhalah kəntri, kəni narmənigiən otearis mikə. Kəni təhmen=pən əmə, e lahuənu kəti, nəmə nətəmimi lan kautəhapu ilah mīn, kəni okotərəkin aġin lahuənu u. ¹⁸ ?Kəni nəmə nətəmimi rəha Setən kautəhapu ilah mīn, kəni otəhro lanu e rəhan narmənigiən otatig? İətəni lanu mətəu-inu nəutəni lanu məmə iətəhgi pətigəm narmin tərəh mīn e nəsanəniən rəha Pielsepul. ¹⁹ ?Kəni nəmə iəu, iətəhgi pətigəm narmin tərəh mīn e nəsanəniən rəha Pielsepul, kəni itəmah nəutəni məmə rəhatəmah mīn nətəmimi kəutəhgi pətigəm narmin tərəh mīn e nəsanəniən rəha Pielsepul. Təmə tol lanəha, ilah okotakil rəhatəmah mīn nəghatien məmə in neiuəien. ²⁰ Mətəu nəmə iəu iətəhgi pətigəm narmin tərəh mīn e nətəmimi e nəsanəniən rəha Uhgīn, kəni tətəgətun məmə Narmənigiən Rəha Uhgīn tinuəvnə rəkis o təmah.

²¹ “Nian iətəmi rəhan nəsanəniən tepət tətəmki natimnati rəha nəluəginien, in otətəhtul maru mətəsal vi o rəhan nimə, in ko rəhan natimnati kəutəməhli vi əmə. ²² Mətəu nian iətəpisin kəti mīn iətəm rəhan nəsanəniən tapirəkis in, in otuva muəluəgin mətian-mətian tehpuhu in, kəni mos rəkis rəfin rəhan natimnati rəha nəluəginien iətəm təmələhu=pən rəhan nətəligiən lan, kəni in otəuəri natimnati rəfin rəha suah kəha kəm rəhan mīn nətəmimi.

²³ “İətəmi u in təsuərisigiən lak, in rəhak tikimīr. Kəni iətəmi u in təsoriarunien sipsip mīn, in tatol

ilah kəutagim atiti.”

²⁴ Kəni təməni əskasik məmə, “Nian narmin tərəh tatiet e suah kəti, kəni in tuvən mətən əpəha ikin kikə-kikə ikin, ikin nəhu tikə lan mətəsal ikin otəmeig ikin, mətəu təsəruhian. Kəni in otəni məmə, ‘Pəh iəkitalig=pən e rəhak nimə u iəmsipən ikin aupən.’ ²⁵ Kəni nian in təmitəlig=pa, meh rəhan nimə kəmafəl təpiə vivi, kəni natimnati rəfin kəutəməhl-məhli vi əmə. ²⁶ Kəni in otuvən mit min narmin tərəh səpin min məhuva u kotərəh pik motapirəkis in. Kəni okəhuvən min imə motatig e nəmiəgəhian rəha suah u. Kəni suah u, aupən rəhan nəmiəgəhian tərəh, mətəu rəueiu tinərəh pik agin.”

²⁷ Nian Iesu təməni nəghatian əha, pətauəhli kəti tagət əfəməh məmə, “Uhgın tətətuati pəhrian e rəhan nəuvirian kəm pətan u iətəm təmemək lam, kəni məfinə nah kəm ik.”

²⁸ Kəni Iesu təni məmə, “Nipəhrianian, mətəu Uhgın otətuati e rəhan nəuvirian kəm nətəmimi min u kəutətəu rəhan nəghatian tapirəkis agin, kəni mautol.”

Nəmtətian rəha Jonə

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ Kəni nian nətəmimi kəməhuva məmə okotətəu nəghatian rəha Iesu, kəməhuva tepət nəuvetin min, kəni Iesu təni məmə, “Itəmah nətəmi rəueiu mine, itəmah nol təfagə tərəh agin min. Itəmah nəkotolkeikei məmə nəkoteh nati apispis u nəmtətian kəti. Mətəu Uhgın ko təsəfinəian nəmtətian kəti kəm təmah tol lanu. Mətəu Uhgın otəfinə əmə nəmtətian kətiəh kəm təmah, inəha

nəmtətəiən rəha iəni Jonə. ³⁰ Təhmen əmə e Jonə mə in nəmtətəiən kəti tatuvən o nətəm Ninivə u aupən, kəni tol lanu, iəu Nəti İətəmimi iəu mən nəmtətəiən rəha nətəmimi u rəueiu mine.

³¹ “Kəni e nian əha Uhgın otakil nətəmimi rəfin, kəni kwin rəha nitəni pesi ikin, otəhtul məni pətigəm məmə itəmah nətəm nəkotərah. Otəhrun nəniən lanəha mətəu-inu, in təmiet e nıkalı nitəni əpəha isəu agın, kəni maliuək muva məmə otətəu nəghatıən rəha Kig Solomən u iətəm teinatig pik. Kəni oteruh-to, suah kəti iətəm in ilis agın mapirəkis Kig Solomən tinuva, mətəu itəmah nəstətəligiən.

³² “Kəni nətəm Ninivə okotəhtul e nian Uhgın otakil nətəmimi ərəfin lan, kəni ilah okotəni məmə itəmah nəmotol noliən tərah. Kəni ilah okotəhrun nəniən lanəha mətəu-inu, nian ilah kəmotətəu nəghatıən rəha Jonə, ilah kəmotəuhlin ilah e noliən tərah mən rəhalah. Kəni rəueiu u, suah kəti u ikınu in ilis pik tapirəkis Jonə.”

Nəhagəhagiən rəha lait
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ Kəni İesu təməni məmə, “Ko suah kəti təsasiəpəniən e lait, kəni ko matig məhluaig lan uə təfən e nıpəg nati kəti. Kəpə. Mətəu nian iətəmi tasiəpən e lait, otəkeikei maharu pəri e nıgi rəha lait məmə nətəmimi u kəutəhuva e nıpəg nəuan nimə, kəni ko mauteruh nəhagəhagiən rəha lait kəni kotəhrun neruhiən nati lan.

³⁴ Nəhmtəm təhmen e lait u tətəfən nəhagəhagiən kəm nıpətım. Nian nəhmtəm mil kuəvır, təhmen

11:29 Mat 16:4 **11:31** 1King 10:1-10 **11:32** Jona 3:5-10

11:33 Mak 4:21; Luk 8:16

əmə məmə nīpətīm tərīauəh e nəhagəhagiən. Mətəu nian nəhmtəm mil kuərah, təhmen əmə məmə nīpətīm tərīauəh e nəpīnəpuiən.† 35 Kəni tol lanəha, ik onəkəkeikei mateh vivi məmə rəham nəhagəhagiən in səniən məmə nəpīnəpuiən. 36 Kəni nəmə rəham nəmiəgəhiən tərīauəh vivi e nəhagəhagiən, nəpīnəpuiən otikə agin lam, kəni nəhagəhagiən tasiəgəpīn vivi rəfin rəham nəmiəgəhiən, təhmen=pən əmə e nəhagəhagiən rəha nəuanisiə tətasiəgəpīn ik.”

*Iesu təmagət əskasik
e Farəsi min mine
nəgətun min rəha lou*

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

37 Kəni nian Iesu təməghati rəkis, kəni Farəsi kəti təmuva məni=pən kəm in məmə okian muauən əpəha e rəhan nimə. Kəni Iesu təmaliuək muvən əpəha imə məharəg e nīkali tepil o nauəniən. 38 Kəni Farəsi əpəha təmauit ohni narmin təmiuvig nian təmeruh məmə Iesu təməsəueiuiən nəhlmīn e nəhu uərisig tapanauən.

39 Kəni İərməniig təməni=pən kəm in məmə, “İtəmah u Farəsi min, nəkotəhmen əmə e kap mine pilet iətəm nəutafəl ilah əpəha ihluə əmə, mətəu in əpəha e nīpəgnəualah, kotapin. İtəmah nəkotərīauəh e nəvərəsiən mine nərahīən. 40 ! İtəmah nəutalməli pik! ?Nīkitəmah təhti uə kəpə məmə, Uhgīn iətəm təmol nīpətītəmi, in min təmol

† 11:34 Nīpətin kəti rəha “nəhmtəm mil kuəvīr” təni məmə, ik kəti u nīkim tagiən o nasiruiən e nətəmimi e rəham məni. Kəni nīpətin kəti rəha “nəhmtəm mil kuərah” təni məmə, ik iəumis kəti. Nīpətin kəti min rəha “nəhmtəm mil kuəvīr” təni məmə, rəham nətəligiən kətiəh əmə o Uhgīn.

nīkitēmi? !Ōuəh! ⁴¹ Mətəu onəkotəfən kəm nanrah mīn e nīkitəmah agiən, kəni natimnati rəfin ihluə mine imə okotəhruahru motəuvir.

⁴² “! Mətəu itəmah Farəsi mīn, nərahien asoli otuva o təmah! Itəmah nəutohtəu=pən vivi nīpispisi Lou mīn. Itəmah nəkotəni məmə nautol tait rəhatəmah e nīmali mīnit mine ru mine nəuvein mīn kotol lanəha, u iətəmimi tətəfən e nauəniən. Inu təhruahru e Lou, mətəu itəmah nīnotəpəh nītəu-pəniən suaru əhruahru rəha nakiliən iətəmimi, mine suaru rəha nolkeikeiən Uhgin. Onəkotəkeikei motol nolien təuvir asoli əha, kəni məsotaluiən məmə nəkotol tait rəhatəmah.

⁴³ “Itəmah u Farəsi mīn, nərahien asoli otuva o təmah, mətəu-inu nəkotolkeikei məmə nəkəhuvən məutəharəg aupən e nīmə rəha nuhapumīniən. Kəni e makit, nəkotolkeikei məmə nətəmimi okotəfəri=pinə nəhlmi lah kəm təmah o nīsiaiən itəmah.

⁴⁴ “Itəmah u Farəsi mīn, nərahien asoli otuva o təmah, mətəu-inu itəmah nəkotəhmen e suvət u kotamīkmik, mətəu kəsəhrun əhruahruien məmə in iə, kəni nətəmimi kəutaliuək pikin lan motəruru, məutol rəhalah nəmiəgəhiən tətamīkmik.”‡

⁴⁵ Kəni iəgətun kəti rəha Lou təməni=pən kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Nian nətəni nəghatiən mīn u, kəni tətərəkīn mīn itəmah.”

⁴⁶ Kəni Iesu təni məmə, “! Nəgətun mīn rəha Lou! Nərahien asoli otuva o təmah mətəu-inu, itəmah nəutəlin-pəri nati figəm mīn u tiəkis məmə

‡ **11:44** Lou rəha nətəm Isrel tətəni məmə, nəmə suah kəti otek iətəmi təmimis, kəni in tamīkmik e Lou. Tol lanəha, ilah okotəkeikei motol əpətīn uə nəmtətiən kəti ikin kəmol suvət ikin məmə nətəmimi okəsotaliuək pikiniən lan.

nətəmimi okotos. § Kəni məsotasiruiən nəuветin e nəuanəhlmitəmah məmə onəkotasiru e lah o nosiən natimnati min əha.

⁴⁷ “Nərahien asoli otuva o təmah mətəu-inu itəmah nəutuvləkin nimə təuvir min o suvət rəha iəni min rəha Uhgın aypən, kəni məutəni məmə nəutisiəi ilah. Mətəu nəuteiuə. Tipitəmah min əmə kəmotohamu ilah.* ⁴⁸ Tol lanu, itəmah nəutəni pətigəm məmə itəmah nəutegəhan e natimnati min əha tipitəmah min kəmotol aypən, u kəmotohamu iəni min, kəni itəmah nikitəmah tagiən o noliən rəhalah, kəni ko nautuvləkin suvət min rəhalah.

⁴⁹ “Kəni tol lanəha, Uhgın u iətəm teinatig pik təməni məmə, ‘İəu oiəkahli=pən rəhak iəni min mine aposil min okəhuvən motəghati kəm lah, kəni ilah okotəgəu rəkis ilah motol nərahien kəm nəuvein, kəni motuhamu nəuvein.’ ⁵⁰ Tol lanəha, Uhgın otakil itəmah təhmen məmə itəmah əmə nəmotohamu iəni min rəfin rəhan, kəni in otol nalpinien kəm təmah o nimisiən rəhalah, ilah u kəməutatig e nətuəuinien e niftəni mətəuarus=pa u rəueiu, ⁵¹ iəni min rəfin u kəmotuhamu əpəha e Epil mətəuarus=pən Səkaraea, u iətəm təmimis e Nimə rəha Uhgın e nəlugin e oltə mine nimə.† Kəni nipəhriənien, itəmah u rəueiu mine, Uhgın otol nalpinien kəm təmah.

⁵² “Kəsi, itəmah min u nəgətun min rəha Lou, nərahien asoli otuva o təmah mətəu-inu suaru

§ **11:46** “Nati figəm” u Iesu tətəghati lan, in lou əlkələh min tepət pik rəha nətəm Isrel. * **11:47** Iesu tətəhi Farəsi min mətəu-inu kəutəni məmə kəutisiəi iəni aypən min. Mətəu ilah kəsotolien natimnati min u iəni min kəmautəni. † **11:51** E Nauəuə Rəha Uhgın u e Oltestimin, Epil in iəni aypən agin, kəni Səkaraea, in naunun. Afin-to e Jen 14 mine 2Kron 24:22.

kæti əha ikin iætəm tətəgətun nak Uhgin tolkeikei. Itəmah nəkotəhrun suaru əha, mətəu nəutəhluaig lan məmə nətəmimi kotəruru. Itəmah nəsotəgətun-pəniən, kəni məutəsisig e nətəmimi məmə ilah mīn kotəruru nitəu-pəniən.”

⁵³ Nian Iesu tēmiet e nimə əha mīnətəliuək mīnatuvən, kəni nəgətun mīn rəha Lou mīne Fərəsi mīn, niəməha təmol ilah. Təmətəuəin əha ikin əha, ilah kəməhuva məmə tikimīr mīn rəhan. Kəni ilah kəmətərakipən e nəghatiən əskasik tepət kəm in ⁵⁴ məmə okoteruh-to nəniən kəti rəhan u iætəm təsəhmenien.

12

*Nəghatiən mīn
rəha nem əskasikiən
(Mat 10:19-20,26-33; 12:32)*

¹ Kəni e nian əha, nətəmimi tepət kəməhuva kətiəh, ko kafin kəruru. Mətəu nətəmimi tīnepət pik, kəni məutəhgi-əhgi rəkis ilah mīn. Kəni ko Iesu tətəuəin mətəghati kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “Itəmah, onəutətəu itəmah o is rəha Fərəsi mīn, is u in noliən rəhalah u rəhalah nəniən təuvir, mətəu nīkilah tamīkmik. ² Natimnati u iætəmimi tatol oneuən, Uhgin otəpanəfətigəm, tagəhag ikin. Kəni natimnati iætəm iætəmimi tətəhluaig lan, kəni Uhgin otəpanəfətigəm, nətəmimi okoteruh. ³ Natimnati u nautəni e napinəpuien, nətəmimi okotətəu e nərəuiə asoli. Kəni natimnati u nautəni oneuən e nīpəgnəua nimə, nətəmimi kəpanotəni pətigəm əpə ihluə, nətəmimi rəfin okotətəu.

⁴ “Rəhak mīn nətəmimi, iəkəni kəm təmah məmə, nəsotəginien e nətəmimi u kotəhrun nuhamuiən

nīpətītəmah, mətəu uərisig, ko kəsotol mīnīən nati kəti tərəh e təmah. ⁵ Mətəu iəkəni pətīgəm kəm təmah iətəmi u təhruahru məmə onəkotəgin lan. Onəkotəkeikei motəgin e Uhgīn, mətəu-inu nian in otohamu suah kəti, in təhrun nərəkī-pəniən in e nīgəm asoli. Əuəh, nīpəhriənīən, iəkəni kəm təmah məmə onəkotəkeikei motəgin e Uhgīn. ⁶ Məniğ əlkələh uəha kotəhmen e kəuviəguvehli u kos nəhmti lah məni əkəku əmə, mətəu Uhgīn təsaluiən aɡin e kəti. ⁷ Sotəɡiniən, mətəu-inu Uhgīn tolkeikei itəmah tapirəkis məniğ mīn tepət. Nīpəhriənīən, Uhgīn təmafin məhrun vivi nəuanutəmah rəfin.

⁸ “Iəkəni kəm təmah məmə, nəmə iətəmi tətəni pətīgəm e nəhmti nətəmimi məmə in rəhak kəti, kəni iəu Nəti Iətəmimi, iəu mīn iəkəni pətīgəm e nəhmti nagelo mīn rəha Uhgīn məmə in rəhak iətəmimi. ⁹ Mətəu nəmə iətəmi tətəni pətīgəm e nəhmti nətəmimi məmə in səniəmə məmə iətəmimi kəti rəhak, kəni iəu iəkəni pətīgəm e nəhmti nagelo mīn məmə suah u in səniəmə iətəmimi kəti rəhak. ¹⁰ Kəni iətəmimi tətəni nəghatiən tərəh e Nəti Iətəmimi, Uhgīn otafəl rəkis rəhan təfagə tərəh. Mətəu iətəmimi tətəghati rah e Narmīn Rəha Uhgīn, ko Uhgīn təsafəl rəkisiən rəhan təfagə tərəh.*

¹¹ “Kəni nian kotiivi pətīgəm itəmah e nimə rəha nuhapuminiən, mīne e nəhmti iərməniğ mīn, mīne nətəmi asoli mīn məmə okotiivi pətīgəm itəmah məutakil rəhatəmah nəghatiən, kəni nīkitəmah otəsəhti pīkiən məmə onəkotəhro lanu motuhalpīn rəhalah nəghatiən, ¹² mətəu-inu e

12:7 Luk 12:24; Uək 27:34 * **12:10** Afīn-to futnot mīn əpəha Mat 12:32 mīne Mak 3:29. **12:11** Mak 13:11; Luk 21:12-15

nian əhruahru əha, Narmın Rəha Uhgın otəgətun itəmah e nəghatiən nak onəkotəghati lan kəni motəni kəm lah.”

Nəghatiən əuhlin

e iətəmi u rəhan nautə tepət mətəu rəhn-kapə tikə

¹³ Kəni nətəmi mın əha kəti təməni=pən kəm Iesu məmə, “İəgətun. Rəhak tatə tinimis rəkis. Pale, əni=pən kəm piak məmə otəuəri natimnati rəha tatə rəhatımlau məmə təfa rəhak nəuvein, u iətəm tatə təmələhu məmə rəhak.” ¹⁴ Mətəu Iesu təməni kəm in məmə, “İəu kəti, iəu iəkikə e nətəligiən u rəhatəlau o nəuəriən rəhatəlau natimnati.” ¹⁵ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Onəutətəu vivi itəmah. Onəkotəsisig vivi e təmah məmə nəsolian məmə itəmah navərəs mın, mətəu nəukəti nəmiəgəhiən təsisipəniən e nautə tepət.”

¹⁶ Kəni təməni nəghatiən əuhlin u məmə, “Suah kəti, rəhan nautə tepət, kəni rəhan nasumiən təuvir pik. ¹⁷ Kəni məni=pən aru kəm in məmə, ‘? Kəsi, oiəkəhro əha rəueiu, mətəu-inu rəhak nimə mın kınotəpəh nəhmeniən məmə iəkəfən nauəniən nəgək mın ikin?’

¹⁸ “Kəni in təməni məmə, ‘Təuvir məmə iəkəkol lanu lan. İəkəmki rəkis nimə mın u, kəni mol nimə asoli mın nəuvein iətəm iahgin mın nəuətın. Kəni məlin=pən nəgək nauəniən, mine nautə mın rəhak ikin. ¹⁹ Kəni iəkəhrun nəniən aru kəm iəu məmə, rəhak natimnati tepət pəhriən təhmen o nu tepət. Kəni rəueiu əha iəkəmeig, mətəuən, mətəmnim, kəni mətətəu nəgiənən təuvir əmə lanu rəha nian rəfin.’

20 “Mətəu Uhgīn təmāni=pən kəm in məmā, ‘! Ik ialməli! İəu iəməfinə nəmiəgəhiən u kəm ik, mətəu rəueiu əmə u lapin, iəkos rəkis, nəkimis. ? Kəni okəhro e natimnati min u rəham ik nəmoriarun=pa tepət pik, kəni pəh otarmənig e natimnati min əha?’ ”

21 Kəni İesu təmāni məmā, “Uhgīn otol əmə lanəha kəm nətəmimi u kəutoriarun nautə min tepət məmā rəhalah, kəni nikin təsəhti pikien noliən təuvir min u Uhgīn tolkeikei.”

*Nəsotətəlig pikien
e natimnati rəha nīpətītəmi
(Mat 6:19-21,25-34)*

22 Kəni İesu təmāni kəm rəhan min nətəmimi məmā, “Mətəu-inu noliən əha, iətəni kəm təmah məmā, nəsotətəlig pikien e natimnati rəha nəmiəgəhiən rəhatəmah məmā onəkotun nak, kəni məsotətəlig pikien e natimnati rəha nīpətītəmah məmā onəkəhuvən e nak. 23 Nəsotətəlig pikien mətəu-inu nəmiəgəhiən rəhatəmah tapirəkis nauəniən, kəni nīpətītəmah tapirəkis napən min rəha nuvəniən lan. 24 Oteruh-to mənig min, ilah kəsotasumien, kəni məsotəuləkien, kəni rəhalah nimə rəha nauəniən tikə, mətəu Uhgīn in tətaugin ilah. !Mətəu Uhgīn tolkeikei pik itəmah tapirəkis mənig min!

25 “? Nīkitəmah təhti məmā rəhatəmah nətəlig pikien təhrun noliən rəhatəmah nəmiəgəhiən təfəməh? ! Kəpə! Noliən rəha nətəlig pikien təsəfinəniən əuə kətiəh min e nəmiəgəhiən rəhatəmah. 26 ?Mətəu nəmə itəmah nəsotəhruniən noliən nati əkəku kəti tol lanəha, kəni təhro

nəutətəlig pik e natimnati pisin pisin min e nemiəgəhiən rəhatəmah?

27 “Nikitəmah təhti-to noliən rəha nəuginigi min u kəutəugin. Ilah kəsotoliən nati kəti, məsotəhliən rəhalah napən. Mətəu iəkəni kəm təmah məmə aupən, Kig Solomən, in iətəmimi rəhan nautə tepət, kəni rəhan napən iətəm tatuvən lan, ilah kotəuvir motapirəkis. Mətəu nəugi niggi əpnəpin min kotəuvir tapirəkis agin rəhan napən. 28 Nəuginigi min əha kəutəhtul o nian kətiəh əmə, kəni olauig, kuan e nigəm, mətəu Uhgın in tatol ilah kotəuvir pik. ?Kəni nikitəmah təhti məmə in otəfinə napən kəm təmah uə kəpə? !Əuəh! Rəhak nətəmimi, rəhatəmah nəhatətəiən təkəku agin.

29 “Təsəuviriən məmə nikitəmah təhti pik natimnati o nemiəgəhiən rəhatəmah, kəni nian rəfin nəutəsal e nauəniən nigtməmah mine nəmnimiən nimtəmah. 30 Nikitəmah təsəhti pikien natimnati min əha, mətəu-inu nətəm kəsotəhatətəiən e Uhgın, ilah kəutəsal e natimnati min əha. Rəhatəmah Tatə in təhrun natimnati iətəm nəkotəkeikei motos o nemiəgəhiən rəhatəmah. 31 Mətəu onəkotətəlig pik əmə e natimnati rəha Narməniğiən Rəha Uhgın motol təhtul aupən e nemiəgəhiən rəhatəmah, kəni in otəfinə min kəm təmah natimnati min rəha nemiəgəhiən u ikinu e nəhue niftəni.

32 “Nəsotəğiniən, itəmah rəhak min sipsip itəmah təkəku əmə, mətəu-inu Tatə rəhatəmah nikin tətəgiən pik o təmah məmə onəkotətig ahgəl rəhan narməniğiən, kəni in oteh vivi itəmah, kəni onəkotərməniğ itəmah min. 33 Onəkotəfətiğəm rəhatəmah natimnati nətəmimi kotos nəhmtin, kəni motəfən məni kəm nanrah min. Nian nəkotol

təuvir lanu, in təhmen məmə ikin nautə rəhatəmah otətəmähli ikin ko təsərahian nian kəti, kəni itəmah onəkotələhu pən rəhatəmah natimnati iətəm təuvir əpəha e negəu e neai iətəm ko təsikəian. Kəni ikin əha, ko nakləh min kəsotərəkinian, kəni ko uyni min kəsotərəkinian natimnati min əha. ³⁴ Iətəni lanu mətəu-inu, ikin pəhruvən rəhatəmah natimnati təuvir min kəutəmähli ikin, kəni nikitəmah otəkeikei məhti-əhti natimnati min əha ikin əha.”

Nətəmimi rəha Iesu okotəkeikei mautol əpenə rəhan nuvaiən

³⁵ Kəni Iesu təməni məmə, “Nian min ərəfin, onəutəhtul maru, təhmen e iətəmi təfən napən rəha uək, meargin rəhan kətəuti, kəni masiəpən e rəhan nəuanisias nian rəfin. ³⁶ Onəkotəkeikei motəhmen e noluək min rəha iərmənig kəti təmsipən e lafet kəti rəha marit kəti. Kəni nian in təmuva məhti-əhti doə, kəni əmeiko, ilah koterəh e doə məmə otuvən imə. ³⁷ Noluək min u kəutair məutəhtul maru nian iərmənig tətuvə, ilah kəmotəh kəni motos nəuviriən rəha iərmənig. Nipəhriənian u iəkəni kəm təmah məmə, in otuvən e napən rəha uək, kəni mauin e lah məmə okəhuva motəharəg, kəni in oteh vivi ilah kəni maugin ilah. ³⁸ Kəni nəmə iərmənig otətuvə lapin e napinəpuian, uə e nian mənig nətəkakə lan, mətəu noluək min kəutair mautol əpenə əmə, kəni in otol təuvir agin kəm lah. ³⁹ Kəni itəmah nəkotəkeikei motəhrun məmə, nəmə suah kəti təhrun nian əhruahru iətəm iakləh otuva e rəhan nimə məmə otakləh, kəni ko in təsapiliən, in otətəhtul maru mateh vivi rəhan

nimə məmə iakləh otəsuvaiən imə. ⁴⁰ Kəni itəmah, nian rəfin nəkotəkeikei məutəhtul maru mətəu-inu iəu Nəti İətəmimi iəkuva mən e nian iətəm itəmah nətotəhruniən.”

⁴¹ Kəni Pitə təməni=pən kəm in məmə, “İərmənig. ?Nəghatiən əuhlin u nətəni rəhatimah əmə, uə rəha nətəmimi ərəfin?”

⁴² Kəni İərmənig təni məmə, “?Pəh u in ioluək kəni meinatig mən matol rəhan uək e nian mən rəfin e nolian iətəm təuvir? ?Kəni iərmənig kəti otəfəri pəh otuva iətəmi asoli rəha noluək mən e nimə rəhan məmə in təuəri nauəniən nig noluək mən rəfin e nian əhruahru rəhan? ⁴³ Kəni nian iərmənig rəha suah kəha titəlig=pa, kəni meruh məmə in tatol vivi rəhan uək, kəni in otol təuvir kəm ioluək əha. ⁴⁴ Nipəhriəniən iəkəni kəm təmah məmə, iərmənig in otəfəri ioluək əha tuva mol iətəmi asoli lan məmə in otərmənig e natimnati rəfin rəhan. ⁴⁵ ?Mətəu nəmə ioluək u nikin təhti məmə, ‘Rəhak iətəmi asoli təsuvaiən nuvəh. Ko təsuva uəhaiən.’ Kəni ioluək əha tinətuəuin minatoə noluək mən nipətan mine nəman, kəni muvən mətauən mətəmnim mətapis. ?Kəni iərmənig otol nak? ⁴⁶ İərmənig rəha suah u otitəlig=pa ohni e nian kəti iətəm in təsəhruniən kəni məsəhtul maruiən ohni. Kəni iərmənig otəfən nalpinian asoli kəm in, kəni in otəfən in tuvən matig ilah nətəmi mən u kəsotolian rəhan nəghatiən.

⁴⁷ “İoluək əha iətəm tinəhrun rəkis nəghatiən rəha iərmənig rəhan, mətəu in təsəhtul maruiən məmə otol uək mən əha, kəni okoh in tətəu

nahməiən. ⁴⁸ Mətəu ioluək iətəm in təsəhruniən nəghatiən mīn rəha iərməniġ, kəni in matol natimnati iətəm in təsəhruahruian iətəm in otəkeikei mos nalpiniən ohni, kəni okoh mətig ioluək u. Iətəmimi u Uhg'in tətəfən natimnati tepət kəm in, in otəkeikei mol natimnati tepət. Kəni iətəmimi u kətələhu=pən natimnati tepət e nəhlmīn, okətapuəh e natimnati tepət ohni.”

Iesu tatol nətəmimi kətuəri ilah mīn

⁴⁹ Kəni Iesu təməni məmə, “Iəmuva məmə iəkəhlman e niġəm e nəhue niftəni, kəni nəmə rəueiu əha niġəm əha tinatuəu rəkis, kəni nikik tagiən. ⁵⁰ Nian əskasik kəti otuva e rəhak nəmiəgəhiən, təhmen e nolian bəptais kəti, kəni nikik tətəhmə lan mətəuarus otol naunūn. ⁵¹ ? Nikitəmah təhti məmə iəmuva u məmə iəkələhu nəməlinuiən e nəhue niftəni? !Kəpə! Iəməsuvaian məmə iəkələhu nəməlinuiən, mətəu iəmuva məmə iəkol nətəmimi kotaiu atiti. ⁵² Kəni rəueiu əha, nəmə nətəmimi faif e lahuənu kəti, kəni okotəuəri ilah mīn, kisil oklahi keiu, kəni keiu okuahi kisil. ⁵³ Tatə mine nətīn iərman okətuərah o lau mīn. Kəni mamə mine nətīn pətan, okətuərah o lau mīn. Kəni pətan mine uhun, okətuərah o lau mīn.”

*Nətəmimi okotəkeikei motəhrun nəmtətiən mīn
(Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Kəni in təməghati mīn kəm nimənin nətəmimi mətəni məmə, “Nian nəkotəruh nimali nəpuə mīn okotəri, kəni nəkotəni uəhai əmə məmə otəfuv, kəni otol pəhriən. ⁵⁵ Kəni nian nəkotəruh

n̄uig notəsuvəhiən tol naugin,† nəkotəni məmə okəpiapei, kəni otol pəhriən. ⁵⁶!Ei! !Itəmah nəfaki eiuə m̄in! Itəmah nəkotəni məmə nəkotəhrun pik natimnati m̄in, kəni motəhrun nehian niftəni mine neai, kəni nəkotəhrun məmə nian otuva lanəha, kəni otol pəhriən lanəha. ?Mətəu təhro nəsotəhruniən n̄ipəti nəmtətian m̄in iətəm nauteruh əha rəueiu?

⁵⁷“?Təhro nəsotitəpəniən suaru iətəm təhruahru məmə onəkotohtəu=pən? ⁵⁸Nian suah kəti otələs ik nəkian e kot, kəni e nian natualiuək e suaru, kəni təuvir məmə nəkaupən məghati kəm in muəni-vivi rəhatəlau nərəhiən. Nəmə nəsuolien, kəni otələs ik mian e kot, kəni iətəmi asoli rəha kot otegəhan=pən lam e nəhlmi polis, kəni otələs ik muvən masisig lam e kaləpus. ⁵⁹Iətəni kəm ik məmə, nəmə tol lanəha, ko nəsietian e kaləpus mətəuarus nəkəkeikei mətəou e məni rəfin agin o nalpinian rəham.”

13

Nətəmimi okotəkeikei motəuhlin ilah e rəhalah nolien tərāh m̄in

¹ Kəni e nian əha, nətəmimi nəuvein kəməhuva motəni=pən kəm Iesu məmə nətəm Kaləli nəuvein kautoh natimiəgəh m̄in məmə okotol sakrifais lan kəm Uhḡin, əmeiko, soldiə m̄in rəha kəpmən u Pailət kəməhuva motohamu ilah, kəni nira natimiəgəh m̄in mine nira nətəmimi m̄in kəmotaiu

† **12:55** Nəghatian Kris əhruahru tətəni məmə, “Nian nəkotətəu nimətagi iətəm tatsipesi,” mətəu-inu əpəha Isrel, nəpiapeian tətuarisig e nimətagi iətəm tatsipesi. **12:59** Mat 5:25-26

motol əmə kətiəh.* ² Kəni Iesu təməni=pən məmə, “?Təhro? ?Nikitəmah təhti məmə nərahian əskasik rəha nətəm Kaləli əha məmə inkonu ilah kotərah pik tapirəkis ərəfin nətəm Kaləli? ³ !Kəpə! İətəni kəm təmah məmə təsoliən lanəha. Mətəu okəmə itəmah mīn nəsotəuhliniən itəmah e noliən tərəh mīn rəhatəmah, kəni itəmah mīn onəkohmīs. ⁴ ? Kəni təhro e nətəm Sailoam eitīn əpə nimə əfəməh təməmei məharəg-ərain ilah kohmīs? ? Nikitəmah təhti məmə nəmiəgəhian rəhalah tərəh tapirəkis nətəmimi rəfin əpəha Jerusiləm? ⁵ !Kəpə! İətəni kəm təmah məmə təsoliən lanəha. Mətəu nəmə itəmah nəsotəuhliniən itəmah e noliən tərəh rəhatəmah, kəni itəmah mīn onəkohmīs.”

⁶ Kəni təməni nəghatiən əuhlin u məmə, “İətəmimi kəti təmərfēi niği kəti e nasumiən rəhan, nərgin u fik. Kəni nian nu mīn nəuvein təmuva minuvən rəkis, kəni suah u təmuvən nian tepət mətəsəl e nəuan niği u, mətəu-inu təsəuəiən. ⁷ Kəni in təməni=pən kəm suah u tateh nasumiən məmə, ‘Eruh-to. İəmuva mətəsəl e nəuan niği minos nu kisil, mətəu iəseruhiən nəuan niği kəti mine. Əuahli rəkis. Təsəuviriən məmə təhtul pəsīg e niftəni rəha nasumiən.’ ⁸ Kəni suah u iətəm tateh nasumiən təni=pən kəm in məmə, ‘İətəmi asoli, upəh-to pəh tos mīn nu kətiəh. Kəni iəkəl niftəni mītəlau e nəukətin, kəni masiru lan məmki=pən niftəni təuvir. ⁹ Kəni nəmə təuə e nu əha ikin, kəni ko təuvir. Mətəu nəmə kəpə, ik nəkəhrun nətei rəkisiən.’”

* **13:1** Nətəm Isrel kəmotauit o nimisiən rəha nətəmimi mīn əha mətəu-inu ilah kəutatig e Nimə Rəha Uhgīn u tasim, kəni mautol nati Lou tətəni. **13:2** Jon 9:2 **13:7** Luk 3:9 **13:8** 2Pitə 3:9,15

*Iesu tæmol vi
pætan kæti e Sapæt*

¹⁰ Kæni e Sapæt kæti, Iesu tæmætægætun nætæmimi æpæha e nimæ ræha nuhapuminiæn. ¹¹ Kæni pætan kæti æha ikin narmin tærah tætatiḡ lan e nu eitín, kæni tatol mæmæ næmtahn tatekæu e nian ræfin, kæni mæsæhtul æhruahruiaæn. ¹² Kæni Iesu tæmeruh in, kæni in tæmauín lan mæmæ otuva ohni, kæni tæni=pæn kæm in mæmæ, “Pætan. Iæu iatitís rækis ræham nimisiæn, ko tæsaskælimiæn ik.” ¹³ Kæni Iesu tæmælæhu=pæn næhlmin lan, kæni æmeiko, tæmæhtul æhruahru minæuvir, kæni minatæni-vivi Uhgín.

¹⁴ Mætæu iætæmi asoli ræha nimæ ræha nuhapuminiæn, níkin tæmahmæ mæmæ inko Iesu tæmol vi pætan u e nian ræha Sapæt. Kæni in tæmæni=pæn kæm nætæmimi mæmæ, “Nian sikís ræhatæmah o noliæn uæk lan. Nækotæhrun næhuvaiæn e nian min æha mæmæ in otol vi itæmah lan, mætæu e nian ræha Sapæt, onæsæhuvaiæn lan.”

¹⁵ Kæni Iærmæniḡ tæmæni=pæn kæm in mæmæ, “! Itæmah næfaki eiua min! ?Pæh u ikinu e níkitæmah e nian ræha Sapæt, kæni tæsítisiæn ræhan kau uæ togki u tæmohrain, kæni masiḡ muvæn tæmniḡ næhu? !Kæpæ! Itæmah min nautol lanæha. ¹⁶ Mætæu pætan æha, in næuanilæuis kæti ræha Epraham, u Setæn tæmælis o nu eitín. Kæni tæhruahru æmæ iæu iækækeikei mitís kæni mosmiægæh in e nian ræha Sapæt.” ¹⁷ Kæni næghatiæn ræha Iesu tæmol ræhan tikimír min kæmotaulís. Kæni nætæmimi ræfin, níkilah tagiæn o uæk tæuvir aḡin min iætæm Iesu tatol ilah.

Iesu təməni nəghatian əuhlin keiu e Narməniġian Rəha Uhg̃in

(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kəni Iesu təməni məmə, “?Narməniġian Rəha Uhg̃in in təhmen e nak? Pəh iəkəni nəghatian əuhlin kəti məmə otəgətun itəmah e Narməniġian Rəha Uhg̃in. ¹⁹ Nəua niġi kəti u nikitin natiəkəku aġin u tətəgətun=pən Narməniġian Rəha Uhg̃in.† Kəni suah kəti tərfei e rəhan nasumiən. Kəni nikitin teviə mol iahġin, kəni mənig̃ ilis m̃in kəhuva motol=pən nimaalah e nəhl̃m̃in m̃in.”

²⁰ Kəni təməni m̃in məmə, “? İətəgətun Narməniġian Rəha Uhg̃in məmə in təhmen=pən e nak? ²¹ In təhmen=pən e is nəuan nəuветin iətəm pətan kəti tətalkin flauə e pesin asoli, kəni təhgi flauə rəfin tətasisi matol iahġin.”

Təuə əkəku

(Mat 7:13-14,21-23)

²² Nian Iesu təmətaliuək matuvən Jerusiləm, kəni mətəgətun nətəmimi e nəhruənu asoli m̃in mine lahuənu m̃in. ²³ Kəni suah kəti təmətapuəh ohni məmə, “?İərməniġ, nətəmimi nəuan nəuvein əmə iətəm Uhg̃in otosmiəgəh ilah?”

Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, ²⁴ “İəkəni kəm təmah məmə onəkotəkeikei motalkut pik məmə nəkəhuvən pən e namtiħluə u iətəm natiəkəku tatuvən e negəu e neai, mətəu-inu nətəmimi tepət okotalkut məmə okəhuvən imə, mətəu ko kəsəhuvəniən. ²⁵ Mətəu o nian kəti, iərməniġ rəha nimə əha in otəhtul masisiġ e rəhan

† **13:19** Nəghatian Kris tətəni məmə, “nikiti mastət.” Mastət in niġi kəti u nikitin in natiəkəku. Tateviə əpəha Isrel, mətəu tikə əpəha Nitəni.

doə. Kəni itəmah u nə səhuvaiən əha imə e nīkulu iətəm natiəkəku, onəkəutəhtul ihluə məutəhti-əhti nīkulu məutəni məmə, 'Pələ, İərməniğ. !Erəh e doə o tımah!' Mətəu in otəni məmə, 'İəkəruru ağın itəmah.' ²⁶ Kəni itəmah onəkotəni məmə, 'İərməniğ, kitah kəmotauən pəti, kəni ik nəməgətun itimah əpəha imatimah ikin.' ²⁷ Mətəu in otəni=pinə məmə, 'İəu iətəni kəm təmah məmə iəkəruru ağın itəmah. Itəmah rəfin nətəm nəkotərah ağın. ! Əhuvən əpəha isəu ohniəu!'

²⁸ "E nian əha itəmah onəkoteruh Epraham, mine Aisək, mine Jekəp, mine iəni aupən min kəutatig e negəu e neai iətəm Uhgın tətərməniğ lan, mətəu itəmah onəutəhtul ihluə kəni okəraki pətigəm e təmah, kəni onəkotasək, mautigət-ərain nəhluvətəmah, məutətəu tərəh. ²⁹ Kəni nətəmimi okotsipən e nīkalin min rəfin rəha nəhue niftəni, məmə okəhuvən motəharəg motauən e negəu e neai iətəm Uhgın tətərməniğ lan. ³⁰ Kəni təuvir məmə nəkotəhrun məmə, nətəmimi nəuvein iətəm kautəhuərisig okəhuva motəhtul aupən. Kəni nətəmimi nəuvein u kəutaupən, ilah okəpanəhuərisig."‡

*Herot təmolkeikei məmə
in otuhamu İesu
(Mat 23:37-39)*

13:25 Mat 25:10-12 **13:27** Sam 6:8 **13:28** Mat 8:11-12
13:29 Sam 107:3 **13:30** Luk 14:9; Mak 9:35; 1Kor 4:9; Mat 20:8 ‡ **13:30** Nətəm İsrəl, nīkilah təhti məmə ilah kəutəhtul aupən e nətəmimi ərəfin. Kəni nīkilah təhti məmə Nanihluə min kotərah əmə. Mətəu İesu təni məmə nətəmimi tepət rəha İsrəl okəsəhuvənien e negəu e neai, kəni Nanihluə min tepət, ilah okəhuvən e negəu e neai.

³¹ Kəni e nian əha, Farəsi mīn nəuvein kəməhuva motəni=pən kəm Iesu məmə, “Təuvir məmə onəkiet uəhai əmə u ikinu matuvən, mətəu-inu Herot Antipas tolkeikei məmə otuhamu ik.”

³² Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Herot Antipas in iol ekəu-ekəu, təhmen e kuri rarpin. Əhuvən motəni=pən kəm in məmə iəu iətəni məmə, ‘Eh-to. Nian əkuəkir əmə əha ikin tətətig iətəm iəu iəkəhgi pətigəm narmīn tərəh mīn e nətəmimi, kəni matol vivi nīmisiən rəha nətəmimi, kəni uərisig e nian kisil lan, kəni iəkol naunun e rəhak uək.’

³³ “Nati əpnapin Herot təməni lanəha, mətəu iəu iəkəkeikei mətətəu=pən rəhak suaru matuvən u rəueiu, mīne olauig, mīne oniəh muvən miet pən Jerusiləm. Ikin əha əhruahru iətəm okotəkeikei kisiai iəni mīn ikin. Mətəu Jerusiləm əmə, kətuhamu iəni mīn rəha Uhgīn ikin.

³⁴ “!Əui kəsi, nətəm Jerusiləm, nətəm Jerusiləm! Itəmah nəutohamu iəni mīn rəha Uhgīn, kəni nətəmimi nətəm Uhgīn təmahli=pa kəm təmah, nəutahtımu ilah e kəpiel apin, inəha nətəmimi u rəha Uhgīn nətəm kautos nəghatiən rəhan. Nian tərət iətigaru əfəməh e nəhlmək məmə iəkos vivi itəmah, təhmen=pən e mənig iətəm tatuu nenətin mīn e nikəuvkəuvin, mətəu nikitəmah təsagiənən, kəni mətəpəh iəu. ³⁵ Otafu-to. Uhgīn tınəpəh itəmah, rəhatəmah nımə nərahien otələs, kəni nati tikə ikin. Kəni iəkəni kəm təmah məmə, nati əha in nıpəhriənən mətəu-inu onəsoteruh mīniən iəu mətəuarus nəkotəni məmə, ‘!İərmənig Uhgīn tətətig ilau suah u iətəm tətəva e nərgin.’ ”

14

Iesu tæmuvæn apaha ima Faræsi kæti ikin

¹ E nian e Sapæt kæti, Iesu tæmuvæn e nimæ ræha iætæmi asoli kæti ræha Faræsi min mæmæ otæuæn, kæni nætæmimi kæmauteruh vivi in mæmæ otol-to nak. ² Kæni inæha Iesu tæmætæharæg ikin, suah kæti tatimis e nimisiæn u nipætïn tætasisi, in tætæharæg iuækir æmæ ohni. ³ Kæni Iesu tæmætæpuæh o nægætun min ræha Lou mine Faræsi min mæmæ, “?Tæhro? ?Lou tætegæhan mæmæ suah kæti otol vivi nætæmi kautohmis kotæhrun næmiægæhiæn min e Sapæt, uæ Kæpæ?” ⁴ Mætæu ilah kæsotæniæn nati kæti mine. Kæni Iesu tæmos suah u, mol nipætïn tæuvir min, kæni mahli=pæn tatuvæn.

⁵ Kæni tæmæni=pæn kæm lah mæmæ, “? Næmæ itæmah kæti, ræhan suakæku, uæ ræhan kau otiuvig=pæn pikin e nimil asoli e Sapæt, kæni in otæhro? In otækeikei muvæn mælæs rækis uæhai æmæ. ?Pæh u e tæmah otæsoliæn lanæha?” ⁶ Kæni ræhalah kæti næghatiæn tæmikæ mæmæ okotæni.

⁷ Kæni Iesu tæmeh nætæmimi næuvein iætæm kæmauin e lah o nauæniæn, kæni kæmæhuva imæ kæni motitæpïn ikin min ræha nisiaiæn mæmæ okotæharæg=pæn ikin. Kæni tæmæni=pæn kæm lah mæmæ, ⁸ “Næmæ iætæmi tætauin lam mæmæ onækuva o nauæniæn ræha marit, kæni næsuvæniæn mæharæg pipim ikin tæuvir ikin maupæn. Mæta suah kæti in tepæt mapirækis ik tuva, ⁹ kæni iætæmi asoli ræha nimæ otæni kæm ik mæmæ, ‘Agim. Pæh suah u in otæharæg u ikinu.’ Kæni onakaulis mætæu-inu onækækeikei meiuaiu mæharæg læhtæni agin ikin nisiaiæn tikæ ikin. ¹⁰ Mætæu næmæ suah kæti taun

lam mämə näkuvən mauən e nauəniən kəti, kəni təuvir mämə näkitəpən ikin nisiaiən tikə ikin. Kəni ko, nämə iətəmi asoli rəha nimə tuva, kəni in otəni kəm ik mämə, ‘Rəhak iətəmimi, uvən məharəg əha ilis, ikin təuvir ikin.’ Kəni inu otləfəri nərgəm e nəhmti nətəmi rəfin əha imə. ¹¹ İəkəni lanu mətəu-inu iətəmi tətəfəri aru in mämə otuva iətəmi asoli, Uhgın in otosiahu in. Mətəu iətəmimi tatosiahu aru in, Uhgın otəfəri matol iətəmi asoli lan.”

¹² Kəni İesu təmənı=pən kəm iətəmi asoli rəha nimə u mämə, “Nämə natol nauəniən asoli kəti e nərəuiə uə lapın, təsəuviriən mämə näkauin e ik mın nəuvein, mine piəm mın, mine nimənin mın rəham, mine nətəmi rəhalah nautə tepət u kəutatig təlau lam. Nämə natol lanəha, kəni mətə, ilah mın okotauin lam mämə näkuvən motauən itəmah mın ilah, kəni ilah okotalpın nati nəmöl kəm lah.

¹³ Mətəu nian natol nauəniən kəti, onəkəkeikei mauin e nanrah mın, mine nətəmi nıpətı lah nəuvetin tərəh, mine iəhlkin rah mın, mine nətəmi nəhmtilah tərəh, mämə okəhuva nəkaugin ilah.

¹⁴ Kəni Uhgın in otətuati e rəhan nəuviriən kəm ik, mətəu-inu ko ilah kəsotalpın ağıniən nati nəmöl kəm lah. Mətəu e naunun nian, nian nətəm kotəhruahru okotəmiəgəh mın, Uhgın otətəu ik lan.”

*Nəghatiən əuhlin
e nauəniən asoli
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kəni ilah kəti əha ikin e nauəniən təmətəu nəghatiən əha, kəni təmənı=pən kəm İesu mämə, “Təuvir pik o iətəmimi u otuvən əpəha e negəu

e neai ikin Uhgin tətarmənig lan, kəni mauən e nauəniən asoli rəhan.”

¹⁶ Mətəu Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Nian kəti, suah kəti təmöl nauəniən asoli kəti rəhan, kəni mauin e nətəmimi tepət məmə okəhuva motauən pəti ilah min. ¹⁷ Kəni e nian rəha nauəniən, in təmahlipən rəhan iol əhrui məmə otuvən məni pətigəm kəm nətəmimi u təmauın rəkis e lah. Kəni təmuvən məni=pən kəm lah məmə, ‘Əhuva-tə motauən, inol əpenə-penə rəkis e nauəniən.’ ¹⁸ Mətəu ilah rəfin kəmotəpəh nuvəniən motəni məmə ko kəsuvaiən. Kəti təmaupən məni kəm in məmə, ‘Pəle. Əni=pən-to kəm rəham iətəmi asoli məmə ko iəsuvnəiən mətəu-inu, iəmos əmə nəhmti niftəni kəti, kəni iəkəkeikei muvən meruh.’

¹⁹ “Kəni kəti mın təni məmə, ‘Pəle. Əni=pən kəm rəham iətəmi asoli məmə ko iəsuvnəiən mətəu-inu iəmos əmə nəhmti kau ten rəha niuvien kat, kəni iəkəkeikei muvən meh pıpım rəhalah mın uək.’

²⁰ “Kəni kəti mın təni məmə, ‘Əni=pən kəm rəham iətəmi asoli məmə ko iəsuvnəiən mətəu-inu, kəmit rəhak pətan kəhuva lahuənu u rəueiu.’

²¹ “Kəni iol əhrui təmuva məni=pən kəm rəhan iətəmi asoli. Kəni iətəmi asoli u nıkin təmāhmə pık, kəni təməni=pən kəm rəhan iol əhrui məmə, ‘Uvən uəhai e suaru mıne ikin mın nəuvein e taun meruh nanrah mın, mıne nətəmi nıpəti lah mın tərəh, mıne nətəmi nəhmti lah tərəh, mıne nətəmi nəhllkıləh tərəh, kəni mit ilah məhuva.’

²² “Kəni in təmöl nati rəhan iətəmi asoli təməni, kəni nian in təmıtəlig=pa məni=pən kəm rəhan iətəmi asoli məmə, ‘Iətəmi asoli. İəu inol rəkis natimnati mın iətəm ik nəməni məmə iəköl, mətəu

nauəniən tepət əhanəh əha ikin, kəni nimə təhmen e nətəmimi nəuvein min.’

²³ “Kəni iətəmi asoli təməni kəm ioluək məmə, ‘Kəni ko uvən e suaru, mine ikin min rəfin ihluə e taun, kəni muvən muh nikilah məmə ilah okəhuva imə, məmə nimə u rəhak otəkeikei məri. ²⁴ Mətəu iəkəni kəm ik məmə nətəmi iəmaupən mauin e lah, ko kəsotun askəuvinian nauəniən nəuuetin rəhak.’ ”

Suaru o nitəu-pəniən Iesu

²⁵ Nīmənin nətəmimi tepət kəmautəhuərisig e Iesu e suaru. Kəni nian in təmeirair məni=pən kəm lah məmə, ²⁶ “Nəmə suah kəti tolkeikei məmə otuərisig lak, in otəkeikei mol iəu iəkəhtul aupən e rəhan nəmiəgəhian. In otəkeikei molkeikei pik agin iəu, mapirəkis rəhan tatə mine mamə mine rəhan pətan mine nətin min mine pian min mine nəuvinin min, mine in əhruahru min.* Kəni nəmə təsoliən lanəha, ko in təsəhmenian məmə otuva rəhak iətəmimi. ²⁷ Kəni nəmə iətəmimi kəti təsələsian rəhan nigə kəluau mitəu=pa iəu, ko in təsəhmenian məmə in otuva mol rəhak iətəmimi lan.

²⁸ “Nəmə itəmah kəti tolkeikei məmə tol nimə asoli kəti u təfəməh, in otaupən məharəg meruh rəhan məni rəha natimnati min məmə təhmen uə kəpə. ²⁹ In tatol lanəha mətəu nəmə in təsaupəniən meruh məni ohni, kəni in otətuəuin mətələhu nəukəti† nimə əmə, nəmə təsoliən naunun lan, kəni

* **14:26** Nəghatian Kris əhruahru tətəni məmə, iətəmi tolkeikei məmə otuərisig e Iesu, in otəkeikei məməki e rəhan min. Mətəu nipəti nati u məmə, kitah okotolkeikei kitah min, mətəu okotəkeikei mautolkeikei pik agin Iesu. **14:26** Luk 9:23 † **14:29** Nəghatian u “nəukəti,” tətəghati e kəpiel min iətəm kətaupən kətələhu o nolian nima.

nətəmi rəfin u kəhuva moteruh kəni motaləh lan motəni məmə, ³⁰ ‘Otafu-to. Suah əpəha təmol nīmə kəni məsol rəfiniən.’

³¹ “Kəni nəmə kig kəti, rəhan nətəm kəutəluagin ilah ten-tausin əmə, mətəu tətətəu məmə kig pisin kəti min rəhan nətəm kəutəluagin ilah tuenti-tausin tətəva məmə okuəluagin, ko təsuvən uəhaiən mə otəluagin. In otaupən məharəg mətəlig lan məmə təhrun nehphuiən, uə kəpə. ³² Nəmə təhrun məmə ko təsehphuiən, in otəkeikei mahli=pən nətəmi nəuvein kəhuvən motəh rəhan min tikimīr nian in isəu əhanəh, məmə okotol nəməlinuiən. ³³ Kəni təhmen əmə, nəmə itəmah kəti in təsol əpenə-penəiən məmə otəhlman e natimnati rəhan məmə tuva muərisig lak, ko in təsuvaieən mə rəhak iətəmimi.”

³⁴ Kəni Iesu təmol naunun e nəghatiən rəhan kəm nətəmimi e suaru məmə, “Sol in nati təuvir kəti, mətəu nəmə narfuiən rəhan tikə, ko nati tikə mə ko tol məmə in otəuvir min.‡ ³⁵ Kəni ko kəsoliən nati təuvir kəti lan, kəni nətəmimi okotəraki əmə lan. Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən min u.”

15

Nəghatiən əuhlin e sipsip iətəm təməluēi (Mat 18:10-14)

‡ **14:34** Sol rəha nətəmimi e nian əha, in təmol filəh-filəh e nati pisin pisin u rəhalah nətəhianien tikə. Kəni nian nəuvein, nəmə nəhu tatol filəh-filəh e sol, kəni ko narfuiən tiet. Mətəu sol rəhatah u rəueiu təsoliən lanəha. In tarfu əmə lanko. **14:34** Mat 5:13; Mak 9:50

¹ E nian əha, nətəmimi tepət nətəmi kautos məni rəha takis, mine nətəmimi min tepət u iol təfagə tərəh min, kəməhuva məmə okotətəlig e Iesu.

² Kəni Farəsi min mine nəgətun min rəha Lou kəməutəni nıkalı Iesu o nətəm iol təfagə tərəh min əha, məutəni məmə, “Suah əha, nıkin tagiən əmə məmə nol təfagə tərəh min kəutəhuva ohni, kəni məutəuən pəti.”

³ Kəni əmeiko Iesu təməni nəghatiən əuhlin kəti məmə, ⁴ “Inu nıpəhriəniən, uə kəpə. Nəmə itəmah kəti rəhan sipsip ilah uan-hanrit, kəni kətiəh təluei, kəni tupəh nainti-nain kəutan ikin təpiə ikin məutəuən, kəni muvən məsal e sipsip u təməluei mətəuarus məkeikei meruh. ⁵ Nian in təmeh, kəni in təməfəri mələs, kəni nıkin təmagiən. ⁶ Kəni nian in təmiet=pa lahuənu, in otəkeikei mauin e in min nəuvein, mine nətəmimi min u kəutatig ilah min, kəni məni=pən kəm lah məmə, ‘Əhuva. Pəh kotagiən pəti, mətəu-inu iəmeruh min rəhak sipsip u təməluei.’ ”

⁷ Nian Iesu təməni rəkis nəghatiən əuhlin u, kəni məni=pən kəm lah məmə, “Kəni iəu iəkəni kəm təmah məmə, əpəha e neai otəhmen əmə lanəha. Nəmə iol təfagə tərəh kəti titəlig e rəhan nətəligiən muva o Uhgın, kəni nagiəniən asoli əpəha ilis e negəu e neai o suah u otepət, mapirəkis nagiəniən o nətəmimi nainti-nain u nıkilah təhti məmə kotəhruahru məsotoliən nati kəti tərəh iətəm okotəkeikei mohtəlig e nətəligiən rəhalah

ohni.”*

*Nəghatiən əuhlin
e mənī təmīkə*

⁸ Kəni İesu təmatig məghati mīn məmə, “?Nəmə pətan kəti rəhan mənī ten kəmol e silfə, kəni məruru kətiəh, kəni in otol nak? In otasiə, kəni maiəh məsal vi əha imə mətəuarus meruh. ⁹ Kəni nian in təmeruh mənī əha, in otəuīn e in mīn nəuvein mīne nətəmimi mīn u kəutatig ilah mīn, mənī məmə, ‘Əhuva pəh kotagiən pəti mətəu-inu iəmeruh rəkis rəhak mənī əpələ təmīkə.’ ”

¹⁰ Nian İesu təməni rəkis nəghatiən əuhlin u, kəni mənī=pən kəm lah məmə, “İəu iəkölkeikei məmə iəkəni kəm təmah məmə, təhmen əmə mīn lanəha, nəgiənən asoli e nəhmti nəgəlo mīn əpəha ilis e neai, nian iol təfagə tərəh kəti titəlig e nətəligiən rəhan matuvən o Uhgīn.”

Nəghatiən əuhlin e nəti suah kəti iətəm təməluei

¹¹ Kəni İesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Suah kəti, nətin iərman keiu. ¹² İətəm təkəku lan tənī=pən kəm tīmīlau, ‘Tatə. Əuəri nautə mīn rəham, kəni məfa rəhak u rəueiu.’ Kəni tīmīlau təuəri rəhan natimnati kəni məfən kəm lau.

¹³ “Kəni təsuvəhiən, nətin iətəm təkəku tos rəhan muvən mətuati lan kəni mos mənī lan, kəni miet imalah ikīn muvən e nitəni pisin kəti mīn isəu. Kəni mol rəhan mənī mərəkin-rəkin e nolīən tərəh mīn əmə. ¹⁴ Kəni nian rəhan mənī təmīkə rəfin, nəumis asoli təman e nitəni əha, kəni nəumis tinatus suah u, nigīn nauənīən tinīkə. ¹⁵ Kəni

* **15:7** İesu tətəghati e Farəsi mīn nətəmi kəutohtəu=pən Lou rəha Mosis, kəni ilah kəutəni məmə kotəhruahru, nati əpnəpīn nərahīən tətatig e nīkilah rəfin.

təmuvən matol uək kəm suah kəti əha ikin, kəni suah u təmahli=pən məmə otuvən mətaugin rəhan min nɪpikəh min. Nian in təmətaugin nɪpikəh min əha, ¹⁶ mətəu nəumis natus pik kəni əmeiko in tinatolkeikei məmə otun nauəniən nig pikəh min. Mətəu iətəmi tikə məmə otəfən nati kəm in.

¹⁷ “Kəni əmeiko nətəligiən təuvir kəti tinuva ohni, kəni tətəlig məmə, ‘Kəsi. Rəueiu əha noluək min rəha tatə, niglah nauəniən tepət mapirəkis agin, mətəu iəu əpə iətatig u ikinu, otəsuvəhiən iəkimis e nəumis. ¹⁸ Oiəkəkeikei miet u ikinu mətəlig=pən o rəhak tatə, kəni məni=pən kəm in məmə, ‘Tatə. Iəu iəmol təfagə tərəh e Uhgın mine ik. ¹⁹ Rəueiu əha iəsəhmenien məmə onəkauin lak məmə nətım. Mətəu oliəu məmə ioluək əmə kəti rəham.’ ²⁰ Kəni təməhtul maliuək minatuvən məmə oteh rəhan tatə.

“Mətəu nian təmətuva əhanəh isəu, rəhan tatə təməsal=pən mafu, kəni nikin təmepət ohni, kəni maiu muvən mos nəuegin magiən ohni.

²¹ “Kəni nətın təni=pən kəm in məmə, ‘Tatə. Iəu iəmol təfagə tərəh e Uhgın mine ik. Rəueiu əha iəsəhmenien məmə onəkauin lak məmə nətım.’

²² “Mətəu rəhan tatə taun e rəhan min noluək min məni=pən kəm lah məmə, ‘!Ei! Əhuvən uəhai motos napən u iətəm təuvir mapirəkis məhuva məhuvən=pən lan kəm in, kəni motos ring motəfən e nəhlmin, kəni motos put kəhuva məhuvən=pən e nəhlkin, ²³ kəni motos kau iətəm tasisi-asisi məuvir kəni motoh, pəh kotol pəti nauəniən asoli rəha nətik, ²⁴ mətəu-inu nətik u, in təhmen əmə məmə təmimis rəkis, mətəu rəueiu in tinəmiəgəh min. In

təməluēi, mətəu ineruh mīn.’ Kəni əmeiko ilah kīnautol lafet.

²⁵ “Kəni e nian əha, nətīn iətəm tepət in əpəha e nasumiən. Nian tətətuva mīnuva iuəkīr o lahuənu, kəni mətəu nətəmimi kautol nəpuən, kəni mətətol danis. ²⁶ Kəni taun e ioluək kəti tuva tətəpuəh lan məmə, ‘?Ei, nati nak əha nətəmimi kautol?’ ²⁷ Kəni təməni=pən kəm in məmə, ‘Piam təmuva, kəni rəham tatə təmoh pīlik iətəm tasisi mətəu-inu piam tīnītəlig=pa, kəni in təsanən əmə.’

²⁸ “Kəni nīkin təmāhmə, kəni in təməni məmə, ‘Ko iəsuvəniən imə.’ Mətəu rəhan tatə təmuva ihluə mətəkeikei kəm in məmə otuvən imə. ²⁹ Mətəu təni=pən kəm rəhan tatə məmə, ‘Afu-to. Kəmətəuatig nu tepət rəkis, kəni iatol uək u ikīnu təhmen=pən əmə məmə rəham kəti ioluək, kəni məsəhtīən nəuiam. ? Mətəu təhro, tatə? Nəməsəfaiən nati əkəku kəti kəm iəu təhmen=pən e nəni, məmə iəkol nauəniən lan itīmāh iəu mīn nəuvein. ³⁰ Mətəu nətīm əha iətəm təmərəkīn rəfin rəham mīn natimnati o nətəouiən nīpətan mīn lan rəha suaru, mətəu nian tīnītəlig=pa lahuənu, kəni nəkauit moh pīlik u tasisi-asisi matol lafet lan rəhan.’

³¹ “Mətəu rəhan tatə təni=pən məmə, ‘Nətīk. Nian rəfin kilau mīn ik kətəuatig, kəni natimnati rəfin rəhak in rəham. ³² Mətəu təhruahru əmə məmə okol lafet u motagiən, mətəu-inu piam u təhmen=pən əmə məmə təmīmīs rəkis, mətəu rəueiu in tīnəmiəgəh mīn. In təmīkə, mətəu rəueiu kīnoteh mīn.’ ”

16

Nəghatiən rəha iətəmi asoli iətəm tatol noliən ekəu-ekəu

¹ Kəni Iesu təməni kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, “Suah kəti rəhan nautə tepət, kəni in təmos suah kəti tuva in iətəmi asoli rəha noluək mīn. Kəni rəhan mīn nəuvein noluək mīn kəməhuva motəni=pən nərəhiən rəha iətəmi asoli əha kəm iərmənig, motəni məmə, ‘Ei, suah kəha tətərəkīn rəham natimnati.’ ² Kəni təmauīn e suah kəha məmə tuva təghati kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatiən nak u iətətəu kətəni lam? İəkolkeikei məmə nəkos rəfin nəghatiən mīn rəha uək rəham muva, mətəu rəueiu əha iəkahli pətīgəm ik e uək.’

³ “Kəni iətəmi asoli əha təmuvən nīkin təhti məmə, ‘Kəsi. Rəhak iərmənig təni məmə otəraki lak e rəhak uək əha rəueiu. ?Kəni oiəkəhro əha rəueiu? İəu iəsəhmenien məmə o iəkuvən mətə niftəni o nosiən məni, kəni iəu iəkisiyai neasiəien o məni. ⁴!Əuəh! Rəueiu əha inəhrun nati oiəkol pəh nətəmimi okotol iəu iəkuvən imalah ikin kəni ko motəh vivi iəu nəmə rəhak iərmənig otəraki lak e rəhak uək.’

⁵ “Kəni ko in təmauīn rəfin e nətəmimi nətəmi kəmos məni o iərmənig kəhuva kətiəh kətiəh. Kəni in təməni=pən kəm iətəm təmaupən muva məmə, ‘?İk nəmos nak?’ ⁶ Kəni suah kəha təni məmə, ‘İəmos dirəm rəha oiel rəha nauəhiən ilah uan-hanrit.’* Kəni iətəmimi asoli təməni=pən kəm in məmə, ‘İnu mə nauəuə rəha kauin rəham. Əharəg uəhai, kəni mətəi fifti dirəm əmə e rəham nauəuə.’

⁷ “Kəni ko məni=pən kəm suah kəti mīn məmə, ‘?İk nəmos nak?’ Mətəu in təni məmə, ‘İəmos uan

* **16:6** Dirəm e oiel kətiəh təhmen e tate o fote litə.

tausin pak wit.’ Kəni iətəmi asoli təni məmə, ‘Os nauəuə rəha kauin rəham, kəni mətei=pən əmə eit-hanrit pak wit.’

⁸ “Kəni ko, iərməniḡ rəha iətəmi asoli əha iətəm in təmol tərəh lan, təməni-vivi in o rəhan neiuəiən məmə in oteh vivi aru in.

“Nati u tətəḡtun məmə nətəmimi rəha niftəni, ilah kotəhrun vivi noliən min rəha niftəni nian ilah kəutəḡhati kəm lah min, tapirəkis nətəmimi rəha nəhəḡhəḡiən.†

⁹ “Kəni iətəni kəm təmah məmə, onəkotasiru vivi e nətəmimi e məni rəha niftəni məmə ilah okəhuya rəhatəmah niəli min. Kəni nian məni rəha niftəni u otikə, kəni Uḡin otos itəmah muvən əpəha e negəu e neai iətəm ko təsikəiən.

¹⁰ “Nəmə suah kəti in tətəsal vivi o nati əkəku kəti, kəni in otəhrun nəsalien o nati asoli. Kəni nəmə suah kəti in tatol noliən tərəh e nati əkəku kəti, kəni in otol noliən tərəh e nati asoli. ¹¹ ?Kəni tol lanəha, nəmə itəmah nəsotəsal vivien o məni rəha niftəni u, kəni pəh otegəhan e təmah məmə nəkotos nati iətəm təuvir pəhriən, u natimnati rəha Uḡin? ¹² Kəni nəmə itəmah nəsotəsal vivien e natimnati rəha suah kəti min, kəni niki təmah təsəhtiən məmə okəfinə min kəm təmah məmə rəhatəmah əhruahru natimnati mətəu-inu, kateruh məmə ko nəsotəsal vivien min natimnati min əha.

¹³ “Ko iətəmimi kəti təsuvaian məmə in ioluək rəha iətəmi asoli mil keiu. Nəmə tol lanəha, in otolkeikei kəti matol nəuiən, kəni məməki e kəti

† **16:8** Nipəti nəḡhatien rəha Iesu məmə nətəmimi rəha nəhəḡhəḡiən kəsotolien natimnati iətəm Uḡin in tolkeikei məmə otəhtul aupən e rəhalah nəmiəḡhien. Nikilah təsəhti pikien nətəḡiən rəha Uḡin. **16:10** Luk 19:17-26

kəni məsoliən nəuiən. Kəni ko nəsoliən ioluək rəha Uhgın mine məni e nian kətiəh.”

¹⁴ Farəsi min kotołkeikei pik məni, kəni nian kəmotətəu nəghatiən min u, kəni kəmotaləh əuvsan e Iesu. ¹⁵ Mətəu in təməni kəm lah məmə, “Itəmah nautol noliən min məmə nətəmimi kotəni məmə itəmah nəkotəhruahru. Mətəu Uhgın təhrun nikitəmah məmə nəkotərah. İətəni lanu mətəu-inu nati nak u nətəmimi kəutos məmə in nati aɡin, mətəu e nəhmti Uhgın in nati əpnəpən əmə.”

¹⁶ Kəni in təmətəkeikei mətəni məmə, “Kəmətəni pətigəm Lou mine nəghatiən rəha iəni min rəha Uhgın mətəuarus=pa Jon Bəptais, kəni ko uərisig lan, kətəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Narməniɡiən Rəha Uhgın, kəni nətəmimi rəfin kəutalkut pik məmə okəhuvən motatig lan. ¹⁷ Mətəu kəsəniən məmə uək rəha Lou mine nəsanəniən rəhan, təmol naunun. Nəghatiən rəfin rəhan kəutatig, iətəm tepət min mətəuarus=pən iətəm təkəku aɡin. Lou otətətig mapirəkis neai mine niftəni.

¹⁸ “Kəni təhmen=pən əmə lanəha: nəmə iətəmi kəti tatol tifos mətəpəh rəhan pətan, kəni matit pətan pişin kəti min mətəuatig, in tatol təfəgə tərah. Kəni nəmə iətəmi kəti tatit pətan kəti iətəm rəhan iərman təməpəh kəni ilau mətəuatig, in tatol təfəgə tərah mətəu-inu in tətəkləh e pətan rəha iətəmi pişin kəti.”

Nəghatiən rəha Lasiris mine iətəmi kəti rəhan nautə tepət

¹⁹ Kəni Iesu təməni məmə, “İətəmi kəti rəhan nautə tepət, kəni in tətuvən e napən təuvir kəmoh e al u nəugi naris in nəhmtin tiəkis, kəni nian rəfin in tatun əmə nauəniən təuvir min. ²⁰ Kəni ianrah kəti, nərgin u Lasiris, niməgim təmol rəfin nipətin min. Kəni kəmələs kan əpəha e namtihlua rəha suah u. ²¹ In tolkeikei pik məmə otatun nipispisi nauəniən min u kəutəmei e tepil rəha iətəmi asoli əha. Kəni nati tərah min kəti, kuri min kəutəhuva məutəpah-əpah niməgim min rəhan.

²² “Kəni ianrah əha təmimis, kəni nagelo min kəmos in məhuvən əpəha e nikali Epraham, ima nəuviriən ikin. Kəni iətəmi u rəhan nautə tepət, in min təmimis kəni kitənim. ²³ Kəni in təmuvən əpəha e nigəm asoli, kəni tətətəu naməhiən asoli, kəni nian təməsal-pəri, mafu Epraham əpəha isəu. Kəni Lasiris əpəha e nikalin. ²⁴ Kəni təmauin əfəməh məmə, ‘!Əui, Tatə Epraham! Asiru lak. Əni=pən kəm Lasiris məmə otəfən nəuan nəhlmin e nəhu kəni mos muva mek namik lan məmə otətəpu, mətəu iətətəu nahməiən asoli e nigəm u ikinu rəueiu.’

²⁵ “Mətəu Epraham təni məmə, ‘Nətik, nikim təhti-to rəham nəmiəgəhiən aupən. Ik nəmatos natimnati təuvir min rəham tepət, mətəu Lasiris təmatətəu nahməiən tepət e nipətin. Mətəu rəueiu əha, in tətətəu təuvir u ikinu, kəni ik nətətəu nahməiən tepət e nipətim. ²⁶ Kəni nati kəti min. E nəlugin e tah, nimil asoli tətəuəri itah, ik ko, kəni itimah u. Nəmə itimah kəti tolkeikei məmə otuvnə meh ik, mətəu ko təsuvəniən. Kəni nəmə itimah kəti tolkeikei məmə otuva meh itimah mətəu ko təsuvəiən.’

²⁷ “Kəni iətəm rəhan nautə tepət təməni məmə,

‘Tatə. Əui, kəsi. Ahli=pən Lasiris tuvən e nimə rəha tatə rəhak, ²⁸ mətəu-inu piak faif əha ikin. Təuvir məmə in otuvən məghati mem əskasik ilah məmə okotətəu ilah məmə okəsəhuvaiən u ikinu iətəm iətətəu nahməiən asoli agin ikin,’

²⁹ “Mətəu Epraham təni məmə, ‘Kəpə. Nəghatiən rəha Mosis mine iəni min rəha Uhgın tətətig. Pəh piam min okotətəu nəghatiən min əha.’

³⁰ “Kəni iətəmi rəhan nautə tepət təməni məmə, ‘Kəpə, Tatə Epraham. Təsəhmenien. Mətəu nəmə iətəmi kəti otəmiəgəh min e nimisiən otuvən məghati kəm lah, kəni niphəriənien, ilah okotəuhlin rəhalah nətəligiən kəni motəpəh təfagə tərəh min rəhalah.’

³¹ “Kəni Epraham təni məmə, ‘Nəmə kəsotətəligiən e nəghatiən rəha Mosis mine iəni min rəha Uhgın, kəni nati əpnəpin nəmə iətəmi kəti təmiəgəh pau e nimisiən kəni muvən məghati kəm lah, mətəu ko kəsotəniən niphəriənien lan.’ ”

17

Əutətəu itəmah

(Mat 18:6-7,21-22; Mak 9:42)

¹ Kəni Iesu təməni kəm rəhan min nətəmimi məmə, “Pəhriən, natimnati min u kautiuvi=pən iətəmi tətəmei=pən e təfagə tərəh, okəhuva. ! Mətəu nərahiən asoli o iətəmi əha u tətəfən-əfən kəm nətəmimi, uə in suaru rəha nəfən-əfəniən! ² Mətəu nəmə iətəmi kəti tiuvi=pən rəhak kəti iətəmimi u təhmen e suakəku, məmə otol təfagə tərəh, kəni suah kəha, Uhgın otol nalpiniən asoli kəm in. Kəni nalpiniən əha otəskasik tapirəkis nəmə kətu=pən kəpiel kəti e nentəui, kəni kəraki=pən əpəha itəhi

lokamnīm. ³ Kəni tol lanəha, əutətəu mauteruh vi rəhatəmah nəmiəgəhiən.

“Nəmə piam tatol təfagə tərəh kəm ik, kəni əni=pən rəhan noliən tərəh e nəhmtin, kəni nəmə tətəuhlin rəhan nətəligiən, kəni alu e rəhan noliən tərəh məsosiən tatig e nīkim. ⁴ Kəni nati əpnarın nəmə in tatol təfagə tərəh lam mau səpın e nian kətiəh, kəni muva mau səpın, kəni mənı=pən kəm ik məmə, ‘Kəsi, iəmol təfagə tərəh lam. İatıtəlig e nətəligiən rəhak kəni mətəpəh təfagə tərəh,’ kəni ik onəkəkeikei məsalpiniən malu e rəhan noliən rah mın, kəni məsosiən tatig e nīkim.”*

⁵ Kəni aposil mın kəmotətapuəh o iərməniğ məmə, “Ol rəhatiməh nəhatətəiən təkəsik təhmın.”

⁶ Kəni İərməniğ təməni məmə, “Nati əpnarın nəmə rəhatəmah nəhatətəiən natiəkəku agin pau təhmen e nıpıspısi nıpəkıl, kəni nəkotəhrun nəniən kəm niği u nokin təfəməh məmə, ‘Euvi aru ik, kəni muvən miuvıg=pən itəhi,’ kəni niği u otol nəuiatəmah.†

⁷ “Otəni-to. ? Nəmə iətəmi kəti rəhan ioluək tətəsum, uə in tateh rəhan mın sipsip mın, nian in tuva lahuənu, nikitəmah təhti məmə, iətəmi asoli otəni=pən kəm in məmə, ‘!Ei! Va uəhai məharəg mun nauəniən əha?’ !Kəpə! ⁸ In otəni=pən kəm rəhan ioluək məmə, ‘Uvən mol nəgək nauəniən, kəni ko muvən muvən e rəham

17:3 Mat 18:15 * **17:4** Nıpəti nəghatiən əha təsəniən məmə kitəh okotalu e təfagə tərəh rəha iətəmi kəti mau səpın əmə, mətəu okotəkeikei motalu lanu naunun tikə. † **17:6** E nəghatiən əhruahru rəha İesu, in tətəghati e nıkiti mastət u in natiəkəku agin, mıne niği kəti nəukətın təmeviə agin, nərgin u fik-malperi. **17:6** Mat 17:20; 21:21

napən təuvir, kəni məfa nəgək nauəniən mine nımək nəmnimiən. Nian nəkol rəfin rəham uək, ko nəkəhrun nunian nauəniən kəni mine nəmnimiən.’⁹ ?Kəni nikitəmah təhti məmə iətəmi asoli, in otəni-vivi rəhan ioluək o uək asoli rəhan iətəm in otəkeikei mol? !Kəpə!¹⁰ Kəni itəmah ko, nəkotəhmen əmə e noluək mın rəha Uhgın. Nian nəmotol rəkis natimnati rəfin iətəm Uhgın təməni məmə onəkotəkeikei motol, onəkotəni məmə, ‘Itimah noluək mın əmə. Noliən rəhatəmah təsəhmenian o nəni-viviən. Itimah iəmotol əmə uək u itimah oiəkotəkeikei mautil.’”

Iesu təmol vivi nətəmi ten iətəm leprosi təmol ilah

¹¹ Nian Iesu təmətəliuək matuvən Jerusiləm, in təmətəliuək matuvən=pən e nəlugi nitəni mil u Səmeriə mine Kaləli. ¹² Kəni nian in təmiet=pən lahuənu kəti, nətəmimi ten iətəm nımisiən u leprosi təmol ilah kəməhuva motəhtul isəu nəuvetin, ¹³ kəni motauin lan məmə, “!Iesu, Iətəmi asoli, asiru e timah!”

¹⁴ Kəni nian in təməh ilah, təni məmə, “Onəkəhuvən o pris məmə in oteh nıpətətimah.”‡ Kəni nian ilah kəmautəliuək əhanəh e suaru, kəni motəuvir, nımisiən təmikə.

¹⁵ Kəni ilah kəti təmeruh məmə leprosi rəhan tinikə, kəni in təməlali mıtəlig=pən o Iesu, mətəni əfəməh məmə, “!Iətəni-vivi Uhgın! !Iətəni-vivi

17:13 Lev 13:45-46 ‡ **17:14** Nian nımisiən leprosi təmol suah kəti, Lou tətəni məmə in tamikmik. Nian nımisiən təmikə, in otəkeikei muvən meruh pris kəti məmə in otəni pətigəm kəm nətəmimi rəfin məmə nımisiən təmikə mine namikmikian təmikə. Nian Iesu təməni kəm lah məmə okəhuvən moteruh pris kəti, in təhmen məmə in təməni məmə in otol vivi ilah. **17:14** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4

Uhgin!” ¹⁶ Kəni in təmeiuaiu e nəhłkɨ Iesu mɨsin nəulɨn nɨpənəgin tatek niftəni, kəni mətəni kəm Iesu məmə nɨkin tətəgiən məmə in təmol vivi rəhan nɨmisiən. Kəni suah u in iətəm Səmeriə. ¹⁷ Kəni Iesu təməni məmə, “?Iəmol vivi nətəmi ten kəni mos rəkis rəhalah nɨmisiən, uə kəpə? ?Mətəu nain mɨn, ilah iə? ¹⁸ ?Suah u in iapɨspɨs əmə, mətəu in pɨsɨn əmə təmıtəlig=pa mətəni-vivi Uhgin?” ¹⁹ Kəni Iesu təməni kəm suah u məmə, “Əhtul maliuək matuvən. Rəham nəhatətəiən təmol vivi ik.”

*Nuvaiən rəha
Narməniğiən Rəha Uhgin
(Mat 24:23-28,36-41)*

²⁰ Nian kəti, Farəsi mɨn kəmotətəpuəh o Iesu məmə, “? Onəhgin Narməniğiən Rəha Uhgin otuva?” Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Narməniğiən Rəha Uhgin otəsuvaiən məmə nətəmimi okoteruh e nəhmtɨ lah. ²¹ Kəni iətəmimi tikə mə otəni məmə, ‘Əsal=pa meh, in uəha,’ uə ‘! Əsal=pən meh, in əpəha!’ mətəu-inu Narməniğiən Rəha Uhgin tinuva rəkis mətətig e nikitəmah.”

²² Kəni Iesu təni kəm rəhan mɨn nətəmimi məmə, “Nian mɨn kəutəhuva iətəm itəmah onəkotolkeikei məmə onəkoteh nian mɨn rəha Nəti Iətəmimi, mətəu ko nəsotehiən. ²³ Kəni nətəmimi okotəni kəm təmah məmə, ‘!Əsal=pa, in uəha!’ uə ‘!Əsal=pən, in əpəha!’ Mətəu onəsəhuvəniən motohtəu=pən ilah, ²⁴ mətəu-inu e nian iəu Nəti Iətəmimi oiəkuva lan, in otəhmen e noraiپیən iətəm tətoraip kəni mətəsiəgəpɨn neai e nɨkalɨn kəti mətəuarus=pən nɨkalɨn kəti mɨn, kəni nətəmimi rəfin okoteruh motəhrun. ²⁵ Mətəu aupən, iəu iəkəkeikei mətəu

naməhiən tepət, kəni nətəmi kəutatig rəueiu, ilah okotəuhlin nəmtahlah mətəpəh iəu.

²⁶ “E nian iəu, Nəti İətəmiimi, iəkuva lan, otəhmen=pən əmə e nian rəha Noa aupən, iətəm nətəmiimi kəmotol natimnati mīn məsotəhruniən məmə Uhgīn otol nati kəti lan məsotol əpenəpenəiən. ²⁷ E nian əha, nətəmiimi kəməutauən, məutəmnim, mautol marit, inəha natimnati mīn rəfin kəmautol e nəmiəgəhiən rəhalah, motətəuarus=pa nian iətəm Noa tinuvən e nīpəgnəua negəu asoli rəhan. Kəni nuhəuən təməfuv naruəh asoli təmuva kəni maiu melərmin rəfin nətəmiimi iətəm kəməsəhuvəniən e negəu.

²⁸ “In təhmen=pən əmə e nian rəha suah kəha Lot. Nətəmiimi kəmotauən, məutəmnim, məutos nəhmti natimnati mīn, məutasum, mautuvləkin nimə mīn, inəha natimnati rəfin kəmautol e nəmiəgəhiən rəhalah. ²⁹ Mətəu e nian iətəm Lot təmiet lan e taun əha Sotəm, kəni nigəm mine kəpiel mīn kəmoəuə mautsipəri e neai motohamu ilah rəfin əpəha e taun.

³⁰ “Kəni otəhmen əmə e nian iəu Nəti İətəmiimi oiəkuva mīn lan kəni, Uhgīn otol əpu iəu kəm nətəmiimi. ³¹ E nian əha, nəmə suah kəti tətəharəg ihluə e rəhan nimə, pəh in tagim məsuvən minian imə məmə in otos rəhan natimnati, kəni nəmə suah kəti in əpəha e nasumiən, pəh in otagim məsuva minian lahuənu. ³² ! Onəsotaluiən e pətauəhli rəha Lot! ³³ In təmolkeikei məmə otaskəlim rəhan nəmiəgəhiən e nəhue niftəni u məsītəupaian iəu, in otəsosiən nəmiəgəhiən itulin. Mətəu iətəmiimi u tətəpəh natimnati rəha nəmiəgəhiən e nəhue

niftəni u, kəni mətətəu=pa iəu, in otos nəmiəgəhiən itulīn. ³⁴ Iətəni kəm təmāh məmə, e nian əha lapīn, iətəmimi keiu okətuapīli e pet kətiəh, kəni okos rəkis kəti, kəpəh kəti. ³⁵⁻³⁶ Pətan keiu kətuəharəg pəti matuol nauəniən, kəni okos kətiəh, kəpəh kəti.”§

³⁷ Kəni rəhan noluək mīn kəmotəni=pən kəm in məmə, “?Iərməniḡ, onəkuvā iə?”

Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Onəkotəhrun əmə. Təhmen e nian nati miəgəh kəti təmimīs mətəməhli, kəni kuverīə mīn koteiuaiu mauton pəti.”*

18

*Nəghatiən əuhlin
rəha pətəlimīs kəti
iətəm tətəsək o nasiruiən*

¹ Kəni Iesu təməni nəghatiən əuhlin kəm lah mətəgətun ilah lan məmə okotəkeikei mətəfaki nian rəfin məsotəpəhiən, məsotoliən məmə nīkilah otəsəmeiən. ² In təməni məmə, “Lahuənu kəti, iəni kəti əha ikin rəha nələhuiən nəghatiən mīn. Kəni təsisiəiən Uhgīn, kəni təsisiəi mīniən nətəmimi. ³ Kəni e lahuənu əha, pətəlimīs kəti əha ikin, kəni nian rəfin tətuvā materuh iəni u mətəni=pən kəm in məmə, ‘Əui. Kəsi, onəkəsiru lak məghati o nələhu əhruahruīən nərahīən rəha tikimīr rəhak tatol kəm

17:33 Luk 9:24 § **17:35-36** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Ni-
uteštīmīn iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, kəmīlpīn nəghatiən
mīn u rəha fes 36: Iətəmi keiu okətuasum, kəni okos rəkis kəti, kəpəh
kəti. * **17:37** Nipəti nəghatiən u məmə, e nian Iesu in otuva lan,
nətəmimi rəfin okoteruh. **18:1** Kol 4:2; 1Təs 5:17

iəu.’ ⁴ Mətəu iəni u in təməsuvəniən, kəni mos nian əfəməh məmə otagət mol vi nərahien əha rəha pətəlimis. Mətəu pətan əha təmətətapuəh o suah kəha nian rəfin matuvən matuvən, kəni iəni nikin təni məmə, ‘Nati əpnəpin iəsisiaien Uhgīn, kəni məsisiai minian nətəmimi, ⁵ mətəu pətan əha tətəni mətəni nati kətiah minatol mirə iəu o rəhan nəghatien, matol matol. Pəh iəkəkeiki muvən məni-vivi rəhan nərahien kəni mələhu nəuviriən. Nəmə iəkəpəh, kəni in otətəva ohniəu matol matol rəueiu kəni iəkəpəou lan.’ ”

⁶ Kəni nian Iərməniḡ təməni rəkis nəghatien əuhlin əha, kəni məni məmə, “Otətəliḡ-to e nəghatien rəha iəni əpəha iətəm in tərah təhmīn. ⁷ ?Mətəu təhro e Uhgīn? In təmitəpin rəhan mīn nətəmimi, kəni ilah kəutasək=pən kəm in nian rəfin e nərauiə mine lapin mīn rəfin. ?Kəni nikitəmah təhti məmə in otəni=pən kəm lah məmə, ‘Pəh pīpīm’? Kəpə. ?Kəni nikitəmah təhti məmə in ko təsasiruiən uəhai əmə e rəhan mīn? Kəpə. ⁸ Iətəni=pinə kəm təmah məmə nīpəhriənien, in otasiru uəhai əmə e rəhan mīn, kəni mol vivi rəhalah nərahien. ?Mətəu nian iəu Nəti Iətəmimi oiəkətəliḡ=pa mīn lan e niftəni, oiəkeh nətəmimi nəuvein nətəm kəutəhatətə e Uhgīn, uə kəpə?”

*Nəghatien əuhlin
rəha Farəsi mine
iətəm tatos məni rəha takis*

⁹ Kəni Iesu təməni nəghatien əuhlin kəti kəm nətəmimi nəuvein nətəm nīkilah təhti məmə ilah kotəhruahru motəpirəkis nətəmimi rəfin, kəni motəsal iahu e lah. ¹⁰ In təməni məmə, “Suah mil keiu kəmian əpəha e Nimə Rəha Uhgīn məmə

kuəfaki. Kəti, in Farəsi, kəni kəti in iətəmi tatos məni rəha takis. ¹¹ Kəni Farəsi təməhtul məmə tətəfaki, kəni in mətəni aru əmə in, mətəni məmə, ‘Uhg’in, iətəni-vivi ik mətəu-inu nəmol məmə iəkol iətəpəsin lak, mə inəha nətəmimi kətolkeikei pək məni kəni məuteiuə məmə kotakləh lan, kəni məutol tərəh, kəni məutakləh e pətan rəha iətəpəsin. Mətəu iəu iəsoliən kəmə ilah. Kəni iəu mən iəsoliən kəmə suah kəha iətəm tatos məni rəha takis. ¹² Nian keiu e nəfakiən kətiəh, iətətuakəm mətəpəh nauəniən mətəfaki kəm ik. Kəni nəmə iəkəs natimnati ten, iətos rəkis kətiəh mətəfənə kəm ik.’

¹³ “Mətəu suah kəha, iətəmi tatos məni rəha takis, in təməhtul=pən isəu, kəni mətaulis məsəsal pəriən e negəu e neai kəni məfaki. Kəni nīkin titəgit mətəsək mətəhti mankilahan mətəni məmə, ‘Uhg’in, iəu iətəmi tərəh. !Nīkim teiuaiu ohniəu!’ ”

¹⁴ Kəni Iesu təni məmə, “Iətəni kəm təmäh. Nian suah mil u okiatəlig=pən lahuənu, iətəmi rəha takis, in otəhruahru e nəhmti Uhg’in. Mətəu Farəsi, in təsoliən lanəha, mətəu-inu iətəmi tətəfəri aru in, Uhg’in otosiahu, mətəu iətəmi tatosiahu aru in, Uhg’in otəfəri.”

*Kəlkələh mən kəməhuva o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kəni nətəmimi nəuvein kəmotəs rəhalah mən iəpəou mətəmətig mən məhuva kəm Iesu məmə in otələhu=pən nəhlmən e lah kəni məfaki o lah. Mətəu nian rəhan mən nətəmimi kəmotəh ilah, kəni motəniəhu ilah. ¹⁶ Mətəu Iesu təmauən e iəpəou mən əha mə okəhuva ohni, kəni məni=pən

kəm rəhan mīn natətəlig məmə, “Sotəniəhuiən iəpəou mīn məmə okəsəhuvaiən ohniəu, pəh ilah okəhuva ohniəu, mətəu-inu Narməniġiən Rəha Uhgīn in rəha nətəmimi mīn u kotəhmen e iəpəou mīn u. ¹⁷ Iatəni pəhriən kəm təmah məmə, nəmə iətəmi kəti təsolkəikəiən məmə oteiuaiu məhmen e kəlkələh mīn u kəti mupəh Uhgīn tarməniġ lan, ko in təsatiġ ahġəliən Narməniġiən Rəha Uhgīn.”

*Suah kəti rəhan nautə tepət
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Kəni iətəmi asoli kəti təməni=pən kəm Iesu məmə, “Iəġətun, ik iətəmi təuvir. ?Oikəhro mos nəmiəġəhiən itulīn?” ¹⁹ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “?Təhro nətəuīn lak məmə iəu iətəmi təuvir? Suah kəti tikə in iətəmi təuvir, mətəu Uhgīn əmə in təuvir. ²⁰ Ik nəkəhrun nəġhatīən mīn e Lou rəha Uhgīn tətəni məmə, ‘Sakləhiən e pətan rəha iətəpīsīn, məsəhamuiən iətəmimi, məsakləhiən e natimnati, məseiūəiən e kot, mīsiəi rəham tatə mine məmə.’”

²¹ Kəni suah u təməni məmə, “Natimnati mīn rəfin u, iəmol rəfin ilah, nian iəmətəkəku mətəuarus=pa u rəueiu.” ²² Nian Iesu təmətəu nəġhatīən əha, kəni təni=pən kəm in məmə, “Nati kəti mīn əmə əha ikīn onəkol. Uvən mol nətəmimi kotos nəhmti rəham nautə rəfin aġin, kəni məfən məni lan kəm nanrah mīn. Kəni ik onəkos nəuviriən tepət əpəha e negəu e neai. Kəni muva muərisiġ lak, mol məmə rəhak iətəmimi.”

²³ Mətəu nian təmətəu nəġhatīən mīn əha, nīkin təməpəou mətəu inko rəhan nautə tepət.

²⁴ Kəni nian Iesu təməsəl=pən meruh məmə nikin nəpəou, kəni təni məmə, “!Ei, tiəkis aɡin o iətəmi rəhan nautə tepət məmə in otuva matig ahgəl e Narmənigiən Rəha Uhgın! ²⁵ Tiəkis məmə kau otuvən=pən e nıpəg nitil, mətəu tiəkis pık məmə iətəmi rəhan nautə tepət otuva matig ahgəl e Narmənigiən Rəha Uhgın.”*

²⁶ Kəni nətəmimi u kəutətəu nəghatien əha kəmotəni məmə, “?Nəmə tiəkis o iətəmi rəhan nautə tepət, kəni pəh əha in təhmen məmə otos nəmiəghien əha?”

²⁷ Mətəu in təməni məmə, “Nati nak u tiəkis pık aɡin, mə ko nətəmimi kəsotolien, mətəu Uhgın in təhrun nolien.”

²⁸ Kəni Pitə təməni=pən kəm in məmə, “?Mətəu təhro e timah? İəmotəpəh rəfin rəhatimah natimnati kəni məhuva məmə iəkəhuərisig lam.”

²⁹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “İətəni pəhriən kəm təmah məmə, iətəmi təməpəh rəhan nimə, uə rəhan pətan, uə pian min, uə rəhan tatə mine mamə, uə rəhan kəlkələh min mətəu-inu in tatitəu=pən Narmənigiən Rəha Uhgın, ³⁰ kəni e nəhue niftəni u, in otos natimnati tepət tapirəkis ilah min u təməpəh ilah, kəni uərisig, in otos min nəmiəghien itulin.”

*Iesu təməni pətigəm
rəhan nimisiən*

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan tueləf natətəlig min məmə okohiet e nimənin nətəmimi

* **18:25** Nəghatien Kris əhruahru tətəni məmə, “Tiəkis o kaməl otuvən=pən e nıpəg nitil.” Kaməl in nati miəgh əsoli kəti tapirəkis kau.

məhuva kətiəh motuhapumɪn ilah mɪn, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Otətəlig-to. Rəueiu kəhuvən əpəha ilis Jerusiləm, kəni natimnati mɪn iətəm iəni mɪn rəha Uhgɪn aupən kəmotəni lak, Nəti Iətəmimi, e nauəuə mɪn rəhalah, ilah okəhuva motol nɪpəhriənɪən. ³² Nətəmimi okotegəhan=pən lak e nəhlmɪ Nanihluə mɪn, kəni nətəmimi okotəghati motaləh əuvsan lak, motol=pən əmə iəu, motagəh əpis nəhmtək, ³³ kəni okalis iəu, kəni kohamu iəu. Mətəu e nian tatol kisil lan, oiəkəmiəgəh mɪn.”

³⁴ Mətəu kəsotəhrunɪən rəhan nəghatiən mɪn. In təhmen=pən e nəghatiən iətəm nɪpətɪn tətəhluaig, kəni kəsotəhrunɪən nɪpəti nəghatiən mɪn əha.

*Iesu təmɔl vi iətəmi kəti nəhmtɪn tərəh
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Nian Iesu təmuva iuəkɪr o taun əha Jeriko, suah kəti in tətəharəg e nɪkali suaru nəhmtɪn tərəh. Nian rəfin in tətəasiə e mənɪ o nətəmimi. ³⁶ Kəni nian iətəmi əha nəhmtɪn tərəh təmətəu məmə nətəmimi tepət kəutaliuək e suaru, kəni in təmətapuəh məmə, “? Nəti nak əha katol?” ³⁷ Nətəmimi kəmotəni=pən kəm in məmə, “Iesu əpəha, iətəm Nasərit, tətaliuək e suaru.”

³⁸ Kəni təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipɪ kig Tefit! !Asiru lak!”

³⁹ Kəni nətəmimi mɪn u kəutaliuək məutaupən e Iesu, kəmotagət lan, motəni məmə, “!Sagətiən!” Mətəu in təmagət əfəməh təhmɪn məmə, “!Mipɪ kig Tefit! !Asəkəhruin iəu masiru lak!”

⁴⁰ Kəni Iesu təməhtul təmənɪ=pən kəm lah məmə okotit məhuva. Kəni nian kəmotit məhuva

iuækir, Iesu tətapuəh ohni məmə, ⁴¹ “?Nəkolkeikei məmə iəkol nak kəm ik?” Kəni in təməni məmə, “Iərməniğ, iəkolkeikei məmə oiəkair meruh nati.”

⁴² Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Air meruh nati. Rəham nəhatətəiən tınol vivi ik.” ⁴³ Əmeiko rəueiu ağın mın, təmair mınateh nati, kəni mınatuərisig e Iesu, mətəni-vivi Uhgın. Kəni nian nətəmimi rəfin kəmoteruh nati əha, ilah kəməutəni-vivi Uhgın.

19

Iesu mine Sakiəs

¹ Kəni Iesu təmalieuək muvən imə e taun u Jeriko matuvən məmə otiet=pən e nıkalın nəuvetın mın kəti.

² Kəni e taun əha, suah kəti əha ikin, nərgın u Sakiəs. In iətəmi asoli kəti rəha nətəm kautos məni rəha takis, kəni in rəhan nautə tepət.

³ Kəni in tolkeikei məmə oteh-to məmə Iesu in pəh, mətəu təruru neruhiən mətəu in təkuækir, nətəmimi kəutəhtul pəsıg lan. ⁴ Kəni in təmaiu aupən muvən məri e niği kəti, nərgın u sikəmo, məmə otəhrun neruhiən Iesu nian in otuva=pa in ikin.

⁵ Kəni nian Iesu təmuva əhruahru əha ikin, təməsal-pəri meruh, kəni məni=pən kəm in məmə, “Sakiəs. Eiuaiu uəhai, mətəu rəueiu ko iəkəkeikei muvən mauən əpəha e rəham nimə.” ⁶ Kəni Sakiəs təmeiuaiu uəhai əmə, kəni mit Iesu mian əpəha iman ikin imə, kəni nıkin təmagiən.

⁷ Mətəu nian nətəmimi kəmoteruh natimnati mın əha, kəni kəutasiuən kəm lah mın o nolıən

əha məutəni nīkali Iesu məmə, “Suah əha tātuvən e nīmə rəha iol təfagə tərāh.”

⁸ Kəni nian kinəhuvən rəkis e nīpəgnəua nīmə rəha Sakiəs, in təhtul məni kəm İərmənīg məmə, “İərmənīg, ətəlig-to. Oiakəuəri rəhak natimnati mol nəhmtin keiu, kəti rəhak, kəni kəti iəkəfən kəm nanrah mīn. Kəni natimnati iətəm iəmakləh lan o suah kəti, oiakəlpin mau kuvət.”

⁹ Kəni Iesu təni=pən kəm in məmə, “Rəueiu Uhgīn tinosmiəgəh ik mīne rəham mīn, mətəu-inu ik mīn, nəməhatətə e Uhgīn, kəni ik nəuaniləuis pəhriən kəti rəha Epraham. ¹⁰ Kəni iəu, Nəti İətəmimi, iəmuva məmə iəkəsəl e nətəmimi iətəm kəmotəluei, kəni mosmiəgəh ilah.”

Nəghatiən əuhlin

rəha nətəmimi nətəm kəmos mənī rəha iərmənīg rəhalah

¹¹ Nian nətəmimi kəməutətəlig e Iesu, in təmətəkeikei mətəni nəghatiən əuhlin kəm lah mətəu-inu in tīnuva iuəkīr o Jerusiləm, kəni nīkilah təhti məmə Narmənīgīən Rəha Uhgīn otəsuvəhiən əha rəueiu tuva. ¹² Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “İərmənīg kəti tolkeikei məmə in otuvən isəu meruh kīg asoli aɡin məmə kīg asoli otəfəri in mol kīg lan əpəha iman ikin, kəni in otəpanitəlig=pa mīn. ¹³ Kəni in təmauin e rəhan noluk mīn ten, kəni məuəri məni asoli kətiəh kətiəh e lah.* Kəni in təməni=pən kəm lah məmə,

19:7 Luk 15:2 **19:8** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9** Luk 13:16;

Uək 16:31 **19:10** Luk 15:4; Jon 3:17; 1Tim 1:15 * **19:13**
Kəni iərmənīg təməfən məni kətiəh kətiəh kəm rəhan ioluək ten, kəni məni kətiəh in təhmen=pən e uan-hanrit-tausin vatu.

‘Itamah onəkotəkeikei motalkut o mənī u o noliən nətīn mətəuarus=pən iəu iəkītəlig=pa mīn.’

14 “Mətəu nətəm iman ikin kəsotolkeikeiən suah kəha, kəni motahli=pən nətəmimi nəuvein kotos nəghatiən məhuvən kəm kig asoli agin məmə, ‘Itimah iəsotolkeikeiən məmə suah u otarməniḡ e timah.’ 15 Mətəu kəmləfəri iərməniḡ u kol kig lan, kəni in təmitəlig=pa mīn. Kəni suah u təmauīn e rəhan noluək mīn iətəm in təməuəri rəhan mənī kəm lah. In tolkeikei məmə otəhrun məmə ilah kəmotətəuarus mənī nak nian in təmətatig əpəha isəu.

16 “Kəni iətəm təmaupən muva mənī=pən kəm in məmə, ‘Iərməniḡ, nəmələhu=pa mənī kətīəh e nəhlmək, kəni iəmətəuarus mənī ten mīn.’ 17 Kəni rəhan iərməniḡ təməni=pən kəm in məmə, ‘Ik ioluək təuvir, nəmol nati iətəm in təuvir. Mətəu-inu nəmol uək təuvir o neruh viviən nati iətəm təkəku, kəni rəueiu əha oiəkegəhan lam məmə ik onəkarməniḡ e taun ilah ten.’

18 “Kəni iətəm tətəurisig lan təmuva mənī=pən məmə, ‘Iərməniḡ, nəmələhu=pa mənī kətīəh e nəhlmək, kəni iəmətəuarus mənī faif mīn.’ 19 Kəni iərməniḡ təməni=pən kəm in məmə, ‘Ik onəkarməniḡ e taun ilah faif.’

20 “Kəni ioluək kəti mīn təmuva mənī=pən kəm in məmə, ‘Iərməniḡ, inu rəham mənī. Iəməlis-ərain e napən, kəni məhluaig vivi lan. 21 Iəu iəməgin lam mətəu-inu, iəkəhrun məmə ik iətəmi noliən rəham tiəkis. Ik natos natimnati kəsəniəmə məmə rəham, kəni matos nauəniən e nasumiən mīn rəha nətəmimi pišin mīn.’

²² “Kəni iərməniḡ təməni=pən kəm in məmə, ‘! Ik ioluək tərah! E rəham əmə nəghatiən, iətakil ik məmə nəmol tərah aḡin. Nəmə ik nənəhrun rəkis məmə iəu iətəmi iəkis, kəni iətos natimnati iətəm kəsəniəmə rəhak, kəni matos nauəniən e nasumiən mīn rəha nətəmimi pīsīn mīn, ²³ kəni təhro nəməsosiən rəhak məni muvən məfən e bank, kəni nian iəkitaliḡ lan, iəkəhrun nosiən rəhak məni ilau nətīn.’

²⁴ “Kəni təməni=pən kəm rəhan mīn nətəmimi məmə, ‘Otos rəkis rəhan məni, kəni motəfən kəm suah u rəhan məni ten.’

²⁵ “Kəni ilah kəmotəni məmə, ‘! Iərməniḡ, təsəhruahruian mətəu-inu rəhan məni ten rəkis!’

²⁶ “Kəni iərməniḡ təməni=pən kəm lah məmə, ‘Iətəni kəm təmah məmə, iətəmimi iətəm tatos nati kəti, kəmanəfən mīn nəuvein mīn kəm in. Mətəu iətəmi rəhan nati kəti tikə, kəpanos rəkis rəhan natimnati rəfin. ²⁷ Kəni rəueiu, rəhak tikimīr mīn iətəm kəməsotolkeikeiən iəu məmə iəkuva kig rəhalah, onəkotit ilah məhuva, kəni motuhamu ilah e nəhmtək.’ ”

Iesu təmuvən Jerusiləm

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Kəni nian Iesu təməghati rəkis, kəni in təmaliuək maupən matuvən əpəha ilis Jerusiləm, kəni nətəmimi kəmautuərisiḡ lan. ²⁹ Nian kəməhuva iuəkīr o lahuənu mil u keiu, Petfas mine Petəni e Nītəuət Rəha Nigi U Olif, kəni in təməni=pən kəm rəhan mil keiu iətəmimi məmə, ³⁰ “Onəkian əpəha lahuənu ikin kəmotsipən ikin. Ikin əha, onəkueh nətī togki kəti kəsasuə əhanəhiən

lan. Nəkiatis nıləuis lan muasig miəuva u ikinu.
³¹ Kəni nəmə suah kəti tətəpuəh o təlau məmə, ‘? Nətiatis togki o nak?’ kəni onəkuəni=pən kəm in məmə, ‘İərmənig, in tolkeikei məmə otol nati kəti lan.’ ”

³² Kəni kəmian mueruh natimnati rəfin tol əmə məmə inu Iesu təməni. ³³ Kəni nian kəmətiatis nəti togki, kəni nətəmimi mın rəha togki kəmotəpuəh o lau məmə, “! Ei! ? Nətiatis nəti togki o nak?”

³⁴ Kəni ilau kəmuəni=pən məmə, “Kəpə. İərmənig tolkeikei məmə otol nati kəti lan.” ³⁵ Kəni kəmuasig miəuva kəm Iesu, kəni kəmuəpəg rəhalau kəti napən muəhtərain nəmtah nəti togki lan, kəni muasiru e Iesu təri masuə e nəti togki. ³⁶ Nian təmasuə lan minatuvən, kəni rəhan mın nətəmimi kəmotəpuən motəpəg rəhalah mın kəti napən motəpenə e suaru.†

³⁷ Nian Iesu tinatuva iuəkir o Jerusiləm mətasuə e togki məteiuaiu e Nitəuət Rəha Nigi U Olif, kəni nətəmimi mın rəfin rəhan nıkilah təmagiən, kəni minautəni-vivi Uhgın məutagət əfəmäh o nati apıspis mın ilah kəmoteruh in təmatol. ³⁸ Kəni ilah mətəni məmə,

“! İərmənig Uhgın tətətig ilau kig u iətəm tətuva e nərgin!

Pəh nəməlinuiən otətig əpəha e negəu e neai, kəni əpəha ilis ilis agin e negəu e neai, okətəfəri nərgi İərmənig Uhgın!”

³⁹ Kəni Farəsi mın nəuvein əha kəutatig əha ikin kəmotəni=pən kəm in məmə, “İəgətun. Əniəhu

† **19:36** Nian kəmotəpəg rəhalah mın kəti napən motəpenə e suaru məmə togki otaliuək lan, inu nəmtətiən rəha nisiaiən rəhalah o Iesu.

19:38 Sam 118:26

rəham mɪn nətəmimi məmə okəsotagətian.”

⁴⁰ Mətəu in təməni=pən kəm lah məmə, “Nəmə nətəmi mɪn u kəsotagətian, kəni kəpiel əpnəpɪn mɪn u, ilah okotagət əfəməh.”

*Iesu təmasək
o nətəm Jerusiləm*

⁴¹ Kəni nian Iesu təmuva iuəkɪr meruh taun əha Jerusiləm, in təmasək o nətəmimi mɪn əha ikɪn əha.

⁴² Kəni in təni məmə, “Kəsi, iəmolkeikei pɪk məmə itəmāh mɪn nəmotəhrun natimnati mɪn iətəm okotəfinə nəməlinuian kəm təmah e nian u rəueiu. Mətəu kəpə. Kəni rəueiu, natimnati mɪn əha kəutəhluaig ko nəsoteruhian. ⁴³ Mətəu e nian mɪn iətəm otuva o təmah, rəhatəmāh tikimɪr mɪn okəhuva motəhtul titalau e təmah, okotel niftəni motətu-pəri motol əpətin rəhatəmāh taun, kəni motahtipəsɪg lan məmə onəsəhietian. ⁴⁴ Kəni ilah okotərəkɪn rəfin nimə e taun rəhatəmāh, kəni ko kəpiel kəti mɪne rəha nimə mɪn otəsəhtulian. Kəni okotohamu itəmāh rəfin itəmāh kəlkələh mɪn rəhatəmāh. Natimnati rəfin u otuva mətəu-inu itəmāh nəmoteruh mətəu nəməsotəhrunian nian iətəm Uhgɪn təmuva məmə in otosmiəgəh itəmāh lan.”

*Iesu təməhgi pətigəm nətəmimi iətəm kautol
makit e Nimə Rəha Uhgɪn*

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kəni Iesu təmuvən Jerusiləm, kəni muvən e iat rəha Nimə Rəha Uhgɪn meruh nətəmimi kautol makit ikɪn, kəni mətəhgi pətigəm ilah.‡

19:44 Luk 21:6 † **19:45** Afɪn-to e tiksɪnəri “Nimə Rəha Uhgɪn” o nəhrunian natimnati nian Iesu təmuvən məhgi pətigəm nətəmimi e Nimə Rəha Uhgɪn.

⁴⁶ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Kəmətei rəkis e Nauəuə Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nimə, in nimə rəha nəfakiən,’ mətəu itəmah ninautol tinuva məmə ‘nimə kəti iətəm nakləh mın kəutəhluaig ikin.’”

⁴⁷ Kəni uərisig lan, e nian mın rəfin, Iesu təmətəgətun əpəha imə e Nimə Rəha Uhgın. Kəni pris asoli mın, mine nəgətun mın rəha Lou, mine nətəmimi asoli mın rəha nətəm Isrel, kəməutəsəl e suaru məmə okotuhamu Iesu, ⁴⁸ mətəu kəsotehiən suaru kəti mətəu-inu nətəmimi rəfin kotolkeikei pik məmə okotətəu nəghatiən mın rəhan, kəni nəghatiən rəhan tətəskəlim vivi rəhalah nətəligiən.

20

*Nətapuəhiən məmə
pəh təmegəhan e Iesu
məmə otol uək*

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kəti, Iesu təmətəgətun nətəmimi əpəha e Nimə Rəha Uhgın, kəni mətəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Uhgın kəm nətəmimi. Kəni pris asoli mın, mine nəgətun mın rəha Lou, mine nətəmimi asoli mın rəha nətəm Isrel kəməhuva moteh in, ² kəni kəmötətapuəh ohni məmə, “? Əni-to kəm timah məmə natol natimnati mın əha e nepətiən əhro? ?Kəni pəh təmegəhan lam natol natimnati mın əha?” ³ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Təuvir əmə. İəu iəkətapuəh mın e nəghatiən kəti kəm təmah, kəni itəmah onəkotaupən motuhalpın=pa kəm iəu. ⁴ ?Pəh təmegəhan e nepətiən

kəm Jon məmə in otol bəptais e nətəmimi, Uhgın uə iətəmimi əmə?”

⁵ Kəni kinəutəni nəghatiən u kəm lah mın, məutəni məmə, “Nəmə kotəni məmə Uhgın təmegəhan lan, kəni in otəni məmə, “? Mətəu təhro nəsotəniən nıpəhriənən e nəghatiən rəha Jon?” ⁶ Mətəu nəmə kitah kotəni məmə nətəmimi əmə kəmotegəhan lan, kəni nətəmi mın əha okotəhti itah e kəpiel mətəu-inu ilah kinotəni rəkis nıpəhriənən e Jon məmə in iəni kəti rəha Uhgın.” ⁷ Kəni ilah kəmotuhalpın məmə, “İtimah iəsotəhrunən məmə pəh təmegəhan lan.” ⁸ Kəni İesu tənı=pən kəm lah məmə, “Kəni iəu mın, ko iəsənən məmə pəh təmegəhan e nepətiən kəm iəu məmə iəköl natımnati mın u.”

*Nəghatiən əuhlin
e nasumiən rəha krep*

(Mat 21:33-46; 22:15-22; Mak 12:1-17)

⁹ Kəni İesu təməni nəghatiən əuhlin kəti kəm nətəmimi məmə, “İətəmi asoli kəti təmərfəi nıləuis u krep e nasumiən asoli rəhan. Kəni mələhu=pən nasumiən u e nəhlmi nətəmimi nəuvein, kəni ilah okəutasum kəni məutafəl, kəni nian rəha nəuləkıən, kəni ilah okotəfən nəvetın kəm in. Kəni in təmuvən əpəha e nıtəni pısın kəti mın, kəni mınatig mınos nian tepət.

¹⁰ “Kəni nian krep təmol nəuan kəni mınatımarəg, iətəmi asoli u təmahlı=pən rəhan kəti ioluək məmə in otuvən meruh nətəm kəutasum e rəhan nasumiən məmə okotəhli nəua krep, kəni motəuəri motəfən rəha iətəmi asoli nəuvein. Mətəu nətəmimi mın əha kəmotəhtul motəhti ioluək

əha, kəni motahli=pən titəlig kəni məsotəfəniən nəua krep nəuvein kəm in. ¹¹ Kəni iətəmi asoli təmahli=pən mīn rəhan kəti ioluək. Kəni ilah kəmotoh mīn, kəni motol aulis in, kəni motahli=pən titəlig məsotəfəniən nəua krep kəti kəm in mīne. ¹² Kəni in təmahli=pən mīn kəti, kəni ilah kəmotoh motəfən nīməgim kəm in, kəni motəraki pətīgəm lan.

¹³ “Kəni iətəmi asoli rəha nasumiən təni məmə, ‘?Oiakəhro əha rəueiu? Təuvir məmə iəkahli=pən nətik əhruahru, iətəm iəkolkeikei pik. Nikik təhti məta okotisiai in.’ Kəni in təmahli=pən.

¹⁴ “Mətəu nian nətəmimi mīn əha kəmoteruh, kəni kəmotəni kəm lah mīn məmə, ‘Nəti iətəmi asoli əpə tətəva u nian kəti nasumiən tuva mol rəhan lan. Pəh kotohamu, kəni kitah kotos nasumiən u rəhan məmə rəhatah.’ ¹⁵ Kəni kəmotaskəlim motatu pətīgəm lan e nasumiən, kəni motoh motohamu.

“?Kəni tol lanəha, iətəmi asoli rəha nasumiən otol nak e nətəmimi mīn əha? ¹⁶ In otəva kəni moh nətəmimi mīn əha mohamu ilah, kəni in otələhu=pən nasumiən asoli əha tuvən e nəhlmi nətəpisin.”*

Kəni nian nətəmimi kəmutətəlig lan kəmotətəu nəghatiən əha, məutəni məmə, “! Təuvir məmə, otəsol aginien nati əha!”

* **20:16** Nəghatiən əhlin u tətəghati e nətəmimi pisin pisin mīn tərət. Iətəmi asoli rəha nasumiən tətəgətun=pən Uhgīn. Kəni nasumiən rəha krep tətəgətun=pən nətəmimi rəha Isrel. Nətəm kəutasum tətəgətun=pən nətəmimi asoli mīn rəha nətəm Isrel. Iol əhruin nati rəha iətəmi asoli tətəgətun=pən iəni mīn rəha Uhgīn. Kəni nəti iətəmi asoli tətəgətun=pən Kristo Iesu.

17 Mætəu Iesu təməsəl=pən meruh ilah, kəni mənī məmə, “?Mætəu nəghatīən u nīpətīn nak? Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni məmə,
 ‘Kəpiel iətəm nətəmimi rəha nuvləkīniən nīmə kəmotəraki lan,
 in tīnuva kəpiel keikei rəha noliən nīmə.’

18 “Nətəmimi rəfin nətəm okotəmei motorin=pən ilah e kəpiel əha, kəni nīkīlkīlilah otitəgīt-əgīt. Kəni nəmə kəpiel əha otəmei məhti iətəmi kəti, kəni in otauvtəuvtə mərəh agīn.”

19 Kəni nəgətun mīn rəha Lou, mīne pris asoli mīn kəmotəhrun məmə nəghatīən əuhlin u rəhan tətəni əmə ilah, kəni tol lanəha, ilah kəutəsəl e suaru məmə okotaskəlīm uəhai əmə, motləfən e kaləpus, mətəu kinotəgīn e nətəmimi, kəni motəpəh.

*?Təhruahru məmə nətəmimi okotətəu takīs kəm
 Sisə,
 uə kəpə*

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Kəni nəgətun mīn rəha Lou, mīne pris asoli mīn kəutəsəl vivi o Iesu məmə okotətəu nəghatīən kəti rəhan u təsəhmen əhruahruīən. Kəni o nəghatīən u, okotəfən in e nəhlmi iətəm kəti rəha kəpmən rəha Rom. Kəni kəmotəhli=pən nətəmimi nəuvein məmə ilah okəhuyən motol kəuit kəsua e Iesu. 21 Kəni kəuit kəsua mīn kəməhuyən motətapuəh o Iesu məmə, “Iəgətun. Itimah iəkotəhrun natimnati mīn iətəm nətəni mīne natimnati iətəm nətəgətun nətəmimi lan, kotəhruahru vivi. Ik onəsoliən noliən pīsīn kəm suah kəti, kəni matīg mol pīsīn mīn kəm suah kəti.

Mətəu onəkol təhmen-əhmen əmə kəm lah rəfin. Kəni ik nətəghati əmə e nīpəhriənīən mətəgətun nətəmimi e suaru rəha Uhgīn. ²² Kəni tol lanu, əni-to kəm təmah məmə, təhruahru e Lou rəhatah məmə okotətəou takis kəm Kig Sisə u in iətəmi asoli aɡin rəha kəpmən rəha Rom, uə kəpə?”

²³ Mətəu Iesu təməhrun rəkis məmə kautol kəuit kəsua kəm in, kəni in təməni=pən kəm lah məmə, ²⁴ “Otəgətun-to məni† kəti kəm iəu. ?Narmi pəh u tətətig e məni u? ?Kəni nərgi pəh u tətətig e məni u?” Kəni kəmotəni məmə, “Narmi Sisə, mine nərgi Sisə.”

²⁵ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Kəni ko nəmə natimnati rəha Sisə, əfən kəm Sisə. Kəni natimnati rəha Uhgīn, əfən kəm Uhgīn.”

²⁶ Kəni e nəhmti nətəmimi ərəfin, nəghatiən mīn iətəm kəutətapuəh lan, ko kəsələs iahuiən Iesu lan. Mətəu narmilah təmiuvig pik e nəghatiən iətəm Iesu təmuhalpīn, kəni kəməsotəghatiən.

*?Təhro e iətəmi tīmīs
kəni məmiəgəh mīn?*

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kəni Satusi mīn nəuvein kəməhuva o Iesu. Ilah kəutəni məmə nian iətəmi tīmīs, ko təsəmiəgəh mīniən. ²⁸ Kəni kəmotətapuəh e nəghatiən kəti kəm Iesu məmə, “Iəgətun. Mosis təmətei=pən e Lou rəhatah məmə nəmə iərman kəti otīmīs, kəni məpəh rəhan pətan, kəni məsuələsiən nətilau kəti mine, kəni pian otəkeikei mit pətəlimīs əha, məmə okuələs nətilau kəti ko, kəni suakəku u otos nimei rəhan tatə asoli əpəha tīnimīs rəkis.

† **20:24** Məni u in silin kəti rəha Rom, kətəni məmə Tənariəs. Okotəkeikei motətəou takis e məni əha tatuvən kəm Sisə. **20:28**
Dut 25:5

29 “Tol lanəha, nəman ilah səp̄in, u rəhalah tatə kətiəh. Kəni iətəm tepət e lah təmaupən mit pətan kəti, kəni məsuələsiən nətilau kəti, kəni m̄imis. 30 Pian iətəm tət̄uərisig lan, təmit m̄in pət̄alimis u, mətəu in m̄in təm̄imis, kəni kəməsuələsiən nətilau kəti. 31 Kəni uərisig lan, pialah kəti m̄in təmit m̄in pət̄alimis u, mətəu in m̄in təm̄imis. Kəni pian m̄in əha ilah rəfin səp̄in kəmotit pətan u, mətəu kəsotələsiən nətilah kəti, ilah kəmoħmis ərəfin. 32 Kəni uərisig lan, pət̄alimis u timis m̄in. 33 Inəha nətəm̄imi səp̄in, ilah pialah m̄in kəmotit pətan əha. ?Mətəu e Nəunun Nian, nian nətəm̄imi okotəm̄iəgəh m̄in e n̄imis̄iən, pətan əha in rəha pəh lan?”

34 Kəni Iesu təm̄əni=pən kəm lah məm̄ə, “E nian u rəueiu e nəhue niftəni u, nəman m̄ine n̄ipətan kautol marit. 35 Mətəu e nian rəha natiḡiən vi, otəsoliən lanəha. Nətəm̄imi nətəm̄ Uħgin n̄ikin tət̄aḡiən o lah məm̄ə ilah okotəm̄iəgəh m̄in e n̄imis̄iən, kəni in otos ilah məhuvən kotatig e natiḡiən vi. Kəni ko ilah okəsotoliən marit, kəni ilah okəsotohtəu-pən̄iən nol̄iən rəha marit, 36 mətəu-inu ilah ko kəsoħmis m̄iniən. Kəni ko kəsoħmis m̄iniən mətəu-inu, ilah okotəhmen əmə e nagelo m̄in nətəm̄ kəsoħmis̄iən, kəni məsotoliən marit, kəni məsotemək̄iən e kəlkələh m̄in. Kəni ilah m̄in u nətəm̄ Uħgin təmol ilah kotəm̄iəgəh m̄in e n̄imis̄iən, ilah m̄in nenət̄i Uħgin.‡ 37 Kəni kotəhrun məm̄ə inu otuva mol n̄ipəhr̄iən̄iən lan mətəu-inu, nauəuə rəha Mosis tət̄əḡətun m̄in məm̄ə nian nətəm̄imi

‡ 20:36 Nətəm̄imi u kəutatig rəueiu e nəhue niftəni u, kautol marit məm̄ə okotemək e kəlkələh m̄in. Mətəu nəmə iərman kəti o pətan kəti tatuvən e negəu e neai, ko təs̄imis̄iən, kəni ko təsoliən marit məm̄ə otemək.

okohmis, ilah okotəmiəgəh min. E nənian rəha nig iətəm nigəm təmatuəu=pən lan, Mosis təmauin e İərməniğ məmə in ‘Uhgın rəha Epraham, Uhgın rəha Aisək, mine Uhgın rəha Jekəp,’ nati əpnapın ilahal kəmlimis rəkis nuvəh nəuветin. ³⁸ Uhgın u, in Uhgın rəha nətəm kautəmiəgəh, mətəu səniəmə in Uhgın rəha nətəm kəmohtmis, mətəu-inu in tateh nətəmiimi min rəfin məmə ilah okotəmiəgəh, nati əpnapın nəmə kəmohtmis rəkis uə kautəmiəgəh əhanəh.”

³⁹ Kəni nəgətun min rəha Lou nəuvein kəmotəni=pən kəm İesu məmə, “İəgətun, nəmuhalpın vivi pəhriən.” ⁴⁰ Kəni kəmotəğin o nətəpuəh minian nəghatiən kəti min tol lanəha.

Kig Tefit mine Kristo

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Təhro nətəmiimi kəutəni məmə Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa, in mipi Kig Tefit? ⁴² Mətəu-inu e Nauəuə Rəha Nəpuən Min, § Kig Tefit aru əmə təməni məmə,

‘İərməniğ Uhgın təməni=pən kəm rəhak İərməniğ* məmə, “Əharəg u e rəhak maru, ikin ima nəsanəniən mine nisaiən,

⁴³ mətəuərus=pən iəu iəkələs iahu rəham tikimir min,

məlin=pən ilah əpəha ləhtəni e nəhlkəm,

20:37 Eks 3:6 § **20:42** “Nauəuə Rəha Nəpuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol. *

20:42 Nətəmiimi e nian rəha İesu, kotəhrun məmə nəghatiən u “İərməniğ” e nəpuən u tətəghati e Məsaiə iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa.

məmə nətarmənig e lah.” †

⁴⁴ Kig Tefit əhruahru təməni məmə Kristo in rəhan İərmənig. ?Kəni nəmə mipi Tefit əhruahru əmə, kəni təhro matol rəhan İərmənig lan?”

*Iesu təmagət
e nəgətun mın rəha Lou
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)*

⁴⁵ Nətəmimi kəmətətəlig, kəni Iesu təməni=pən kəm rəhan mın nətəmimi məmə, ⁴⁶ “İtəmah onəkotəkeiki məutətəu vivi itəmah kəni məsotohtəu-pəniən noliən mın rəha nəgətun mın rəha Lou. İlah kotolkeiki məmə okəhuvən e napən əfəməh mın rəha nəfəriən məmə nətəmimi okoteruh=pən ilah lan. Kəni nıkilah tətəgiən nian nətəmimi kətəfəri nəhlmi lah kəm lah e nisiaiən əpəha e makit. Kəni əpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən, kotolkeiki məmə okotəharəg əupən əpəha təuvir ikin. Kəni e nian rəha lafet, ilah kotolkeiki məmə okəhuvən motəharəg əupən ikin nisiaiən ikin. ⁴⁷ Kəni ilah kautol tərəkəni məutakləh e nimə mın rəha pətəlimis mın. Kəni ilah kətəfəki əfəməh məuteiüə əmə məmə nətəmimi okoteruh ilah ohni. Nəlpiniən rəha nətəmimi mın u in otəskasik mapirəkis.”

21

*Pətəlimis kəti təməfən
rəhan məni kəm Uhgın
(Mak 12:41-44)*

† **20:43** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “iəkol rəham tikimir mın ilah okotəhmen e nati kəti iətəm kətəharəg matəfu-pəri nəhlkəm lan.” **20:43** Sam 110:1

1 Kəni nian Iesu təməsəl-pəri, materuh vivi nətəmimi mın u rəhalah nautə tepət kəutəfən rəhalah məni e bokis kətəfən məni ikin əpəha e Nimə Rəha Uhgın, 2 kəni in təmeruh pətəlimis kəti ianrah tətəfən məni əkəku keiu əmə.* 3 Kəni Iesu təni məmə, “Nipəhriənən iətəni kəm təmah məmə, məni iətəm pətan u təməfən, in tapirəkis rəha nətəmimi rəfin, 4 mətəu nətəm rəhalah nautə tepət kəmotəfən məni nəuvein mətəu inko in nati əpnarın o lah, rəhalah tepət mın əpəha ikin. Mətəu pətəlimis u in ianrah pəhriən, in təməfən rəfin rəhan məni o nos nəhmtinən nauənən nigın, kəni tikə mın əha ikin.”

*Iesu təməghati e natimnati mın
iətəm okəhuva*

(Mat 24:1-35,42-44; Mak 13:1-37)

5 Kəni Iesu təmətəu rəhan mın nəuvein nətəmimi kəutəni Nimə Rəha Uhgın iətəm rəhan kəpiel asoli mın kotəuvir, mine natimnati təuvir mın əha imə iətəm nətəmimi kəmotəfən kəm Uhgın. Kəni təni məmə, 6 “Itəmah nəuteruh natimnati mın əha, mətəu nian otətəva nətəmimi okotoharəg-rəg kəpiel mın rəha nimə əha, kəpiel mın rəfin okotəmei, ko kəti təsəhtulən əha tətəhtul ikin rəueiu.”

7 Kəni kəmotətapuəh ohni məmə, “İəgətun. ?Natimnati mın əha onəhgın kəhuva? ?Kəni nəmtətən nak otəgətun məmə otəsuvəhiən natimnati mın əha okəhuva?”

8 Kəni Iesu təni məmə, “Onəkotəkeikei məutətəu vivi itəmah məmə suah kəti otəseiuəiən e təmah, mətəu-inu nətəmimi tepət okəhuva motəni

* 21:2 Məni u təhmen=pən e tuenti vatu. 21:3 2Kor 8:12 21:6
Luk 19:44

məmə, ‘!Iəu, iəu Krīsto u!’ Kəni nəuvein okotəni məmə, ‘Nian rəha natimnati əha tīnuva iuəkīr.’ Mətəu onəsəhuərisiğiən e lah. ⁹ Kəni nian onəkotətəu nanusiən məmə nətəmimi kəutəluagin, uə nətəmimi kəutəməu ilah rəhalah kəpmən, mətəu itəmah onəsotəğiniən. Natimnati mīn əha okotaupən məhuva pīpīm, mətəu kəsəniə məmə in Naunun Nian.”

¹⁰ Kəni Iesu təni=pən kəm lah məmə, “Nətəmimi e nītəni mīn nəuvein okotəluagin ilah nətəmimi e nītəni mīn nəuvein, kəni kəpmən nəuvein okotəluagin ilah kəpmən nəuvein. ¹¹ Kəni nəmig asoli mīn okotan, kəni nəumis otan ikīn mīn tepət e nəhue niftəni, kəni nīmisiən əskasik mīn okotan e nəhue niftəni, kəni əpəha ilis e neai, natimnati mīn okəhuva motol niki nətəmimi otəğīn, kəni ilah okoteruh nəmtətiən asoli mīn e neai.

¹² “Mətəu nian natimnati mīn u okəsəhuva pīpīm əhanəhiən, nətəmimi okotaskəlīm itəmah, kəni motol nərahīən kəm təmah o nəhatətəiən rəhatəmah, kəni motələs itəmah məhuvən əpəha e nimə rəha nuhapuminiən, mine e kaləpus, kəni onəkotəhtul e nəhmti kīg mīn mine nətəmi asoli mīn rəha kəpmən mətəu-inu itəmah nautos nərgək məutəni nīpəhriəniən lak. ¹³ Inəha nian təuvir əhruahru məmə nəkotəni pətīgəm nanusiən təuvir kəm lah. ¹⁴ Mətəu otol əpenə-penə e nikitəmah rəueiu məmə e nian əha nikitəmah təsəhtīən məmə nəghatiən nak onəkotəni kəm lah, ¹⁵ mətəu-inu iəu oiəkəfinə nəghatiən əhruahru kəm təmah kəni məfinə nəhruniən kəm təmah, kəni mol rəhatəmah nəghatiən təsanən, kəni rəhatəmah mīn tikimir ko kəsotuhalpiniən, kəni ko kəsotəniən

mamə nəsotəniən nīpəhrieniən. ¹⁶ Kəni rəhatəmah tatə mine mamə mīn, mine piatəmah mīn, mine rəhatəmah nīmənīn mīn, mine niəli mīn okotəfən itəmah e nəhlmī tikimīr mīn. Kəni okotohamu itəmah nəuvein. ¹⁷ Nətəmimi mīn rəfin okotəməki e təmah o nərgək. ¹⁸ Mətəu ko nəuanutəmah uəha kəti, ko təsikəiən. ¹⁹ Nian onəutəhtul əskasik məutəhatətə lak e nian iəkis mīn iətəm okəhuva e rəhatəmah nəmiəgəhiən, kəni onəkotos nəmiəgəhiən itulin.

²⁰ “Mətəu nian onəkoteruh soldiə mīn okəhuva tepət motohtəlau e taun u Jerusiləm, kəni itəmah onəkotəkeikei motəhrun mamə otəsuvəhiən kəni kərəkin aɡin taun əha Jerusiləm. ²¹ Kəni itəmah nəutatig Jutiə, onəkotəkeikei motaiu motaɡim məhuvən motəhluaig əpəha e nītəuət mīn. Kəni itəmah nətəm nəutatig e taun əha, onəkotəkeikei mohiet. Kəni itəmah nətəm nəutatig ikinu titəlau e taun əha, onəsəhuvən mīniən əha imə e taun əha, ²² mətəu-inu nian əha, in nian rəha Uhgīn otol nalpīniən lan kəm nətəm kautol nolīən tərāh, kəni mol əpu nəghatiən iətəm kəmətēi=pən e nauəuə rəhan tuva matol nīpəhrieniən lan.

²³ “! Kəsi! Nahməiən asoli o nīpətan nətəm kəmotol nərfilah mine nīpətan kəutəfən nah kəm nəpəou mīn. E nian əha okotos pik nahməiən, mətəu-inu nərahīən asoli otuva e nəhue niftəni, kəni niəməha mine nalpīniən rəha Uhgīn otuva kəm nətəmimi mīn u rəha Isrel u kautol nolīən tərāh mīn. ²⁴ Kəni rəhalah tikimīr mīn okagəmu ilah e nau, kəni nian okotoh ilah, kəni okotit ilah məhuvən e nītəni pišin pišin mīn kəni ilah okəhuva

iol əhruin nati mɪn rəhalah. Kəni Nanihluə mɪn okotaliuək kəni motevig əpevɪn e Jerusiləm motələs iahu nətəmimi mɪn ikɪn iətəm kəutatig əhanəh, məutarmənig e lah, mətəuarus=pən rəhalah nian otol naunun.†

25 “Kəni nəmtətian nəuvein okəhuva e mɪtigar, mɪne məuig, mɪne məhau mɪn. Kəni ikɪnu e nəhue niftəni, nətəmimi rəfin okotəgin e nərkərɪkian rəha nɪtəhi mɪne peau-peau asoli mɪn. 26 Nətəmimi okotəgin pik məutimiseiah e nərahian asoli mɪn iətəm kəutəhuva e nəhue niftəni, mətəu-inu natimnati e neai iətəm kotəskasik pik, mətəu Uhgɪn otələuəl-auəl e lah. 27 Kəni e nian əha, okoteruh Nəti iətəmimi tətuvə e nɪmali nəpuə kəti e nəsanənian mɪne nəpətian əhagəhag asoli rəhan. 28 Kəni nian natimnati mɪn u kɪnotətuəuin mɪnəutəhuva mɪnəutol nɪpəhrɪənian lan, otəhtul məha-məha motəhrun məmə nati təuvɪr tɪnatuva, mətəu-inu otəsuvəhian Uhgɪn otosmiəgəh itəmah.”

29 Kəni in təməni nəghatian əuhlin u kəm lah məmə, “Nəkotəhrun-to nɪgi u fik mɪne nɪgi nəuvein mɪn. 30 Nəmə kɪnotəhaləgləg mɪnəutapɪlpɪl mɪn, kəni nəkotəhrun məmə in nian rəha nəsumian. 31 Təhmen əmə, nəmə nəkotəh natimnati mɪn u kəutol lanəha, onəkotəhrun məmə otəsuvəhian, Narmənigian Rəha Uhgɪn tuva.

32 “Nɪpəhrɪənian iətəni kəm təmah məmə

† 21:24 E nian Iesu təmimɪs lan mətəuarus=pa nu fote, soldia mɪn rəha Rom kəmotəh Jerusiləm motərəkɪn e nu 70 AD. 21:24 Sam 79:1; Nəh 11:2 21:25 Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nəh 6:12-13 21:27 Dan 7:13; Mat 26:64; Nəh 1:7

nīmānin rāha Isrel‡ otāsikāiēn mātəuarus=pən natimnati rəfin əha okotol nīpəhriēniēn. ³³ Neai mīne niftəni okiakə, mətəu nəghatiēn mīn rəhak ko kəsohkāiēn.”

³⁴ Kəni Iesu tətəni məmə, “Nəkotəkeikei mətətəu itəmah. Sotərəkinian rəhatəmah nian mīn o nolian əmə lafet, mətəpīs lan, kəni mətətəlig pīk e natimnati rəha niftəni u. Təsəuviriēn məmə nian asoli u otuva mos kauit kəm təmah təhmen=pən məmə nəuanikulu təmahtipəsīg e təmah, ³⁵ mətəu-inu nian əha otuva mələs nətəmimi mīn rəfin e nəhue niftəni. ³⁶ Mətəu nian rəfin onəkotəkeikei mətəhtul maru, kəni mətəkeikei mətəfaki məmə nəkotos nəsanəniēn təhmen məmə nəkəutəhtul əskasik əmə e natimnati ərəfin əha okəhuva, kəni ko Nəti İətəmimi otagiēn o təmah nian onəkotəhtul e nəhmtin.”

³⁷ Kəni nian rəfin Iesu tətəgətun nətəmimi əpəha e Nimə Rəha Uhgīn, kəni lapīn mīn in tiet muvən əpəha Nītəuət Rəha Nīgi U Olif mətəpīli əha ikīn.

³⁸ Kəni nian mīn rəfin ləplapīn agīn, nətəmimi kəutəhuva məmə okotətəlig e rəhan nəghatiēn əpəha e Nimə Rəha Uhgīn.

22

Jutəs təmətuati e Iesu

(*Mat 26:1-5,14-16; Mak 14:1-2,10-11; Jon 11:45-53*)

¹ Kəni nian rəha lafet rəha Piret U Is Tīkə Lan tinātuva iuəkir, kəni in tinātuəuin e lafet rəha

‡ **21:32** Nətəmimi nəuvein kəutəni məmə nəghatiēn u tətəghati e nətəmimi İətəm kəutəmiəgəh nian Iesu tətəghati. Kitah kəmotətei təhmen e nətəmimi nəuvein mīn İətəm kəutan məmə tətəghati e nīmānin mīn rəfin rəha Isrel tatuvən muvən isəu.

Pasova. ² Kəni pris asoli mɪn mɪne nəgətun mɪn rəha Lou kəməutəsəl oneuən e suaru məmə okotohamu Iesu lan. Kəməutəsəl oneuən e suaru mətəu-inu ilah kəutəgɪn e nətəmimi məmə, kəta nɪmənɪn nətəmimi okotorgəhu nəmə kotəhrun məmə kəmotohamu Iesu.

³ Kəni Setən təmuvən e nɪki Jutəs, u nərgɪn kəti mɪn u Iskariot, in kəti e nətəmimi tueləf rəha Iesu. ⁴ Kəni in təmuvən meruh pris asoli mɪn mɪne nətəmi asoli mɪn rəha soldɪə rəha Nɪmə Rəha Uhgɪn, məutəsəl e suaru məmə otegəhan e Iesu tuvən e nəhlmɪlah. ⁵ Kəni nɪkɪlah təmagɪən, kəni kəmotəniəkɪs məmə okotəfən məni kəti kəm in. ⁶ Kəni Jutəs təmegəhan lan məmə in otol, kəni mətəsəl e suaru məmə otegəhan e Iesu tuvən e nəhlmɪlah nian nətəmimi okohkə lan.

*Iətəmi keiu rəha Iesu
kəmuol əpenə-penə
o lafet rəha Pasova*

(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1Kor 11:23-26)

⁷ Kəni e nian rəha lafet rəha Pɪret U Is Tɪkə Lan tɪnuva, kəni e nian əha, nətəmimi okotəkeikei motuh nəti sipsɪp rəha lafet rəha Pasova. ⁸ Kəni Iesu təmauɪn e Pɪtə mɪne Jon, kəni məni=pən kəm lau məmə, “Ian kəni muol əpenə-penə nauənɪən rəha lafet rəha Pasova məmə okəhuvən motauən ikɪn.”

⁹ Kəni kəmuəni=pən kəm in məmə, “?Nəkolkeikei məmə itɪmlau oɪəkɪan iə muol əpenə-penə e nauənɪən ikɪn?”

¹⁰ Kəni təməni=pən kəm lau məmə, “Uətəlig vivito. Nian itəlau onəkɪan=pən itaun, kəni onəkueh

suah kəti tətaharu pəri pətəl asoli kəmətu=pən nəhu lan. Kəni nəkiauərisig lan mihlrvən e nimə kəti iətəm in otuvən ikin. ¹¹ Kəni nəkuəni=pən kəm iətəmi asoli rəha nimə, “?Iəgətun təmahlī=pa itimlau məmə iəkuva muətapuəh ohnik məmə nəuan u in pəhrvən iətəm in mine rəhan min nətəmimi okəhuva motol nauəniən ikin rəha lafet rəha Pasova?” ¹² Kəni in otit itəlau nəkian əpəha e nəuan ilis ikin iətəm kīnol vivi rəkis natimnati rəfin rəha nauəniən əha ikin. Kəni nəkuol əpenə-penə nauəniən əha ikin.”

¹³ Kəni kəmian mueruh natimnati rəfin təhmen=pən əmə məmə inu Iesu təməni mine. Kəni ilau kəmuol əpenə-penə nauəniən ikin məmə rəha lafet rəha Pasova.

Nauun nauəniən rəha Iesu mine rəhan min natətəlig

¹⁴ Kəni e nian rəha nauəniən, Iesu təmuvən məharəg e tepil ilah rəhan min aposil min. ¹⁵ Kəni təməni=pən kəm lah məmə “Otəsuvəhiən, okol nahməiən kəm iəu. Mətəu nīkik tīnolkeikei pīk məmə okotaupən motun nauəniən rəha lafet rəha Pasova. ¹⁶ Iəkolkeikei pīk məmə kitah okotaupən lanu mətəu-inu, ko iəsauəniən min e nauəniən rəha Pasova mətəuarus nīpəti lafet u tuva mol nīpəhriənən lan e Narməniğiən Rəha Uhgīn.”

¹⁷ Kəni Iesu təmos kap wain məni tagkiu ohni kəm Uhgīn, kəni məni məmə, “Otos itəmah rəfin kəni motəmniim, ¹⁸ mətəu-inu rəueiu iətəni kəm təmah məmə iəsəmnimian wain mətəuarus=pən nian natimnati rəfin okotatig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgīn.”

19 Kəni təmos pıret məni tagkiu ohni kəm Uhgin, kəni məhapu məfən kəm rəhan mın nətəmimi, kəni məni məmə, “Inu nıpətık iətəm iətəfinə o təmah. Nıan rəfin onəkotəkeikei mautil nati u məmə nıkitəmah tətəhti iəu.”

20 E noliən əhmen mın əmə, nıan kəmotauən rəkis, İesu təmos kap wain kəni məni məmə, “Kap wain u tətəgətun=pən nəniəskasıkiən vi rəha nasıruıən rəha Uhgin kəm nətəmimi, kəni nəniəskasıkiən vi u tətəhtul mətəmiəgəh e nırak iətəm otaiu o təmah. 21 Mətəu onəkotətəlig vivi-to. Suah kəti u ikınu kəutauən kitah mın e tepıl, kəni in otəpanegəhan=pən lak e nəhlmi rəhak mın tikimır. 22 İəu Nəti İətəmimi oiəkəkeikei mımıs məmə inu Uhgin təməni mıne. !Mətəu kəsi, nərahıən asoli tatuvən o iətəmi təmegəhan=pən lak e nəhlmi tikimır mın!” 23 Kəni kınəutətapuəh-ətapuəh o lah mın məmə, “?Kitah pəh otol nati əha?”

24 Kəni nati kəti mın, ilah kınəutil nıkilah mın məmə pəh u in otepət mapirəkis nəuvein. 25 Kəni İesu təni=pən kəm lah məmə, “Kig mın rəha nıftəni u kəutarmənig e nətəmimi e rəhalah nəsanəniən, kəni kəutauın aru e lah məmə ilah ‘Nətəmimi rəha Nasıruıən.’ 26 Mətəu itəmah onəsotoliən lanəha. Nəmə itəmah kəti in ilıs, in otosıahu in təhmen=pən e suakəku. Kəni nəmə itəmah kəti tətəhtul aupən, kəni in otuva iol əhruin nati əmə kəti. 27 ?Pəh u in ilıs pık, iətəmi in tətəuən e tepıl, uə iol əhruin iətəm tatos nauəniən e tepıl in ilıs tapirəkis? Nəkotəhrun məmə iətəm tətəuən e tepıl in ilıs tapirəkis. Mətəu iəu, iətəmi asoli rəhatəmah, nıan iəmətəliuək kitah

min itəmah, iəməhmen=pən e iol əhruiñ əmə kəti.

²⁸ “Itəmah u, nian rəfin nəutatig iuəkir ohniəu nian iətatig e nian əskasik min. ²⁹ Kəni təhmen əmə məmə Tatə rəhak tətəfəri iəu məmə iəkuva kig, kəni iəu min oiəkəfəri itəmah məmə nəkəhuva kig min, ³⁰ məmə nəkəhuva motəharəg kitah min iəu, motauən pəti e nian iəkuva mol kig lan. Kəni e nian əha, itəmah min onəkotəharəg e jeə min rəha Kig, kəni itəmah onəkəhuva motəhtul aupən e nəuaniləuis min ilah tueləf rəha Isrel məutakil ilah məutarməniğ e lah.”

³¹ Kəni Iesu təni=pən kəm Saimon Pitə məmə, “Kəsi. Saimon. Ətəliğ-to lak. Setən tinətapuəh rəkis o Uhgın məmə otegəhan məmə in otuva məfən-əfən kəm təmah mol nərahian kəm təmah məmə otəgəhun rəhatəmah nəhatətəian məmə təskasik lak uə kəpə. ³² Mətəu inəfaki rəkis ohnik məmə rəham nəhatətəian otəsəmeian. Kəni nian nəkəuhlin rəham nətəliğan titəliğ=pa min, ik onəkəkeiki mol nətəliğan rəha piam min okotəskasik.”

³³ Mətəu Saimon Pitə təni=pən kəm in məmə, “Tərməniğ. Iətəhtul maru məmə iəkuvən kilau min ik e kaləpus, kəni mimiis kilau min ik.”

³⁴ Kəni Iesu təni=pən kəm in məmə, “Pitə, iətəni kəm ik məmə, o lapin u mənig otəsəkakə əhanəhian, kəni ik onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.”

³⁵ Kəni Iesu təni=pən kəm lah məmə, “Aupən, iəmahli pətiğəm itəmah, nəməsotosian məni e pauis, mine kətim, mine put. ?Təhro? ?Rəhatəmah natimnati təsəhmenian, uə kəpə?” Kəni ilah kəmotəni məmə, “Kəpə.”

³⁶ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Mətəu rəueiu, nəmə suah kəti tatos rəhan məni e pauis uə kətim, otəkeikei mos. Kəni iətəm təsosian nau rəha nəluaginian, pəh otətuati e rəhan kot mos nəhmti rəhan kəti. ³⁷ Iətəni kəm təmah məmə nəghatian u e Nauəuə Rəha Uhgın tətəghati lak, kəni in otəkeikei mol nıpəhriəniən. In tətəni məmə, ‘Nətəmimi nıkilah təhti məmə in iətəmimi kəti in tətəraki e Lou.’ Əuəh, nəghatian u tatol nıpəhriəniən əha rəueiu.”

³⁸ Kəni ilah kəmotəni məmə, “Iərməniğ, afu-to. Nau rəha nəluaginian keiu u.” Kəni in təni=pən kəm lah məmə, “Nəhmen. Otəpəh-tə.”

Iesu təmuvən mətəfaki əpəha e Nıtəuət Rəha Nigi U Olif

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Kəni Iesu təmiet e taun muvən əpəha e Nıtəuət Rəha Nigi U Olif təhmen=pən əmə məmə in tatol nian mın rəfin, kəni rəhan mın nətəmimi kəutohtəu=pən in. ⁴⁰ Kəni nian in təmuvən mətəuərus=pən əha ikın əha, məni=pən kəm lah məmə, “Onəkotəkeikei mətəfaki məmə nati kəti otəsəfən-əfəniən kəm təmah.” ⁴¹ Kəni in təmalieuək mupəh ilah muvən nəuəvətın, kəni misin nəulın mətəfaki mətəni məmə, ⁴² “Tatə, okəmə nıkim tagiən, kəsi, os rəkis nahməiən mın u okəpanəhuva. Mətəu nəsolian rəhak nətəligiən, mətəu ol nati ik əmə nəkolkeikei.” ⁴³ Kəni agelo e neai kəti təmietigəm=pən məfən nəsanəniən kəm Iesu. ⁴⁴ Kəni mətəu-inu nıkin tətəhmə pik, kəni rəhan nətəligiən təsəməhliən, kəni mətəfaki

æskasik pik, kəni nəmnəhagiən asoli təmaiu lan mətəhliahli=pən e niftəni təhmen e nira.*

⁴⁵ Nian təməfaki rəkis, kəni məhtul mitəlig=pən o rəhan min nətəmimi, kəni meruh ilah kinotapili alu rəkis. Kəmotəpəou mətəu-inu nikilah tətahmə.

⁴⁶ Kəni təni=pən kəm lah məmə, “?Təhro nəutapili? Otair motəfaki məmə nati kəti otəsəfən-əfəniən kəm təmah.”

*Tikimir min rəha Iesu kəməhuva motos
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:2-11)*

⁴⁷ Nian Iesu təmətəghati əhanəh, nimənin nətəmimi kəməhiet=pa əha ikin, kəni suah kəha Jutəs, u in iətəmimi kəti e nətəmi tueləf rəha Iesu, in təmit ilah məhuva, in təmuva iuəkir məmə otol nəmtətien kəti rəha nolkeikeiən kəm Iesu.

⁴⁸ Mətəu Iesu təni=pən kəm in məmə, “?Jutəs, iəu Nəti Iətəmimi, mətəu təhro nəmuva məmə onəkol nəmtətien kəti rəha nolkeikeiən kəm iəu, kəni e nolien u megəhan=pən lak e nəhlmi rəhak tikimir min?”

⁴⁹ Kəni nian nətəmimi min rəha Iesu kəmoteruh natimnati min əha minotəhrun məmə nak əha okol, kəni kəmotəni=pən kəm in məmə, “?Iərməniğ oiəkotəhro? ?Iəkotəluagin e nau, uə?” ⁵⁰ Əmeiko ilah kəti təmauəh e nau rəha nəluaginiən mohatuv rəkis nimatəlgin maru rəha ioluək rəha pris asoli agin.

⁵¹ Mətəu Iesu təni məmə, “!Ei! !Nəhmen, otupəh əmə!” Kəni in təmələhu=pən nəhlmin e matəlgi suah u, kəni mol vivi min.

* **22:44** E kopi əuas min nəuvein rəha Niutestim in iətəm kəmətei e nəghatien Kris aupən, nəghatien rəha fes 43-44 tikə. Tol mə, səniəmə Luk u təmətei fes 43-44, mətəu suah kəti min in təmətei kopi kəti rəha nauəuə u.

52 Kəni Iesu təməghati kəm pris asoli mīn, mīne nətəmimi asoli mīn rəha soldiə rəha Nimə Rəha Uhgīn, mīne nətəmi asoli rəha nīmənīn rəha Isrel, u kəməhuva məmə okotaskəlīm Iesu. In təməni=pən kəm lah məmə, “Təhro, nəman? ? Nīkitəmāh təhti məmə iəu iohamu itəmi kəti matol nəluaginīən o nələs iahuiən kəpmən, uə? !Kəpə! ? Kəni nəutəmki nau asoli mīn mīne neim mīn məutəhuva məmə onəkotaskəlīm iəu? 53 ? Nīan rəfīn iətan kitah mīn itəmāh e Nimə Rəha Uhgīn, mətəu təhro nəsotaskəlīmīən iəu? Mətəu rəueiu əha, in nīan əhruahru rəhatəmāh, kəni nəsanənīən rəha napīnəpuīən in tətarmənīg.”

*Pitə təməni məmə
in təruru Iesu*

(Mat 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Jon 18:12-18,25-27)

54 Kəni kəməhuva motaskəlīm Iesu motələs məhuvən e lahuənu rəha pris asoli aɡīn. Kəni Pitə təmuərisīg e lah mətəu təməsuvənīən iuəkīr o lah. 55 Nətəmi mīn əha kəmotahli nīgəm əpəha e iat rəha pris asoli aɡīn, kəni məutəharəɡ titələu e nīgəm. Kəni Pitə tuvən mətəharəɡ ilah mīn. 56 Kəni pətan mītə kəti u in ioluək rəha pris asoli aɡīn, təmuva meruh Pitə tətəharəɡ, kəni nəhəɡəhəɡīən rəha nīgəm təmasiəɡəpīn in, kəni pətan əha təmateruh mətiɡ in, kəni mənī=pən kəm lah məmə, “Suah u, in mīn ilau Iesu kəmətuan.” 57 Mətəu Pitə tənī=pən kəm pətan u məmə, “Iəsəhrunīən suah u nətəni.”

58 Kəni uərisīg lan təsuvəhiən, suah kəti mīn tuva mənī=pən kəm Pitə məmə, “Ei, ik mīn, ik iətəmi kəti rəhan.” Mətəu Pitə tənī məmə, “Ei, səniəmə iəu iətəmimi rəhan.”

59 Kəni ko uərisig lan, auə kəti tinuva minuvən rəkis, kəni suah kəti təməni əskasik kəm lah məmə, “Nipəhriənən məmə suah u təmatuərisig e Iesu, mətəu in iətəm Kaləli!” 60 Mətəu Pitə təni məmə, “!Ei! !İsəhrun aginiən nəghatiən u nətəni!” Kəni nian Pitə təmətəghati əhanəh, kəni mənig təkəkə. 61 Kəni İərmənig təmeirair məsal=pən əhruahru meruh Pitə. Kəni Pitə, nikin təhti nəghatiən rəha İərmənig iətəm təməni lan məmə, “O lapin əmə u, nian mənig otəsəkəkə əhanəhiən, ik onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.” 62 Kəni Pitə tiet muvən ihluə, təmasək təmasək.

*Nətəmimi kəmotələh əvsan e Iesu
(Mat 26:67-68; Mak 14:65)*

63 Kəni e nian əha, nətəmimi nətəm kəmotaskəlim Iesu kəmotagət əvsan lan, kəni mautoh. 64 İlah kəmotəlis-ərain nəhmtin kəni motoh, məutəni=pən məmə, “!Ei, iəni! ? Əni-to məmə pəh tətəh ik?” 65 Kəni ilah kəmotəni nəghatiən tərəh tepət məutərəkən in lan.

*Kəmiuvi pətigəm Iesu
e kaunsil*

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Kəni ləplapin agin, nətəmi asoli rəha nımənin rəha İsrəl kəməhuva motuhapumın e kaunsil rəhalah, ilah u pris asoli mın mine nəgətun mın rəha Lou. Kəni nətəmimi kotos Iesu məhuva təhtul e nəhmti kaunsil əha. 67 Kəni nətəmi rəha kaunsil kəmotətapuəh ohni məmə, “Nəmə ik Kristo u iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa, əni kəm timah.” Mətəu Iesu təni=pən kəm lah məmə, “Nəmə iəkəni kəm təmah, kəni nəsotəniən

nipəhrɪənɪən lak. ⁶⁸ Kəni nəmə iəkətapuəh itəmah, ko nəsoṭuhalpɪniən. ⁶⁹ Mətəu tətəuɪn rəueɪu, iəu Nəti İətəmimi, iəu oiəkuvən məharəg e nɪkali Uhgɪn maru, Uhgɪn u iətəm rəhan nəsanənɪən iahgɪn aɟɪn.”

⁷⁰ Kəni ilah rəfɪn kəmotətapuəh ohni məmə, “? Təhro? Ik Nəti Uhgɪn?”

Kəni İesu təni=pən məmə, “İtəmah nəutəni məmə iəu u inu.”

⁷¹ Kəni kotəni məmə, “? Təhro kitah kəutəsəl e nəghatɪən kəti mɪn məmə otasɪru e rəhatah nəghatɪən? Kɪnotətəu əhruahru nəghatɪən əha e nohɪn.”

23

İesu təməhtul e nəhmti Pailət

(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Kəni nətəmimi rəfɪn rəha kaunsɪl kəmotəhtul motit İesu məhuvən kəm Pailət. ² Kəni motəni pətɪgəm nɪpəgnəmtɪn mɪn iətəm otoh İesu məmə, “Təmoteh məmə suah u tatit rəhatah nətəmimi mɪn, kəni mol ilah kəutalməli, kəni mətəuhɪn rəhalah nətəɪɪgɪən kautol tɪkɪmɪr ilah kəpmən rəha Rom, mətahtɪpəsɪg e tɪmah məmə iəsotətəouɪən takɪs tuvən kəm Sisə iətəm tətarmənɪg e nɪtəni u. Kəni in mətəni pətɪgəm məmə in Krɪsto iətəm Uhgɪn təmahli=pa məmə in kɪg kəti.”

³ Kəni Pailət təmətapuəh ohni məmə, “?Təhro? ? Ik kɪg rəha nətəm İsrəl?” Mətəu İesu təni=pən kəm in məmə, “Ik nəməni lanko.”

⁴ Kəni Pailət təməni=pən kəm pris asoli mīn mīne nətəmimi rəfin məmə, “Iəsehian nīpəgnəmtin kəti mīne, iətəm tətəni məmə suah u təmərəkīn Lou.”

⁵ Mətəu ilah kəmotagət əfəməh məutəni məmə, “Kəpə. Mətəu suah u tətan əpnəpīn mətəgətun nətəmimi rəfin ikīn mīn əha Jutiə təmətuəuin əpəha Kaləli mətəva mətəuarus=pa u ikīnu, kəni mol nətəlīgīən rəha nətəmimi kəutəluei məutalməli.”

⁶ Kəni nian Pailət təmətəu nəghatīən əha, tətəpuəh məmə, “? Təhro? ? Suah u in iətəm Kaləli?” ⁷ Kəni nian təmətəu məmə Iesu tīsīpən Kaləli, ikīn əha iətəm Herot Antipas tətərməniḡ ikīn, in təmahli=pən Iesu məmə otuvən meruh Herot, mətəu-inu e nian əha, Herot mīn in tətətiḡ Jerusiləm.

Iesu təməhtul e nəhmti Herot Antipas

⁸ Kəni nian Herot Antipas təmeruh Iesu, nīkin təmagīən pīk, mətəu-inu nuvəh nəuvətīn in təmolkeikei məmə oteruh. Herot təmətəu əmə nəniən rəhan, kəni in təmolkeikei pīk məmə teruh otol nati apīspīs kəti. ⁹ Kəni o natimnati mīn u, Herot Antipas təmətəpuəh lan o nəghatīən mīn tēpət o Iesu, mətəu Iesu təməpnəpīn əmə məsuhəlpīniən rəhan nəghatīən. ¹⁰ Kəni pris asoli mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou kəmotəhtul motagət əskasīk e nīpəgnəmtin mīn rəhalah mautuh Iesu lan. ¹¹ Kəni uərisiḡ lan, Herot Antipas mīne rəhan mīn soldia kotagət əuvsan e Iesu, kəni məutəuvsan lan. Kəni Herot təməni=pən kəm rəhan mīn soldia məmə okəhuvən=pən e napən

təuvir rəha kig kəm in, kəni motit mīn məhuvən kəm Pailət.

¹² Aupən ikin, Herot Antipas mine Pailət kəmatuol tikimir kəm lau mīn, mətəu e nian əha, ilau kəmiəuva minuolkeikei ilau mīn.

*Pailət təməni məmə Iesu otəkeikei mīmīs
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)*

¹³ Kəni Pailət təmauīn e pris asoli mīn, mine nətəmi asoli rəha nətəm Isrel, mine nətəmimi rəfin, kəni ilah rəfin kəməhuva kətiah. ¹⁴ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Suah u, nəmotos məhuva təhtul e nəhmtək, kəni nəmotəni məmə tətəuhlin nətəligiən rəha nətəmimi rəhatəmah kəutol tikimir kəm kəpmən. Mətəu iəmakil rəkis rəhan nətəligiən u e nəhmtitəmah, kəni məsehian məmə təmatgəhli lou kəti, kəni nīpəgnəmtin mīn iətəm nəutəni lan təsolian nīpəhriənian. ¹⁵ Kəni Herot Antipas mīn, in təmakil meruh məmə noliən rah kəti təəhkul-pəniən lan. Tol lanəha, in tahli=pa tuva mīn kəm tah, kəni təhruahru əmə məmə suah u in təməsolian nati kəti iətəm tərah məmə in otimis ohni. ¹⁶⁻¹⁷ Kəni o nati əha inəha, rəhak mīn soldia okotalis əmə, kəni uərisig kotahli=pən tatuvən.”*

¹⁸ Mətəu ilah rəfin kəmotagət əfəməh məutəni məmə, “!Otīləfətigəm suah u kəni motohamu! ! Mətəu ahli pətigəm Parəpəs tuva meh itəmah!”
¹⁹ (Suah u Parəpəs, kəmləfən e kaləpus mətəu-inu təməhtul aupən məmki nətəmimi məutəluagin mə

* **23:16-17** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris aupən, katilpin nəghatiən kəti mīn u ikinu tətəni məmə, “E nian rəha lafet rəha Pasova, Pailət in otəkeikei mahli pətigəm rəhalah kəti iətəmimi otiet e kaləpus.”

kotələs iahu kəpmən rəha Rom e taun əha, kəni in təmoḥamu itəmi.)

²⁰ Mətəu Pailət in təmolkeikei məmə otəhlman e Iesu tatuvən, kəni in təməghati mīn kəm lah.

²¹ Mətəu ilah kəmotagət əfəməh pīk məmə, “!Ətu-pəri in e niḡi kəməluau! !Ətu-pəri in e niḡi kəməluau!”

²² Mətəu Pailət təməghati mīn kəm lah mīnau kīsīl məmə, “?O nak? ?Suah u in təmol nati tərāh nak? İəu iəseruhiən məmə in təmol nati kəti iətəm təhruahru məmə in otīmīs ohni. Mətəu rəhak soldia mīn, ilah okotalis əmə, mə kəmanotəhlman lan tatuvən.”

²³ Mətəu ilah kəmotəkeikei məutagət əskasīk, kəni məutagət əfəməh e Pailət məmə otətu-pəri Iesu e niḡi kəməluau. Kəni məutagət məutagət pīk, kəni motapirəkīs Pailət. ²⁴ Tol lanəha, Pailət təməni məmə Iesu otəkeikei mīmīs təhmen=pən məmə ilah kəutəni mīne. ²⁵ Kəni in təmol nətəliḡiən rəhalah, kəni mahli pətīḡəm Parəpəs u in təmətatiḡ e kaləpus o nəluagiḡiən o kəpmən mīne moḥamu itəmi. Kəni in megəhan=pən e Iesu e nəhlmi rəhan mīn soldia məmə ilah okotos məhuvən mohtəu nətəliḡiən rəha nīmənin nətəmimi.

Kəmit Iesu kan məmə otīmīs

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Kəni nian soldia mīn kəmotit Iesu mohiet e taun, kəni motafu iətəm Sairəni kəti, nəḡiḡin u Saimon. Kəni kəmotaskəlīm motələhu pəri niḡi kəməluau rəha Iesu e nəueḡiḡin məmə otələs, kəni motəni=pən məmə otitəu=pən Iesu.

²⁷ Kəni nīmənin nətəmimi tepət kəmautaliuək məutuərisiḡ e Iesu e suaru, kəni niḡətan mīn kəmautəhuərisiḡ e lah, məutasək o Iesu kəni

məutauin lan. ²⁸ Mətəu Iesu təmeirair məsal=pən meruh ilah, kəni məni=pən kəm lah məmə, “Nipətan Jerusiləm. Sotasəkiən ohniəu, mətəu otasək aru o təmah, mine nenətītəmah min. ²⁹ Otətəlig-to lak. Nian tərəh min otətəuva kəni kəmanəni məmə, ‘! Otagiən itəmah nətəm nəsoTEMəkian uə nəsoTəfəniən nah kəm iəpəou!’ ³⁰ E nian əha, nətəmimi okotəni=pən kəm nitəuat asoli min məmə, ‘Əui, ohmərəgrəg=pa e timah.’ ³¹ İətəni lanu mətəu nətəmimi min u kautol nati tərəh min u kəm iəu rəueiu e nian u nigı tətəmtə əhanəh. ? Kəni otəpanəhro əhanəh nian nigı tinimətu?”†

Soldiə min kəmotətu-pəri Iesu e nigı kəməluau

³² Kəni soldiə min kəmotələs suah mil keiu iətəm ilau kəmuatgəhli lou, məmə okuhamu ilahal Iesu. ³³ Kəni kəməhuva ikin kəti, nərgin u Louipil-uipil. İkin əha, motətu-pəri Iesu e nigı kəməluau. Kəni kəmotətu-pəri iatgəhli lou mil əha ikin, kəti e nıkalı Iesu maru, kəni kəti e nıkalın məuıl. ³⁴ Kəni Iesu təni məmə “Tatə. Alu e rəhalah noliən tərəh min kautol lak, kəni məsalpiniən, mətəu-inu kəsotəhruniən nati nak ilah kautol.” Kəni kəmotəuəri napən rəhan moturin tais ohni.

³⁵ Kəni nətəmimi min u kəməutəhtul əha ikin, mauteruh natimnati min u, mətəu nətəmi asoli min rəha nətəm İsel kəutol əuvsən e Iesu məutəni məmə, “! In təmosmiəgəh nətəmimi tepət rəkis.

23:29 Luk 21:23 **23:30** Hos 10:8; Nəh 6:16 † **23:31** “Nigı tətəmtə əhanəh” tatəpsen=pən Iesu iətəm in təhruahru agin, mətəu in tatos nalpiniən. Kəni “nigı tinimətu” tatəpsen=pən nətəm İsel. Kəni uərisig lan, nətəm Rom okotol nalpiniən asoli kəm lah. Afın Luk 21:20-24. **23:34** Sam 22:18; Aes 53:12

Mætəu nəmə in Krīsto iətəm Uhgīn təmāni mēmə otahli=pa, kəni in Iətəm Uhgīn Təmāni Rəkis, təuvir pəh otosmiəgəh aru in!”

³⁶ Kəni soldiə mīn, ilah mīn kəutəghati əuvsan e Iesu, kəni məhuva iuəkīr ohni məutətapuəh mēmə in tolkeikei wain u iətəm tarfu,[‡] ³⁷ mautəni mēmə, “!Nəmə ik kīg pəhriən rəha Isrel, osmiəgəh aru-to ik əha rəueiu!”

³⁸ Kəni nəghatiən kəti əha ikin kəmətei kətu-pəri e rəhn-kapə niği kəməluau, tətəni mēmə,

INU KIG RƏHA NƏTƏM ISREL

³⁹ Kəni iatgəhli lou mil kəti iətəm kətuəhku-l-pəri e niği kəluau, in təməghati rah e Iesu, mətəni mēmə, “!Ei! ?Ik Krīsto iətəm Uhgīn təmāni mēmə otahli=pa, uə kəpə?”

⁴⁰ Mətəu iatgəhli lou əha kəti mīn təmāni=pən kəm in kəti, kəni mahtipəsīg lan mēmə, “?Təhro? ?Nəsəginian e Uhgīn, nati əpnəpīn onəkimis? Nəlpīniən u rəhatahal in təhmen-əhmen əmə.

⁴¹ Mətəu təməhruahru əmə mēmə kilau okiamis o rəhalau nolian tərəh mīn iətəm kəmuol. Mətəu suah u, in təsolian nati kəti tərəh kəti mīne.”

⁴² Kəni məni=pən kəm Iesu mēmə, “Iesu, o nian onəkuva mətəl kīg lan, kəni nīkim otətəhti iəu.” ⁴³ Kəni Iesu təmāni=pən kəm in mēmə, “Nīpəhriənian iətəni kəm ik, mēmə rəueiu əmə kilau min ik əpəha e negəu e neai.”

Iesu təmimīs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kəni iuəkīr tueləf klok e nərauiə, mītigar təsasiəian, kəni napinəpuiən tīnan rəfin ikin əha

23:35 Sam 22:7-8 ‡ **23:36** Wain u iətəm tarfu, in nəmnimian rəha nanrah mīn. **23:36** Sam 69:21

mætəuarus=pən tri klok ləhnaiuv. Kəni napən iətəm tətəhkuł pəsıg=pən İkin Tasim Agın İkin e Nımə Rəha Uhgın, təməhapu nəuветin keiu. ⁴⁶ Kəni İesu təmasək əfəməh məmə, “!Tatə. İatələhu=pən nəmiəgəhiən rəhak e nəhlməm!” Nian təməni rəkis nəghatiən əha, kəni rəhan nehagiən tiet.

⁴⁷ Kəni nian iətəmi asoli rəha soldia mın əha rəha nətəm Rom təmeh natimnati mın əha, kəni in təməni-vivi Uhgın təməni məmə, “!Nipəhriəniən, suah u in təhruahru pəhriən!” ⁴⁸ Kəni nətəmimi mın u kəməhuva ikin əha məmə okoteruh, nian kəmoteruh natimnati mın əha, kəməutətəu tərəh e nıkilah kəni məutəhti-əhti mankilahalah, kəni mınəutəhuvən. ⁴⁹ Kəni niəli mın rəha İesu, mine nipətan iətəm kəmotəsipən Kaləli motohtəu=pən İesu məhuva, ilah kəməutəhtul isəu nəuветin kəni məuteruh natimnati mın əha.

Josip təmitənim İesu

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kəni iətəm Aramatia kəti əha ikin, nərgin u Josip. Aramatia in taun kəti rəha İsrel, kəni suah kəha in iətəmimi kəti rəha kaunsil rəha nətəm İsrel. In iətəmi təuvir, rəhan nəmiəgəhiən təhruahru, kəni in iətəmi kəti təmətəhtahnin məmə oteruh Narmənigiən Rəha Uhgın. Kəni in təməsegəhaniən e nəghatiən rəha kaunsil iətəm kəmotegəhan e İesu məmə okuh. ⁵² Kəni in təmuvən meh Pailət mətapuəh ohni məmə otegəhan e nipəti İesu tos. ⁵³ Kəni Josip təmuvən mosiahu nipəti İesu e nigı kəməluau, mos muva məuveg e napən təuvir kəti, nərgin u linən. Kəni mos muvən mələhu=pən e nipəg kəpiel iətəm kəmətei rəkis o noliən suvət ikin,

mətəu kəsītənīm əhanəhiən suah kəti ikin. ⁵⁴ Inəha e nian rəha nətəm Isrel iətəm kautol əpenə-penə lan o nian rəha Sapət, kəni iuəkir Sapət tətəuūin.

⁵⁵ Kəni nīpətan u kəmotsipən Kaləli kəmautuərisig e Iesu, kəməutohtəu=pən suah u, kəməhuvən kəni moteruh nīpəg kəpiel, kəni moteruh noliən iətəm in təmələhu Iesu ikin. ⁵⁶ Kəni uərisig, nīpətan kəmohtəlig=pən lahuənu, kəni mautil əpenə-penə nīmənati mīn nəuvein mīne fomat iətəm nəmiəvilah təuvīr məmə okotol=pən e nīpəti Iesu. Kəni e nian rəha Sapət, ilah kəmotəmeig məutohtəu=pən nəghatiən rəha Lou.

24

Iesu təmamiəgəh mīn

e nīmisiən

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Kəni e Sante ləplapīn agīn, nīpətan kəməhuvən əpəha e suvət, motos natimnati u nəmiəvilah təuvīr u kəmotol əpenə-penə rəkis lan. ² Nian kəməhuva e suvət, moteruh kəpiel u kətəhtipəsīg e nīpəg kəpiel lan, mətəu kəmisuə rəkis rəkis. ³ E nian kəməhuvən imə e nīpəg kəpiel, mətəu kəsotehiən nīpəti Iərməniḡ Iesu. ⁴ Kəni ilah kīnotəruru əfəməh məutətəlig e natimnati mīn əha. Kəni əmeiko kəmotauit pik e iətəmi keiu kəmiaietīgəm=pa əha ikin məutuəhtul ilah nīpətan, kəmian e napən iətəm tətoraip-oraip. ⁵ Kəni nīpətan kəmotəḡin pik, motasiəulīn nəulīlah məutəsəl iahu mauteh nīftəni.

Kəni suah mil kuəmə, “Təhro nəutəsəl e iətəmi tətəmiəgəh u ikinu imə nətəm kəmoħmīs? ⁶ In

tikə u ikinu. ! In tinəmiəgəh min! Nikitəmah təhti nəghatiən in təməni kəm təmah nian in təmətatiğ əhanəh əpəha Kaləli məmə, ⁷ ‘Natimnati min u okotəkeikei muva motol nīpəhriəniən lan. Okegəhan=pən e Nəti İətəmimi tuvən e nəhlmi iol təfagə tərəh min, kəni okətu-pəri e nīgi kəməluau timis, mətəu e nian tatol kisil lan, kəni in otəmiəgəh min.’ ⁸ Kəni nikilah tinəhti nəghatiən rəha İesu.

⁹ Kəni kəməhiet e suvət məhuvən motəni=pən natimnati min əha kəm nətəmi lepın rəha İesu, mine rəhan min rəfin. ¹⁰ Kəni nīpətan min əha u kəmotəni pətiğəm natimnati min u kəm aposil min, inko Meri Maktələ, Joana, Meri mamə rəha Jemis, mine nīpətan min nəuvein iətəm kəməhuvən e suvət. ¹¹ Mətəu aposil min kəmotətəu nəghatiən əha təhmen=pən əmə e nəghatiən alməli kəti iətəm nīpətin tikə, kəni məsotəniən nīpəhriəniən lan.

¹² Mətəu Pitə təməhtul maiu muvən əpəha e suvət, məməhli-əməhli məsal=pən e nīpəg kəpiel kəni meruh əmə napən iətəm kəməuveg nīpəti İesu lan, mətəu nati min kəti tikə əha ikin. Kəni in təmalıuək mītəlig minatuvən lahuənu, kəni matətəlig pik e natimnati min əha.

*E suaru tatuvən Emeəs
(Mak 16:12-13)*

¹³ E nian əmə əha inəha, suah mil keiu rəha İesu kəmətəuəliuək mətian lahuənu kəti, nərgin u Emeəs. Lahuənu u mətəuarus=pən Jerusiləm, in iuəkır o lepın kilomitə. ¹⁴ Kəni nian ilau kəmətəuəliuək mətian, kəni ilau mətəuəghati e natimnati min u kəmol ilah. ¹⁵ Nian ilau kəmətəuəghati lanəha,

kəni Iesu təmuva iuəkir o lau, məhlaliuək pəti mihluvən. ¹⁶ Mətəu kəməsuəhruniən məmə pəh əha ilahal min kəməhlaliuək mətəu-inu Uhgın təmahtipəsığ e nətəligiən rəhalau.

¹⁷ Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “Suah mil. ?Nati nak u nətəni?”

Kəni əmeiko kəmuəlali muəhtul, nəhmtılau təməpəou. ¹⁸ Kəni suah mil əha kəti, nərgin u Kleopas, təməni=pən kəm in məmə, “İətəhrun məmə ik əmə u iapıspis kəti u Jerusalem iətəm nə səhruniən natimnati min kəmol ilah e nian min u kinəhuva minəhuvən rəkis.”

¹⁹ Kəni in təməni=pən kəm lau məmə, “?Natimnati min nak əha?”

Kəni kəmuəni=pən kəm in məmə, “Natimnati min u kəmol e Iesu iətəm Nasərit. In iəni kəti rəha Uhgın, kəni rəhan uək təsanən vivi mine rəhan min nəghatiən kotəfigəm, kəni niki Uhgın mine niki nətəmimi tətəgiən lan. ²⁰ Mətəu rəhatimah pris asoli min mine nəgətun min rəha Lou kəmotəfən in tuvən e nəhlmi nətəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kəni kəmotətu-pəri e nigı kəluau timis.

²¹ “Mətəu itimah iəmotələhu=pən pau rəhatimah nətəligiən tətətig əskasik lan məmə in otos rəkis itimah nətəm Isrel e nəhlmi tikimır min rəhatimah. Kəni rəueiu in nian tatol kisil lan.

²² Kəni nati kəti min, nıpətan nəuvein u iəməutan, kəmotol narmıtimah təmiuvıg o nəghatiən kəti. Rəueiu ləplapın agın, kəməhuvən əpəha e suvət u kəmitənim Iesu ikin, ²³ mətəu kəməsoteruhiən nıpətin. Kəni kəmohtəlig=pa motəni məmə, ‘İəmotəh nati kəti təhmen e nəməhlairiən, agelo mil keiu kətuəni=pa məmə Iesu təməmiəgəh.’

24 Kəni rəhatımah nəuvein nətəmimi kəməhuvən e suvət, kəmoteh natimnati rəfin aɡın təhruahru təhmen əmə e nəghatiən əha nıpətan mın əha kəmotəni, mətəu kəsotehiən İesu.”

25 Kəni in təməni=pən kəm lau məmə, “Suah mil. !Rəhatəlau kapə tikə, nəkotəhro tiəkis aɡın o təmāh o nəniən nıpəhriənien e natimnati mın u iəni mın rəha Uhgın kəmotəni! 26 ?Nəkuəhrun uə kəpə məmə, Krısto, u Uhgın təməni məmə otahli=pa otəkeikei mos nahməiən e nıpətin, kəni uərisig lan, in təpanuvən e negəu e neai mos nərgin rəha nısiəiən?” 27 Kəni İesu təməni=pən vivi kəm lau Nauəuə Rəha Uhgın u kəutəghati lan, təmətuəuin e nauəuə rəha Mosis kəni muvən mətəuarus=pən nauəuə mın rəha iəni mın rəha Uhgın.

28 Kəni kinəhluva iuəkir o lahuənu u suah mil u kətian ikin. Kəni kinuafu məmə İesu tinətəliuək mınətəpirəkis ilau məsəhtuliən, 29 mətəu ilau kətiəh nıkin məmə, “Ei, təuvır məmə nəkuva kitahal mın ik, mətəu tinəpinəpu rəkis, kəni təsuvəhiən rəueiu mıtıgar tiuvıg.” Kəni ko tuvən meruh ilau məhləharəg.

30 Nian kinəhləharəg məmə okıhlauən, kəni in təmos pıret kəni məni-vivi Uhgın ohni, kəni ko məmkəris məfən kəm lau. 31 Kəni əmeiko Uhgın tol kinuəhrun məmə in İesu, kəni əmeiko in tatıg mikə mın, kəni kəməsueruhiən mın. 32 Kəni kəmuəni=pən kəm lau mın məmə, “!Ei! ?Nian in təməni=pa vivi Nauəuə Rəha Uhgın kəm lau e suaru, kəni kəmuətəu təuvır lan nıkilau tətəgiən pik, uə kəpə?”

³³ Kəni rəueiu aɡin mɪn, kəmuəhtul miaiet ikin əha miatəlig=pən mɪn Jerusiləm. Kəni ikin əha, ilau kəmueh nətəmimi lepɪn rəha Iesu mine nətəmimi mɪn nəuvein mɪn rəhan kəməhuva motuhapumɪn rəkis ilah mɪn məutəharəg, ³⁴ kəni məutəni məmə, “! Nipəhriənian! ! Iərməniɡ təməmiəgəh mɪn, kəni Saimon Pitə* təməh rəkis!” ³⁵ Kəni ilau kəmuəni=pən rəfin natimnati iətəm kəmol kəm lau e suaru, kəni muəni=pən nian ilau kəmuəhrun Iesu lan e nian iətəm in təməgəuvahli pɪret məfən kəm lau.

*Nətəmimi mɪn rəha Iesu kəmotəh in
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)*

³⁶ Kəni nian kətuəni əhanəh nəghatiən mɪn əha, Iesu təmuva məhtul e nəlugɪn e lah mətəni kəm lah məmə, “Nəməlinuiən tətətig o təmah.”

³⁷ Mətəu ilah kəmotəuit lan kəni mɪnəutəɡin, nɪkilah təhti məmə kɪnotafu narmɪn kəti. ³⁸ Mətəu in təməni=pən kəm lah məmə, “?Təhro rəhatəmah nətəligiən tətərah lanko? ? Təhro rəhatəmah nətəligiən tətəhtul pəɡpag? ³⁹ Oteh-to nəhlmək mɪne nəhlkək məmə iəu əmə əpə. Otea=pa motək nɪpətik kəni motəhrun məmə iəu. Narmi iətəmimi nɪpətɪn mɪne nɪkɪlkɪlin tikə, təsoliən məmə inu nautəh iəu, nɪpətik mɪne nɪkɪlkɪlik əpə ikin.”

⁴⁰ Təməni nəghatiən əha, kəni məgətun nəhlmɪn mɪne nəhlkɪn kəm lah. ⁴¹ Kəni narmilah təmiuvig nɪkilah təmagiən pɪk kəni motalu məmə nati u in nɪpəhriənian. Ilah kəsətəni-vivi əhanəhiən nɪpəhriənian lan. Kəni in təməni=pən kəm lah

* **24:34** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “Saimon.” **24:34**
1Kor 15:4-5 **24:37** Mat 14:26

məmə, “?Nauəniən kəti u nəutos, uə?” ⁴² Kəni kəmos nəmu nəvetin iətəm kəmuvan rəkis motəfən kəm in, ⁴³ kəni e nəhmtilah, təmos mun.

⁴⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Aupən ikin, nian iəmətətig əhanəh kitah min itəmāh, iəməni nəghatiən u kəm təmāh məmə, natimnati rəfin iətəm kəutəghati lak e Nauəuə Rəha Uhgīn, okotəkeikei məhuva mautol nīpəhrīeniən lan, inu nəghatiən min e nauəuə rəha Mosis, mine nauəuə min rəha iəni min rəha Uhgīn, mine Nauəuə Rəha Nəpuən Min.”

⁴⁵ Kəni in təmerəh e rəhalah nətəligiən məmə okotəhrun nəghatiən min iətəm tətətig e Nauəuə Rəha Uhgīn. ⁴⁶ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Nəghatiən iətəm tətətig e Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni məmə nətəmimi okotol tərāh e Krīsto iətəm Uhgīn təmāhli=pa, mautol tətətəu nəhməiən e nīpətīn mətuvən mətəuərus tīmīs, mətəu e nian tatol kisil lan, in otəmiəgəh min e nīmisiən.

⁴⁷ Kəni e nərgi Krīsto u Uhgīn təmāhli=pa, nətəmimi okotəkeikei motəni pətīgəm nəghatiən u məmə nətəmimi okotəkeikei motəuhlin kəni motohtəlig e rəhalah təfagə tərāh min, kəni Uhgīn in otəsalpiniən nitai təfagə, kəni malu e rəhalah nolīən tərāh min. Nəghatiən u otəkeikei muvən kəm nətəmimi min e nəuaniləuis min rəfin e nītəni min rəfin, otətəuəin Jerusiləm muvən əpəha ikin min rəfin e nəhue nītəni min. ⁴⁸ Itəmāh nəmotəh natimnati min u, kəni onəkotəni pətīgəm əhruahru nəghatiən min lan. ⁴⁹ Kəni iəkāhli=pa suah u iətəm rəhak Tatə təməniəkis məmə in otāhli=pa kəm təmāh, inu rəhan Narmīn. Mətəu

onəkotəhtahnin e taun əha motətəuarus=pən nəkotos nəsanəniən rəha Narmın Rəha Uhgın, kəni tərīauəh e nəmiəgəhiən rəhatəmah.”

Uhgın təmos Iesu muvən

e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kəni Iesu təmit ilah mohiet e taun məhuvən əha lahuənu Petəni. Kəni məfəri nəhlmin məfaki o lah. ⁵¹ Kəni nian təmətəfaki o lah, kəni məpəh ilah nian Uhgın təmos minatuvən əpəha ilis e negəu e neai. ⁵² Kəni kəmotəiuaiu motəfaki=pən kəm in, kəni uərisig lan, kəmohtəlig=pən Jerusiləm nikilah tətəgiən. ⁵³ Kəni nian rəfin, kəutəhuvən e Nimə Rəha Uhgın məutəni-vivi Uhgın.

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87